3 december 2015
– 1 januari 2016
Pris: 49 kr

STAR WARS

Allt om nya filmen

THE FORCE AWAKENS

- Vi har träffat de nya stjärnorna
- Rapport från planeten Hoth
- På besök hos George Lucas
- 111 Star wars-spel: så bra är de
- Bortglömd och baktalad – exfrun som räddade filmerna
- Lego, leksaker och samlarprylarna som är värda guld
- Hon är Sveriges största fan

AFTONBLADET

PHOTOWALL

STAR WARS PÅ TAPETEN.

Minnesvärda karaktärer, filmaffischer och galaxer i fjärran.

Hos Photowall hittar du hundratals motiv från de populära filmena, alla tillgängliga som mått-anpassade tapeter och canvastavlor. Med koden "aftonbladet" får du **10% rabatt** fram till 31/12 2015. Skriv in koden i kassan på **www.photowall.se.**

Fri frakt, 1-2 dagars leveranstid, tapetlim ingår.
Tapet 314:- /kvm - Canvas från 213:-.
Över 200 Star Wars motiv.

Allt var bara så fantastiskt

Mitt första Star wars-minne är från en kväll i början av 80-talet.

Jag satt vid köksbordet när mamma sa ”Ät upp grönsakerna, annars blir det inget ’Stjärnornas krig’”.

Jag var sju år gammal och hade ingen aning om vad ”Stjärnornas krig” var för något. Några grannbarn hade pratat om att det skulle visas ”tafarter” på tv den kvällen, och jag lyckades tjata mig till att få stanna uppe och titta på… vad det nu var för något.

”Tafarter” lät häftigt i alla fall.

Senare samma kväll bänkade sig mamma och jag framför tvn i vår noppiga, brandgula soffa. Filmen började, och jag var fast. Robotar! Rymdskepp! Monster! Allt var bara så fantastiskt!

Jag visste det inte då, men den kvällen kom att definiera mitt liv. Det låter kanske dramatiskt, men i backspegeln kan jag tydligt se händelser som påverkat mig mer än andra: När jag hittade ”Sagan om ringen” i skolbiblioteket, när min bror gav mig ett rollspel i julklapp, första gången jag kysste en tjej – samt när jag var sju år och såg ”Stjärnornas krig”.

Och jag är inte ensam. Star wars har blivit ett fenomen som sträcker sig genom tid och rum. Det spelar ingen roll om du var 8 år 1977 och såg första filmen på bio i USA, eller om du är en 8-åring i Sverige i dag och leker med Star wars-lego. Star wars omfamnar alla generationer på ett sätt som få andra saker gör.

Därför har vi gjort det här magasinet. Se det som en hyllning till alla fans, alla entusiaster som tittar på, snackar om och älskar Star wars. 136 sidor kärlek – från ett gäng nördar till ett annat.

Min rymdresa började som sagt på 80-talet i en brandgul soffa, och med ett ogenomträngligt mysterium.

”Är det där en tafarter?” frågade jag mamma. (Det var en landspeeder.)

”Är det där en tafarter?” (Det var ett lasersvärd.)

”Är det där en tafarter?” (Det var Chewbacca).

Mamma var lagom road över min fixering vid tafarter – hon visste inte heller vad det var – men så plötsligt kom Han Solos röst från tvn:

”There's another ship coming in.”

”Maybe they know what happened,” svarade Luke.

”It's an Imperial fighter”, konstaterade Obi-Wan.

”VOWRAARK”, utbrast Chewie samtidgt som ett märkligt format rymdskepp kom tjutande ur mörkret.

Och poletten trillade ner. ”Det DÄR är en tafarter”, sa mamma.

Magnus Edlund/Redaktör
magnus.edlund@aftonbladet.se

INNEHÅLL

SÅ SKRIVER VI

”The force awakens” är den första icke-animerade Star wars- film som går upp på bio i Sverige utan översatt titel. Alla andra titlar skriver vi på svenska här i Star wars-bibeln, och vi försöker även använda svenska namn på saker och ting i så hög grad som möjligt.

Ansvarig utgivare: Anna Strömberg
Kontakt: 08-725 20 00
Annons: Magasinbolaget, 08-555 006 67
Tryck: Kroonpress, Estland 2015
Star wars-bibeln uppfyller fordringarna för miljövänligt papper.

Etiketten visar det totala CO_2-utsläppet för en tidning. Knappa in ID-numret på vår hemsida för ytterligare detaljer.

6 Det goda och det onda i ”The force awakens”

Samlarprylarna 66

Julklapparna! 38

REDAKTIONSFRÅGAN:
Vad betyder Star wars för dig?

Magnus Edlund redaktör
Att vara 8 år och springa runt mellan husen på Söderhöjden och fäktas med kvistar.

Gunilla Granqvist art director
Pyjamas, matiné samt lusten att bädda in R2-D2 i fetvadd.

Martin Peterson layoutare/skribent
Inte för att vara sån, men... allt.

Jens Peterson filmredaktör
En underhållande äventyrsserie som förändrat hur filmer görs och visas.

Tove Björnlundh skribent
Nördnjutning! Min första kaxiga hjältinna att se upp till.

Stefan Hedmark skribent
Jag såg dem inte förrän jag var tonåring, så en dubbel känsla av ”Fan vad fånigt – men ändå alldeles underbart”.

Alfred Holmgren skribent
Några av mitt livs största filmupplevelser – och minsta spelupplevelser.

Jonas Högberg skribent
Star wars är och förblir den perfekta godnattsagan för mig. Än idag.

Markus Larsson skribent
Besvikelsen över att livet inte består av äventyr och lasersvärd förklarar varför jag jobbar som musikjournalist i dag.

Mirja Ljunggren skribent
Barndomsminnen från 80-talet. John Williams musik, rullande intro, lasersvärdsdueller och Leias kringlor.

Melody Lovelin skribent
Att äntligen kunna identifiera mig med någon i filmvärlden. Dvs. med ewoken Paploo.

Joni Nykänen skribent
En närmast perfekt fantasi (om man inte räknar med Jar Jar Binks. Och Jake Lloyd. Och Hayden Christensen. Och...)

Julia Skott skribent
Star wars är den ultimata sagan och fantasin. Samt beviset på att alla inte blir bättre med åldern.

Elina Stenbäck skribent
Har alltid känt ett sting av irritation över att det inte är på riktigt.

Mia Carlsson fotograf
Star Wars betyder en oändlig källa av julklappsmöjligheter!

Mattias Loftén illustratör
En härligt analog plastplåtig äventyrskänsla med mjukt ickevåldsamt våld.

Paul Wallander illustratör
Att jag från och med 1977 tecknade Star wars/fantasyteckningar varenda dag i minst två år.

Johan Wanloo serietecknare
När jag hör ”Ben's theme” så börjar jag gråta eftersom jag känner mig så liten – och magisk – samtidigt.

Anna Strömberg ansvarig utgivare
En livslång kärlek till Harrison Fords Han Solo. Och så spelar jag mycket ”Lego Star wars” med mina söner.

KRAFTEN

Rey (Daisy Ridley), vår nya hjälte, med BB-8 som nytt robottillskott.
Foto: DISNEY

Årtusendefalken flyger igen. Och bråkar med Tie fighters. Igen.
Foto: DISNEY

De heter Rey och Finn och är de nya hjältarna i Star wars universum. Det vet vi. Men det mesta kring **"The force awakens"** är hemligt. Här är några fakta kring nya och gamla figurer i **Episode VII**.

Av: **Jens Peterson**

En av huvudpersonerna i nya filmen heter Rey och har bott ensam på planeten Jakku sedan hon var fem.

Där var det ett stort slag för drygt 30 år sedan, som en följd av det som hände i slutet av "Jedins återkomst". Luke Skywalker, prinsessan Leia, Han Solo och de andra sprängde den andra Dödsstjärnan med hjälp av ewokerna på Endor. Kejsaren och Darth Vader försvann ur handlingen.

Kraschade skepp från slaget vid Jakku syns fortfarande i planetens ökensand i nya filmen.

Daisy Ridley spelar Rey. Det tog lång tid att hitta en skådespelare som klarade av alla sorters känslor och action som hör till rollen.

– Vi letade efter någon som kunde allting, säger regissören JJ Abrams. Det låter galet, men den här karaktären har inga begränsningar. Vi behövde någon som kunde vara sårbar, tuff, rädd, eftertänksam, rar och förvirrad till den här tunga rollen och göra den trovärdig. Vi behövde någon som kunde nå de här djupa känslorna om och om igen. Ibland med helt nya motspelare, ibland med sådana som inte var med i scenen, ibland med legendariska skådespelare. Hon behövde klara allt det och dessutom vara helt okänd.

De letade både i Storbritannien och i USA. När de hittade **Daisy Ridley** kändes det rätt.

"Jag ville bli en flicka med superkrafter" sid 24

– Det var tydligt att vi funnit någon som skulle göra ett starkt intryck. Vi insåg att det var bäst att hon gjorde det intrycket i den här filmen. Hon är för bra för att missa.

Rey träffar Finn, som vi fått se i en stormtrooperuniform i trailern. Han tvingades bli stormtrooper som barnsoldat. Finn tillhör hjältarna, liksom den nya figuren Poe Dameron, spelad av

VAKNAR...

”Jag minns första gången jag läste orden Star wars – jag var elva år”

JJ Abrams

Oscar Isaac. Poe Dameron är en pilot och verkar ha en motsvarande roll som Han Solo gentemot Luke och Leia i ”Stjärnornas krig”. En något äldre och luttrad kämpe som slåss för motståndsrörelsen, den nya versionen av goda sidan.

Vi har endast fått veta förnamen på Rey och Finn. Det är avsiktligt enligt JJ Abrams, vilket betyder att deras efternamn skulle avslöja deras bakgrund.

Alla nya figurer har ansiktet dolt av en mask ▸

Foto: DISNEY

...PÅ GOTT

PERSONGALLERI Gamla och nya ansikten

Daisy Ridley som Rey.

John Boyega som Finn.

Poe Dameron (Oscar Isaac) är stridspilot.

Den rullande roboten BB-8.

Chewbacca (Peter Mayhew) och Han Solo (Harrison Ford) är hemma på Årtusendefalken igen.

Carrie Fisher är tillbaka som Leia, nu general.

R2-D2 (Kenny Baker) och C-3PO (Anthony Daniels).

Mark Hamill som Luke Skywalker.

Foto: AP

Foto: DISNEY

Nej. Vi på Aftonbladet Star wars har inte fått se filmen i förväg. Men en sak vet vi: Det kommer att explodera saker. Foto: DISNEY

Foto: AP

eller hjälm första gången vi ser dem i ”The force awakens”.

Vi vet också att flera figurer från de tidigare filmerna återkommer. Carrie Fisher spelar Leia, Mark Hamill är Luke Skywalker och Harrison Ford åter Han Solo. Vi får återse C-3PO (Anthony Daniels), R2-D2 (Kenny Baker) och Chewbacca (Peter Mayhew).

En annan bekant som dyker upp är skeppet som Han Solo och Chewbacca reste genom rymden i. Årtusendefalken flyger igen.

– Den är lika mycket en återkommande rollfigur som människorna, säger JJ Abrams. Det känns väldigt underligt att komma tillbaka till något man känner så väl. Det är som att säga ”Jag ska öppna den här magiska dörren”. Och bakom

Star wars i framtiden

ROGUE ONE: A STAR WARS STORY (2016)

Felicity Jones, **Ben Mendelsohn** och **Mads Mikkelsen** har viktiga roller i filmen som utspelas efter ”Mörkrets hämnd” men före ”Stjärnornas krig” och handlar om att stjäla ritningarna till Dödsstjärnan. Görs som en fristående film.

Foto: DISNEY

”Vilken sida Max von Sydow befinner sig på är i nuläget oklart”

den dörren finns ens sovrum när man var 9 år.

Filmmakarna ägnade mycket möda åt att återskapa den klassiska farkosten, och byggde den i flera storlekar. Vi vet att Harrison Ford och Chewbacca är ombord. Och att Rey vid något tillfälle flyger skeppet.

R2-D2 får konkurrens i kategorin charmig robot av BB-8, som syns vid Reys sida.

Max von Sydow har en roll i nya filmen, men det är i nuläget oklart vilken sida han befinner sig på. Men traditionellt sett har den sortens tunga skådespelare med lång erfarenhet hört hemma bland de onda. Som Peter Cushing och Christopher Lee. Ett rykte säger att von Sydow spelar någon som var med i de tidigare filmerna, i en 30 år äldre version.

Definitivt ond är Supreme Leader Snoke, som görs av Andy Serkis. Den rollfiguren är filmad med motion capture på samma vis som Serkis tidigare spelat Gollum.

Snoke har några intressanta hejdukar. Där finns Domhnall Gleeson som är general Hux. Där är Kylo Ren (Adam Driver) med det nya flammande lasersvärdet som redan orsakat diskussioner, ett vapen som Kylo Ren själv byggt. I en trailer hör man Kylo Ren säga att han ska fullfölja det Darth Vader satte igång. Han är medlem av gruppen Knights of Ren, så Ren är inte namnet han föddes med.

Som tidigare i Star wars kan Kraften användas på olika vis i olika syften, och båda tycker att deras väg är den rätta.

Det som brukar kallas den onda sidan representeras nu av First order och ett av befälen i deras armé är kapten Phasma, spelad av **Gwendoline Christie**.

”Jag växte upp med Star wars” sid 40

Soldaterna är samlade på ”Starkiller base”, en isplanet som förvandlats till militärbas med kraftiga vapen. En ny Dödsstjärna. Intressant är att Starkiller länge var efternamnet på Luke, bytt mot Skywalker under inspelningen av ”Stjärnornas krig”.

En av filmens utgångspunkter är att First order drivs av Darth Vaders tidigare underlydande, ungefär som de tyskar som flydde till Sydamerika efter andra världskriget och försökte hålla nazismen vid liv.

Lupita Nyong’o spelar Maz Kanata, en tusen år gammal pirat, digitalt skapad på samma vis

EPISOD VIII (2017)
Rian Johnson (”Looper”) ska regissera nästa film i serien. Inspelningen startar i januari 2016. **Daisy Ridley** har sagt att hon är med. **Benicio Del Toro** ska också vara klar för en roll.

Foto: AP, SPLASH

HAN SOLO-PREQUEL (2018)
Lawrence Kasdan hade börjat skriva på en film som handlar om unge Han Solo före ”Stjärnornas krig”. Den blev uppskjuten när han istället skrev ”The force awakens”. Den ska regisseras av männen som gjorde Lego-filmen.

EPISOD IX (2019)
Det enda som är sagt om den nionde Star wars-filmen är att den ska ha premiär 2019 och att Rian Johnson är en av manusförfattarna. Den ska regisseras av **Colin Trevorrow** (”Jurassic world”).

Foto: AP

BOBA FETT-PREQUEL (okänt releasedatum)
Det ska också göras en fristående film om Boba Fett som utspelas före ”Rymdimperiet slår tillbaka”.

DISNEYLAND
Det kommer att byggas särskilda Star wars-länder i Disneyland i Los Angeles och Disney world i Florida. Besökarna ska föras till en ny planet och en åktur som blir en av de största Disney byggt. De börjar byggas 2016, men det är inte sagt när de nya attraktionerna öppnar.

...OCH ONT

PERSONGALLERI Ondskans nya ansikten

Kapten Phasma (Gwendoline Christie).

General Hux (Domhnall Gleeson).

Kylo Ren (Adam Driver) går i Darth Vaders fotspår.

Ondskan verkar storskalig även i episod VII. Med ett formspråk som det här ger det också hintar om en historisk koppling. Foto: DISNEY

om Andy Serkis rollfigur. Simon Pegg finns någonstans i rollistan, liksom Warwick Davis som var en ewok redan som 11-åring i ”Jedins återkomst”.

Billie Lourd, dotter till Carrie Fisher, har en mindre roll.

JJ Abrams har regisserat filmen och skrivit manus tillsammans med Lawrence Kasdan. Kasdan var också med och skrev ”Rymdimperiet slår tillbaka” och ”Jedins återkomst”.

– En av de mest surrealistiska och underbara sakerna var att lära känna och samarbeta med Lawrence Kasdan, säger JJ Abrams. Han är en av de mest genomtänkta, briljanta, envisa, roliga människor jag träffat. Han är min hjälte. Om det fanns en auktion där man kunde få jobba med Lawrence Kasdan skulle jag aldrig sluta bjuda.

– Där satt jag och skrev på en scen med Han Solo och Larry sa ”Jag tror inte Han skulle säga så. Det är inte särskilt Han.” Jag tänkte, okej, han är den som vet. Han skrev Han Solo i några av de bästa ögonblicken i filmhistorien.

En av svårigheterna med att fortsätta histo-

Alla dessa rykten!

Galna, skämtsamma och nördiga teorier kring nya filmen. Vi har samlat ihop de mest anmärkningsvärda.

Källor: INTERNET

Bocka av eventuella sanna rykten när du sett filmen!

Inspelningsplatser

Island
Irland
London (studio)
Abu Dhabi
Vietnam

rien efter ”Jedins återkomst” var att hitta en ny imponerande skurk.

– Vi behövde en skurk i skuggan av Darth Vader, som är en av tidernas största filmskurkar. Hur skapar man en sådan? En del av det eleganta i vårt svar är att rolfiguren själv medger att han funnits i skuggan. Han var lika medveten om Vader som vi andra. Vi ville ge hans ondska en konflikt, inte göra honom till en färdig gammaldags bov som snurrar på mustaschen.

När George Lucas byggde Star wars-världen på 1970-talet ville han att det skulle vara slitet och smutsigt. Alla rymdskepp och dräkter fick fläckar och slitage innan de fick komma i bild.

Det mesta på ”Stjärnornas krig”, ”Rymdimperiet slår tillbaka” och ”Jedins återkomst” filmades i studio och riktiga miljöer, medan många av **världarna** i episod I-III skapades digitalt.

Rymdkarta! sid 46

JJ Abrams ambitioner med ”The force awakens” har varit att bygga upp riktiga miljöer.

– Jag har aldrig varit ett fan av filmer som är mestadels digitala. Det går att göra, och en del filmer har gjort det jättebra, men jag kände som barn när jag såg ”Stjärnornas krig” första gången att det var en verklig värld.

Han tycker att dockan Yoda är lättare att tro på även om den ser enklare ut än den digitala Yoda. Därför har de också i första hand byggt varelser till nya filmen.

– Att ha en BB-8 som är nästan 100 procent riktig ser inte bara bättre ut, utan ger även Daisy och John och Harrison och de andra någon att arbeta med så de inte behöver låtsas att någon är där. Daisy och John ser båda BB-8 som en motspelare och handfast riktig rollfigur.

På en stillbild ser vi hur Rey befriar BB-8 ur ett fångstnät. Den som tagit BB-8 är Teedo, spelad av Kiran Shah.

JJ Abrams såg ”Stjärnornas krig” som 11-åring i Los Angeles och den gjorde starkt intryck på honom. Sedan dess har han skrivit och regisserat olika sorters filmer, och när han blev kontaktad om Star wars höll han på med ”Star trek”. Ett av skälen till att han då sa nej.

Men han lyssnade ändå på producenten Kathleen Kennedy när hon försökte övertala honom, och det som satte igång hans fantasi var hennes fråga ”Vem är Luke Skywalker?”.

– Jag minns första sången jag såg orden ”Star wars”. Det var i Starlog, en väldigt nördig scifi-tidskrift. Jag var 11 år och såg filmen för första gången, den öppnade mina sinnen. ”Stjärnornas krig” var full av hjärta och romantik och optimism och komedi och otroliga konflikter, och verkligen speciella effekter jag aldrig sett. Det är otroligt hur mycket de gjorde rätt i den filmen.

JJs ambition med den nya filmen är att fånga samma känsla och stämning, och att skapa personligheter som publiken bryr sig om.

– Det viktigaste Larry och jag koncentrerade oss på var att göra de här rollfigurerna till människor som vi omedelbart bryr oss om och blir nyfikna på. Hur får vi dem att göra val eller bete sig så att vi ryggar tillbaka, eller väcker frågor kring dem som vi vill förstå? Vi ville hitta karaktärer som vi ville se och följa.

Vem är Luke Skywalker när han är 30 år äldre? När vi ser ”The force awakens” får vi svaret på den och alla andra frågor.

- Kylo Ren är en Sith lord.
- Luke Skywalker har blivit ond eftersom han inte syns på affischen.
- Filmen öppnar med en bild på Lukes avhuggna hand som flyter runt i rymden.
- Yoda dyker upp i filmen.
- Max von Sydow spelar en gammal, sargad, Boba Fett.
- Jar Jars skelett ligger i öknen i filmens inledning.
- Han Solo klär ut sig till stormtrooper – igen.
- Jar Jar Binks är en skicklig ond krigare, allierad med Palpatine och låtsas bara vara klumpig. Han visar sig vara Supreme Leader Snoke.
- Det finns ett mystiskt träd som kan använda Kraften.
- Kristen Stewart och/eller Robert Pattinson har en cameo.
- Ondingarna söker efter Kejsarens läromästares, Darth Plagueis, grav.
- Kylo Ren mördar en av skådisarna från originaltrilogin.
- Han och Chewie har bytt bort ”Falken” mot en Star destroyer.

Dyker Pattinson och Stewart upp? Foto: AP

”Star wars har tagit över hela mitt liv”

Skywalker ranch, Kalifornien. Han chansade och vann stort med Star wars.

Han blev rik och använde pengarna till att skapa ett filmimperium. Men **George Lucas** har blandade känslor inför sitt livsverk.

– Man kan inte betala mig nog för att gå igenom det man måste gå igenom för att göra en film. Det är fruktansvärt, säger han till Star wars-bibeln.

Av: **Jens Peterson**

Foto: SCANPIX

Skywalker ranch ligger omgärdat av vinodlingar i Kalifornien. Foto: AFTONBLADET

Vi åker igenom en grind vid stora vägen, som av en slump heter Lucas valley road. En lång uppfart innan man ser huvudbyggnaden.

I entrén står R2-D2.

Annars kunde det vara vilken gård som helst i den här bördiga delen av Kalifornien. På Skywalker ranch odlas valnötter och vindruvor i dalarna av det kulliga landskapet. Pinot noir är druvan på Skywalker vineyards.

Vi åker runt den lilla sjön de anlagt, Ewok lake, och ser kossor som betar framför de gröna bergen. Flugor surrar. Ljudteknikerna använde faktiskt soundet av flugor på Skywalker ranch i episod II.

Naturljud möter högteknologi.

Huvudbyggnaden är ritad i gammal stil, men George Lucas köpte marken för pengar han tjänat på ”Stjärnornas krig” och uppföljaren. Han blev snabbt trött på Hollywood och ville ha så lite som möjligt med de stora filmbolagen att göra.

Skywalker ranch skulle bli ett paradis där han och andra filmare kunde tänka fritt och jobba i idylliska omgivningar.

George Lucas bestämde sig för att bli en oberoende filmare.

Det ironiska är att hans succéer blivit själva sinnebilden för Hollywood, för jättefilmer. Han är rebellen som snart ledde ett rymdimperium. En av filmvärldens rikaste makthavare.

– Jag har blivit det jag försökte bekämpa, säger George Lucas när jag träffar honom i maj 2002.

Först möts vi när George Lucas minglar bland oss som ska se den då nya filmen i bion på Skywalker ranch. Han ger ett försiktigt och blygt intryck när vi småpratar om ranchen och arbetet med den nya trilogin.

Men även om han verkar vara en försynt man som helst står i hörnet och tittar har George Lucas under årtionden blivit en mäktig kraft i ▶

Jens Peterson mötte George Lucas på hans Skywalker ranch.

underhållningsvärlden.

– Det finns en replik i filmerna som återkommer flera gånger så att folk ska förstå. ”Du är på väg att bli det du försökte bekämpa”, säger George Lucas.

– När jag insåg att jag kunde få ekonomisk kontroll steg jag åt sidan som regissör och byggde upp mitt företag. Jag ville inte styras av storbolag, men för att slippa det byggde jag upp ett eget. Och jag upptäcker att jag styr över precis en sådan sak som jag svor att jag aldrig skulle bli inblandad i.

Han ser nästan förvånad ut där han sitter i sin rutiga skjorta och jeans.

– Mitt liv tog lustiga vändningar. Jag trodde aldrig att jag skulle göra långfilmer på bio. Star wars är så långt ifrån vad jag egentligen gör som man kan komma. Jag skulle göra en för att se hur det var, men det tog över hela mitt liv.

George Lucas växte upp i en småstad inte långt härifrån. Hans barndom i Modesto speglas i genombrottsfilmen ”Sista natten med gänget” som utspelas 1962. Han var själv en sådan ung man som helst körde bil och lyssnade på rockmusik.

Som ännu yngre älskade han rymdhjälten Blixt Gordon. Tv-serien från 1938 gick i repris klockan 18.15 varje dag. Full fart i rymden. Snabba fordon. Han skulle tävla med bilar.

Men efter en olycka den 12 juni 1962 ändrade hans framtidsplaner. George Lucas slog runt flera varv med sin sportiga Fiat Bianchina och låg på sjukhus i två veckor. Han la ner sina planer på att bli racerförare. Istället pluggade han hårdare för att få bra betyg och började använda den 8mm-kamera han fått av sin pappa.

Genom biltävlingarna hade han blivit bekant med filmfotografen Haskell Wexkler och fick bli dennes assistent på en dokumentär. Efter high school kom han in på filmskolan i Los Angeles. Snart började George Lucas göra egna kortfilmer.

En prisades. 1967 vann George Lucas en riksomfattande tävling med sin ”THX 1138 4EB”, och i priset ingick att bli praktikant på filmbolaget Warner Brothers. Där lärde han känna regissören Francis Ford Coppola som efter sex månaders praktik anställde Lucas på filmen ”The rain people”. De inledde ett samarbete och startade filmbolaget American Zoetrope. Det ledde till George Lucas första långfilm, en ny version av ”THX 1138”.

En rätt kylig och intellektuell science fiction historia som floppade när den kom 1971. Lucas tyckte att filmbolaget Warner behandlade den illa, tog hans film som gisslan och torterade (läs: kortade) den. ”THX 1138” kom dock till festivalen Cannes, dit George Lucas och dåvarande hustrun **Marcia** tog sig för egna pengar.

Hon räddade Star wars sid 108

Han och Marcia gifte sig 1969. Hon var filmklippare som arbetade med Martin Scorsese, och fick senare en Oscar för ”Stjärnornas krig” tillsammans med två andra klippare.

”THX 1138” betydde mycket för George Lucas, och han la in hälsningar till den i flera av sina senare verk. Men till sin andra film bestämde sig George Lucas för att göra något helt annolunda. Han ville berätta om kärlek, hopp och glädje och tog från sina egen ungdomsupplevelser till ”Sista natten med gänget”.

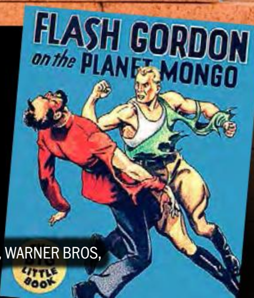
– ”THX 1138” var min mest personliga film, säger George Lucas när vi ses. Men ”Sista natten med gänget” gjorde jag mest research inför. Jag bilade runt i åtta år och försökte träffa tjejer.

Filmbolaget Universal trodde inte alls på ”Sista natten med gänget” och lät den vänta på premiär. Men när komedin väl gick upp blev den en gigantisk succé. George Lucas tjänade själv 7 miljoner kronor på filmens framgång, men hade också lärt sig att vara skeptisk mot Hollywoods filmbolagsdirektörer. Som fortsatte fatta korkade beslut.

Därför ville han bli sin egen. Därför startade han Lucasfilm, och senare företag som Industrial

Star wars byggstenar

Det här inspirerade George Lucas när han skapade sitt universum.

● **Blixt Gordon.** Barndomens rymdhjälte, men anor från 30-talet, var den viktigaste startpunkten.

● **Akira Kurosawa** (1910-1998). George Lucas inspirerades på många vis av japanens filmer.

Foton: CANAL+, RM ASSOCIATES, WARNER BROS,

”Konst är teknologi och har alltid varit det”

light and magic. Så fort han kunde flyttade han sina bolag från Los Angeles till San Francisco-området.

Han hade flera filmer på gång parallellt i början av karriären. I en intervju i svenska filmtidningen Chaplin hösten 1973 säger George Lucas så här om sin nya film som han redan då kallar ”en rymdopera eller astrologisk västern”.

– ”Star wars” är en blandning av ”Lawrence av Arabien”, James Bond-filmerna och ”2001”. Rymdvarelserna är hjältarna och Homo Sapiens givetvis skurken. Ingen har gjort något liknande sedan serien ”Blixt Gordon erövrade universum”.

George Lucas och Mark Hamill under inspelningen av den första filmen. Plats: Tunisien.
Foto: SCANPIX

Det är första gången George Lucas berättar om Star wars i en intervju. I det läget fanns inte alls något manus likt filmen som hade premiär 1977.

I intervjun i Chaplin 1973 säger han också så här:

– Jag gör film enbart för att jag tycker om att göra film och det kanske är unikt. Man kan inte betala mig nog för att gå igenom det man måste gå igenom för att göra en film. Det är fruktansvärt. Man blir fysiskt sjuk. Jag får alltid en svår förkylning med hosta när jag regisserar. (...) Jag mår pyton. Det är som en bergsbestigning: Man skär sig, får blåmärken, det är **iskallt**, man förlorar tår och allting, men sen når man toppen och det är värt alltsammans.

Vi har besökt Hoth! sid 72

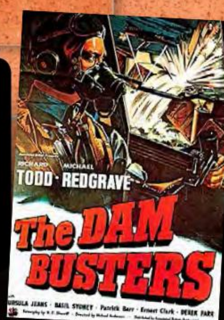
Han verkar ha tyckt det varit fortsatt jobbigt. Alla de tre inspelningarna till filmerna 1977, 1980 och 1983 blev plågsamma och kaotiska. Inte minst jakten på trovärdiga illusioner. George Lucas var besviken när han såg den färdiga filmen.

Ända sedan första ”Stjärnornas krig” 1977 har de här filmerna utvecklat teknik och specialeffekter. En del ser en motsättning mellan konst och teknik.

– Sådana människor är förvirrade. Konst är teknologi och har alltid varit det, säger George Lucas. Konst är kommunikation av känslor. Det är att använda ljud och bilder för att säga något. Konst gör en glad eller ledsen eller upphetsad eller får en att vilja gå ut och strida. Grottmålningarna ▸

● **James Bond.** Lucas och Spielberg ville göra liknande actionfilmer som 007-serien.

● **”Förföljaren”** (1956). John Fords västern med John Wayne har en scen efter ett indiananfall som Lucas kopierat till familjen Lars hem som rykande ruiner. Baren i Mos Eisley påminner om saloonen hos Ford.

● **”De flögo österut”** (1955). Den brittiska krigsfilmen om ett anfall mot tyska dammar under andra världskriget formade flyganfallet mot Dödsstjärnan. Originaltitel: ”The dam busters”.

är konst. De visar inte bilder av antiloper, de visar vad en antilop betyder för den som målade.

– Och någon måste ha räknat ut hur man gjorde det även då. Någon tekniker, någon vetenskapsman, måste tänka och säga hmmm, röd krita, blå krita – om jag bara kunde hitta grön krita.

George Lucas jämför Michelangelos freskomålningar med en filminspelning.

– Freskomålarna måste ha ett stort team, ungefär som ett filmteam. Alla var expert på sin detalj, på sin färg, så att det blev helt perfekt när det torkade. Det var inte Michelangelo som gjorde det ensam, det var Michelangelo och hans tekniska team av medarbetare. 30 personer. Teknik är en förutsättning för konst.

Filmmakaren George Lucas har blivit lika uppmärksammad som skicklig affärsman. Hans avtal för ”Stjärnornas krig” var unikt. Han tog ett lågt gage och fick i stället procent på intäkterna. Dessutom behöll han rättigheterna att göra uppföljare och gjorde upp med Twentieth century Fox om att han skulle få hälften av inkomsterna från **leksaker, kläder och alla tänkbara prylar**.

Allt om leksakerna! sid 66

Fox, som inte trodde på filmen, kunde inte tänka sig att det skulle bli uppföljare. Och även om det hände så gick sådana alltid dåligt. Och vem skulle köpa leksaker till en rymdfilm? Ingen, trodde Fox.

De trodde väldigt fel.

”Stjärnornas krig” blev en succé och spelade in mer pengar än någon tidigare film. Dessutom sålde den leksaker och annat i sådana oerhörda mängder. Alla ungar som lekte med Luke Skywalker och de andra plastfigurerna gav Lucas nog med pengar för att på egen hand kunna finansiera ”Rymdimperiet slår tillbaka”. Fox fick enbart distribuera.

Avtalet för Lucasfilm såg ut så här för uppföljaren till ”Stjärnornas krig”: Lucas tog 52 procent av vinsten på de första 20 miljonerna dollar. 70 procent av de nästa 40 miljonerna, och sedan 77 procent av vinster på allt över det.

Till sist blev vinsten för Lucasfilm 92 miljoner dollar. George Lucas använde mycket av pengarna till att bygga Skywalker ranch.

Där har gjorts mer än Star wars. Tv-serien ”Indiana Jones äventyr” hade en lustfylld tillkomst på Skywalker ranch, och för den utvecklades viktig teknik.

I efterhand kan det verka som om George Lucas hade en plan, men tillkomsten av filmerna som hade premiär 1977, 1980 och 1983 visar att han famlade sig fram. Intrigen förändrades, viktiga ideer dök upp under vägen och andra människor betydde mycket för det slutliga resultatet.

Det gäller manusförfattare som hjälpte till, men också andra regissörer och skådespelarna som gjorde förändringar. Ljudgeniet Ben Burtt.

Och inte minst de **pampiga tonerna** som blivit lika minnesvärda som bilderna.

Så byggde musiken Star wars sid 80

Musiken till Star wars är stark. Hur viktig har kompositören John Williams varit för dig?

– Extremt viktigt. För de här filmerna är dels tänkta som lördagsmatineer, dels som stumfilmer. Jag vill berätta historien visuellt och med musik och ljudeffekter, säger Geroge Lucas. Det är bilderna och soundtracket som har mest tyngd. Dialogen finns där för att fylla ut tomrummen, som textskyltarna i stumfilm.

Filmerna har fått kritik för den högtidliga dialogen och det träiga skådespeleriet.

– Det är ju meningen, säger George Lucas. Det ska vara träigt. Det ska vara som min barndoms matineer. Historien är tänkt för 12-åringar. Jag har en son i den åldern nu. I ena ögonblicket är han som 20, i nästa 10 år. Det träiga skådespeleriet har varit där hela tiden. Jag ledsen att säga det, men det är faktiskt meningen.

Hade du hela historien på 1970-talet?

– Jag hade halva historien. Den växte mycket. Det var tänkt som en film. Det skulle vara avsnitt fyra av en lördagsmatiné. Man kom in i mitten, för jag gillar inte långsamma starter. Det börjar med Darth Vader som ett monster med stor makt som i slutet av filmen störtar kejsaren och blir hjälten, en sorglig figur i en tragisk saga.

En del av figurerna fick ett annat liv och en annan makt än han trott.

– När det splittrades i tre filmer som gjordes med tre års mellanrum fick Darth Vader som ikon mycket större kraft än vad jag trott. Han överskuggade allting.

Och då såddes ett frö till det som blev episoderna I-III.

– Det uppmuntrade mig att gå tillbaka och berätta bakgrundshistorien. Den fanns egentligen bara där för mig, som en karaktärstudie för att visa varifrån figurerna kom. Och hur Rymdimperiet blev till. Men det var inte tänkt som en film.

Jag träffar George Lucas två gånger för att prata om filmerna. I samband med att ”Klonerna anfaller” är klar, och sedan när det är dags för ”Mörkrets hämnd” 2005.

– Star wars är ett bisarrt fenomen. Det är en historia som liksom bara växte och växte på min bakgård och jag kunde inte stoppa den. Det började som en film som växte till tre. Och då trodde jag att jag var klar med den. Men så tänkte jag vidare och vi hade utvecklat tekniken så mycket att det fanns ett sätt att skildra de här världarna. Det var tekniken för dinosaurierna i ”Jurassic park” som blev genombrottet.

Du dyker upp själv i en scen i episod III, på operan där Anakin Skywalker möter Palpatine.

– Jag är bara statist, säger George Lucas. Det var mina döttrar som insisterade att jag skulle vara med. De är med där på operan och de tjatade på mig att jag måste synas också. Som barn brukar göra.

Var är det då för figur han föreställer?

Baron ►

Star wars byggstenar *forts*

● **Vietnamkriget.** Lucas förberedde flera år ”Apocalypse now” (1979) parallellt med ”Stjärnornas krig”. Rebellerna motsvarar vietnameserna som gör uppror mot det mäktiga imperiet, det högteknologiska USA.

● **”Dune”** (1965). Lucas läste Frank Herberts sf-roman när han förberedde ”Stjärnornas krig”.

● **Erroll Flynn** (1909-1959). Matineer som ”Kapten Blod” och ”Robin Hood” var ett föredöme.

Foton: AMERICAN ZOETROPE, MIRAMAX FILMS, TCM, UFA

Lucas+Disney= mycket pengar!

George Lucas sålde sitt företag Lucasfilm Ltd till Disney år 2012.

Då hade han sett hur Disney hade gjort med Pixar och Marvel, två andra företag som Lucas gillar. I båda fallen fick de fortsatt självstyre under Disneys ägande och stora framgångar.

Foto: AP

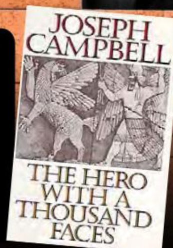
Priset var 4,05 miljarder dollar, över 33 miljarder kronor. Lucas fick 2 miljarder dollar i kontanter plus 40 miljoner aktier i Disney. Vilket betyder att George Lucas nu är den näst störste enskilde aktieägaren i Disney. Den störste är Steve Jobs änka – Jobs sålde Pixar till Disney 2006 för 7,4 miljarder kronor och fick betalt i aktier.

George Lucas hade ideer till intrigen i de tre nya filmerna, men Disney använde sig inte av dem.

Han skrev dock en annan film som hade premiär i år – animerade ”Strange magic” om älvor och troll. Den förändrar inte filmhistorien.

”Star wars är ett bisarrt fenomen. Det är en historia som liksom bara växte och växte på min bakgård och jag kunde inte stoppa den”, säger George Lucas. Foto: AP

● **”Metropolis”** (1927). I Fritz Langs film finns en kvinnlig robot som påminner om C-3PO.

● **”Hjälten med tusen ansikten”** (1949). Boken av Joseph Campbell betydde mycket när Lucas byggde ut sin saga efter klassiska mytologier och berättargrepp.

● JRR Tolkien (1892-1973). I en manusversion finns en scen tagen ur barnboken ”Hobbiten”, och många karaktärer har inspirerats av ”Sagan om Ringen”-trilogin.

Papanoida har blå hud, är en pjäsförfattare från planeten Pantora som haft flera framgångar och blivit mäktig inom underhållninsgindustrin. Han är politiker i Coruscant, motståndare till Palpatine och baron Papanoida har flera barn.

Föräldrar och barn, laddningen mellan mästare och elever bär mytologin i Star wars.

– Episod III handlar om att pappa blir ond, säger George Lucas. Det är rätt hårt för barn. Jag såg en 8-åring som direkt efter visningen vände sig till sin pappa och sa ”det kommer att bli okej pappa, han räddar sin son i slutet”.

George Lucas har fått mycket kritik genom åren. Redan med ”Rymdimperiet slår tillbaka” var många fans besvikna, något som glömts bort nu när den blivit en av favoritfilmerna. Samma sak med ”Jedins återkomst” och ewokerna som en hel del **tyckte illa om**.

Älskade och hatade sid 91

När Lucas sedan gjorde ändringar i de tre filmerna inför nypremiärerna 1997 blev många förbannade. Själv anser han att de till sist blev som han hade tänkt sig från början. Upprörda fans tycker att både originalen och de restaurerade versionerna borde finnas tillgängliga.

George Lucas anser att han har rätt att förbättra sina filmer hur många gånger som helst. Jämförelsen har gjorts med George Lucas livslånga intresse för snabba bilar. Han ser det som att byta reservdelar och lacka om.

Många upprörda känslor. Men inget liknar kritiken som en del fans kom med efter ”Det mörka hotet”, 1999.

– Den första akten är alltid tråkig, säger George Lucas. Jag visste att många skulle ha svårt för ett äventyr med en 8-årig pojke som huvudperson.

”Klonerna anfaller” blev både hårdare och vuxnare. Förbjuden kärlek mellan Anakin och Amidala, och brutala strider.

– Tvåan är mer som ”Rymdimperiet slår tillbaka”, säger Lucas. Sagan blir allt mörkare. Episod III innehåller 60 procent av bakgrundshistorien, episod I och II ungefär 20 procent vardera.

George Lucas och hans olika företag var med om att ta fram banbrytande teknik. Förutom ILM startade han THX för att få bättre ljud på biograferna. Lucasfilm tog fram THX till premiären av ”Jedins återkomst” 1983 och det har sedan dess blivit standard på biografer.

Till ”Rymdimperiet slår tillbaka” hade kameratekniken utvecklats så att de stora AT-AT rör sig smidigare än i tidigare stop motion med modeller. George Lucas var också tidigt ute med att film kunde redigeras på datorer.

En del av Industrial light and magic blev så småningom Pixar, nu berömt för sina datoranimerade familjefilmer. George Lucas samarbetade med Steve Jobs som just fått sparken från Apple, och **1986** stod Pixar på egna ben när Lucas sålt sin del.

Hur skulle episod IV sett ut 1986? sid 64

Lucas behövde pengar efter sin skilsmässa när prylintäkterna minskade några år efter ”Jedins återkomst”.

Hans fru Marcia hade blivit ihop med en man som satte in glasmosaik på Skywalker ranch. Hon var en av grundarna av Lucasfilm och hade rätt till mycket, mycket pengar. 1984 blev skilsmässan klar.

En deprimerad George Lucas fortsatte bygga sitt filmrike norr om San Francisco. Många bolag samlades kring Skywalker ranch.

George Lucas blev en pionjär i effekter. I att få bättre ljud och bild på biograferna.

– Jag är faktiskt inte prylfixerad. Jag hamnade i en genre, science fiction, där de slutat att försöka spränga gränserna. De slutade göra storfilmer med mycket statister och påkostade miljöer på 1960-talet. Det fanns hårda begränsningar.

Det var bristen på pengar som gjorde att Lucas och hans medarbetare måste anstränga sig mer.

– ”Stjärnornas krig” planerades väldigt noggrannt för att hålla sig inom de tekniska begränsningarna och kanske utveckla dem något. Bara att göra den första panoreringen på rymdskeppet i inledningen var en stor, stor utmaning. I ”Rymdimperiet slår tillbaka” var det otroligt svårt att få dockan Yoda att verka levande. Med den digitala tekniken till nya trilogin fanns det inga begränsningar. Det var som när ljudet kom till filmen.

Bland George Lucas andra intressen är konstnären Norman Rockwell (1894-1978), och han har en stor samling av dennes humoristiska verk. Rockwell gjorde reportagebilder och reklam som fångade den amerikanska småstaden, bilder av en humoristisk idyll i samma anda som ”Sista natten med gänget”.

Lucas konstsamling beräknas vara värd över åtta miljard kronor. Han samlar också på serietidningar och har köpt många av orginalteckningarna där tidskriften Mad driver med Star wars.

Tittar du själv mycket på film?

– Jag älskar dvd. När jag gick på filmskolan på 1960-talet var lektionerna enda sättet att se en del filmer. Hela poängen med att gå på filmskola var att kunna se äldre filmer. Jag växte upp i lilla Modesto på landet, det fanns inte en chans att se Fellini där. Det kunde jag på filmskola. Och ”En sensation”, som gick på bio innan jag föddes. Nu kan man köpa de här filmerna på dvd. Och de har regissörers kommentar och bakomfilmer.

Han har försökt göra likadant när hans egna filmer getts ut, med kommentarsspår och extramaterial.

– Till min filmskola kom John Ford och Orson Welles och pratade, och många andra intressanta filmarbetare. Det var vad vi gjorde på min filmskola. Nu kan man få sådana filmlektioner på dvd.

En regissör som gjorde starkt intryck på den unge George Lucas var japanen Akira Kurosawa. ”Stjärnornas krig” började som en ny version av dennes ”Den vilda flykten”. Lucas såg till att Kurosawas ”Kagemusha - spökgeneralen” fick finansiering i slutet av 1970-talet.

– Jag ville hjälpa honom. Att en del regissörer får jobba betyder mycket för oss alla. Det är viktigt att de får fortsätta, säger George Lucas. Woody Allen kommer alltid att få göra film. Det var lärorikt att vara Kurosawas lärjunge.

Han har fortsatt att kolla vad andra gör, och säger att han är imponerad av Peter Jacksons ”Sagan om ringen”-trilogi och hur de fört filmberättandet framåt.

– Jag älskar film. Ser mycket film. Alla sorters film. Utländsk, independent, alla genrer och tv. Ju äldre jag blir, desto mindre intresserad av dålig film är jag. När jag var filmstudent såg jag allting. Nu ser jag ett par filmer i veckan.

Vad betyder Kraften för dig?

– Jag vet inte. En sammansmältning av alla religioner som finns. Alla har sin mörka sida,

Hur tror du att folk kommer att se på dig framöver?

– Jag har förlikat mig med att jag alltid kommer att förknippas med Star wars. Innan dess trodde jag att jag skulle vara ”Sista natten med gänget”-Lucas. Men att vara Star wars-Lucas är väl bättre än ingenting.

Star wars byggstenar *forts*

● **Carl Barks** (1901–2000). Den främste Kalle Anka-tecknaren betydde mycket för Lucas, i synnerhet hans äventyr med farbror Joakim.

Foton: URBAN ANDERSSON

● **”Berättelser om makt”** (1974). Carlos Castanedas filosofiska flum-roman om shamanen Don Juan var tidig new age.

● **”The new gods”** serietidning av Jack Kirby (första numret kom 1971) har en skurk som heter Darkseid och visar sig vara far till hjälten. Kraften där heter The Source.

Lite smakprov från vårt intergalaktiska utbud

EMP powered by Sweden Rock

799:-
799:-
449:-
599:-
599:-
399:-
449:-
229:-
169:-
399:-

Ange rabattkoden*
STARWARS15
och beställ **FRAKTFRITT!**

Förutom Star Wars-merch har vi bland annat

minions

© Disney
ASSASSIN'S CREED
IRON MAIDEN
motörhead
the BIG BANG THEORY

AC/DC
GAME OF THRONES
THE WALKING DEAD

www.emp-shop.se

STAR WARS

© & ™ Lucasfilm Ltd.

*Giltig t.o.m. 31/12 2015. Lägsta ordervärde 200:-.

Lucas evangeliet

I alla episka berättelser måste någon vara den skrynkliga lilla typen som förklarar allting för den förvirrade hjälten. Julia Skott tar sitt ansvar och håller sin hand över dig genom berättelsen om Star wars.

Text: **Julia Skott** Illustrationer: **Mattias Loftén, Thinkstock**

I begynnelsen var George Walton Lucas Jr.

En ung man från Kalifornien som älskade bilar och film, som hade gjort experimentella monokroma framtidsvisioner ("THX 1138", från 1971, baserad på en kortfilm han gjorde under studietiden) och hormon-stinna köra-fort-som-fan-draman ("Sista natten med gänget", 1973).

Unge George älskade bilar och fart och tävlade ofta i undergroundlopp i tonåren. En ganska brutal olycka satte stopp för rejsandet men bilintresset kvarstod.

Han ville bli officer i flygvapnet, men fick nej på grund av för många fortkörningsböter. Gissningsvis är det som något slags kompensation som hans hjältar fick vara stridspiloter och podtävlare, bra på höga hastigheter och avancerade manövrar – med skillnaden att ungdomens verkliga hotrods förhoppningsvis inte var utrustade med laserkanoner.

Om George sköt stora gnagare på bakgator förtäljer inte historien.

Det har gått 38 år sedan den första Star wars-filmen kom - och som ett lite lustigt sammanträffande har de sammanlagt spelat in nästan 38 miljarder kronor på biografer.

Om man räknar in allt annat som sålts runtomkring – böcker, spel, sängkläder, leksaker, utklädnader och fula plastmuggar – börjar vi nog närma oss halvrespektabla länders BNP. (Jag köpte för övrigt en uppsättning Micro Machine-leksaker på loppis för några år sen och kollade upp dem på nätet. Jag blev besviken att de trots Endor-scenerierna var "nya", tills jag kom på att nej, nittiotalet är tjugo år sedan. Huga.)

Under dessa fyra decennier har Star wars blivit nästan som Bibeln, om man vågar sig på en sådan jämförelse – även om man inte sett eller läst dem själv så är de en del av det gemensamma medvetandet, av det kulturella ordförrådet. Alla i västvärlden över, säg, tre års ålder känner till Darth Vader.

För många spelar filmerna till och med en större roll än aldrig så många gamla heliga böcker. Vad är grejen? Varför fortsätter vi att snöa in på Star wars? Hur börjar (framgångs)sagan?

Han såg rymdsagan, och han såg att den var god.

Star wars tar sin plats i genren som ibland kallas rymdopera – storslagna äventyr med svepande ideologiska konflikter, fulla med maffig teknologi och hjältemodiga vapendragare. En tidig pionjär i genren är "Blixt Gordon", seriehjälten som blev film första gången 1936 – och ett tag hade Lucas planer på att göra en ny filmatisering av den, men han började skriva på ett eget rymdepos istället. (Rättighetsägarna till både "Blixt Gordon" och "Dune" protesterade mot tidiga versioner av manuset som fick skrivas om för att tona ner likheterna.)

● Det går att hitta många exempel på hur Star wars sitter i vårt DNA. Barn som leker "Dark Vader" och slåss med "light savers". Min favorit är videon "Star wars: Retold (by someone who hasn't seen it)". Joe Nicolosi lät sin vän Amanda berätta handlingen i del IV-VI utifrån det lilla hon sett och snappat upp, och sedan animerade han hennes dragning. Resultatet är krampfnissigt roligt – jag kan fortfarande lyfta ett dåligt humör genom att viska "Hans Solo" till mig själv.

Idén hade funnits ett tag men började ta mer konkret form tidigt på 70-talet. 1973 började George skriva på en sammanfattning som då hade arbetstiteln ”The Journal of the Whills”, och sedan gick historien igenom ett antal versioner tills den började spelas in 1976 som ”Adventures of Luke Starkiller, as taken from the Journal of the Whills, Saga I: The Star wars”. (Den uppmärksamma läsaren kanske ser att både titeln och huvudpersonen hann slipas ytterligare lite grann under arbetets gång.)

Och vi skola kalla honom...

R2-D2 får sitt namn från något ytterst prosaiskt – under arbetet med ”Sista natten med gänget” hörde Lucas ljudteknikern Walter Murch använda förkortningen som betyder ”reel two, dialogue two”. Mycket av hans dialog är förvrängningar av ljud ur – Ben Burtt själv.

Lasersvärden får sitt ljud från en gammal projektor och en gammal TV.

Ewokerna pratar en isärklippt och ihoptejpad blandning av tibetanska, mongoliska och nepali.

Foto: DISNEY

Och han sade, Varde ljus.

Det kanske inte är så konstigt att Lucas döpte sitt effektföretag till ILM, Industrial Light and Magic. Det kan ses som en syftning mot en äldre, traditionell syn på filmskapande, kanske till och med på bilder över huvud taget. En syn på film som handlar om det mest grundläggande, att spela med ljus för att skapa bilder – men också en tro på magi, både i berättande och över huvud taget. Lucas började sitt filmskapande med att vilja hitta nya sätt att både göra film och berätta, som inte påminde om allt det som redan gjordes i den traditionella filmbranschen – men som också inspirerades av den tidiga filmtraditionen.

(Vissa kanske skulle påpeka lite elakt att man ska akta sig för att låta ljus och magi industrialiseras allt för mycket, och att det är där Lucas trampat snett, men det lämnar vi därhän.)

De första tre filmerna var en del av en övergångstid för filmeffekter, för att inte säga en revolution.

George Lucas och hans ILM har varit med och skapat, utvecklat och förnyat metoder och teknik för specialeffekter. Då kanske man huvudsakligen tänker på CGI (dataeffekter) och digital teknik – men originaltrilogin är till stor del filmad ”på riktigt”. Och det gör något med känslan, när en film är utspelad i ett faktiskt rum som är byggt med tejp och frigolit och gömda praktikanter som står och drar i dörrar för att de ska öppna sig. Saker har en annan tyngd, både bokstavligen och bildligen.

Till exempel: I de tidigare filmerna är det mer instängt, och sparsmakat med fönster. Många gråa korridorer och kontrollpaneler. I de nyare filmerna är det enorma panoramafönster nästan överallt, eftersom de går att fylla med städer och rymd och precis allting. Men det blir lätt distraherande när små padawans leker mot en fond som ser ut lite som en sån där rymdtavla målad på ett torg med sprejflaskor och papptallrikar.

De äldre filmerna är också estetiskt lite smutsigare, lite mer slitna. (George Lucas ska ha haft problem med städarna i inspelningsstudion, för att de envisades med att förstöra hans noggrant nedsmutsade golv.)

Lucas ville skapa en värld som såg ut som att den var använd och fanns på riktigt. Det är logiskt rent narrativt, för de utspelar sig några decennier senare när saker gått åt fanders ett tag, men det är också något med de nyare digitala effekterna som känns alldeles för polerat. Det blir svårt att förtränga vetskapen att nästan allt är inspelat i stora blåa hangarer. Ja, den enorma rymdsenatsgropen är imponerande, men den är så stor att den nästan blir fånig. Lucas har tagit i bara för att han kan – och han fick ju tyvärr också för sig att han skulle göra samma sak med de gamla filmerna. Att snygga till dem lite är en sak – alla kan vi behöva lite hjälp efter trettio år, – men man måste inte göra stora ingrepp bara för att man kan. (Och att ändra i det faktiska händelseförloppet ska vi inte ens tala om för då börjar det nog ryka i våra kollektiva hjärnor.)

Trailrarna som nu släpps ser ut som att vi är tillbaka lite mer i den faktiska fysiska världen – eller åtminstone att man varit lite försiktigare med CGI-byggena. Och i och med att det nu gått ytterligare decennier så är allt ännu mer slitet och nedgrävt och smutsigt, vilket (kanske) är hoppfullt.

Sjung till hans ära, sjung en ny sång, jubla till strängarnas välljud.

Star wars-filmerna skulle kanske inte vara det de är utan John Williams. Hans storslagna symfonikompositioner är en ofrånkomlig del av upplevelsen. Försök föreställa dig filmerna utan de olika ledmotiven – det går inte! Och det är nästan omöjligt att tänka på dem utan att också börja höra musiken i huvudet.

Han vann en Oscar för den första filmen, och har nominerats till och vunnit en drös med priser för de andra (och förstås för massa annat fantastiskt som han gjort.) Alla sex gamla filmerna är musiksatta av Williams, och så även den nya.

Men även Ben Burtt, mannen bakom ljuden i Star wars, förtjänar ett omnämnande. Han har skapat så många ikoniska ljudeffekter, från den astmatiske Darth Vader och de surrande lasersvärden, till wookie-vrål och alla olika skepp. På klassiskt filmmanér är de ihoptrollade av hundratals olika oväntade ljud, körda baklänges eller på en tiondels hastighet eller lagda på varandra.

Intet nytt under solen.

Den grundläggande historien är en väldigt enkel och klassisk saga. En föräldralös pojke får veta att han egentligen är en prins, och slår sig i slag med ett muntert band av misfits och mentorer för att rädda världen och besegra ondskan. Han får vapen och redskap och kunskaper, och upptäcker att världen innehåller så mycket mer än han trott. ▸

Men! Det är i rymden! Och då kan det genast bli så mycket maffigare. Mycket laser och stjärnbilder och märkliga varelser. Större ytor att utforska, större befolkningar att rädda, ballare transportmedel, roligare krogmiljöer.

Och Guds ängel kom till henne och sa: Du ska få ett barn.

De nyare filmerna utgår också från en uråldrig berättelse, om ett barn som fötts till en kvinna som inte haft någon anledning att tro att hon skulle få barn. Han är ett speciellt barn, lite klokare och bättre än de andra.

Han frestas, han hämnas, han vacklar mellan ont och gott.

Det som är intressant i båda dessa narrativ är att det är lite flytande vem som egentligen är huvudperson. Visst, det är Lukes resa vi följer, men det är inte han som får flickan i slutet och även om han blir en Jedi-riddare så är det kanske inte han som utvecklas mest. (Det är så svårt att inte skämta om han/Han här.) Det är Anakin som växer och plågas genom de nya filmerna, och han får ju faktiskt pussas lite, men är det han som är hjälten om hela berättelsen handlar om hans resa ner i galenskap och lava?

Och han skapade kvinnan i mannens avbild.

Mycket kan man säga om Leias guldbikini, men den är en ganska liten del av helheten och hon får faktiskt springa omkring och göra mycket annat.

Hon är en central del av motståndsrörelsen och av handlingen, inte något kuttersmycke.

Det är inget direkt överflöd på kvinnfolk men det finns aktiva och viktiga kvinnor i varje del av serien – och det ser ut som att det temat fortsätter även i de nya delarna. Det ska inte underskattas i en filmbransch och en värld som gärna fokuserar på manliga hjältar.

Och en oskuld skola föda honom

I nästan alla religioner och mytologier finns det barn till gudar som föds av oskulder, och som nästan alltid föregås av en profetia. Det är ett bra sätt att göra någon extra magisk och viktig, att de uppstått mirakulöst och mot alla logiska regler. (Eller så är det en praktisk ursäkt för en nervös ung kvinna.)

Ofta är de jungfrufödda typerna nära förknippade med rättvisa, förståelse, eller insikt.

I naturen händer det här hela tiden och kallas då partogenesis, vilket betyder just oskuldsskapelse, men det är inte lika coolt när ödlor och fiskar förökar sig utan sex.

Några av de mest kända jungfrufödslarna:

- Jesus
- Krishna
- Buddha
- Horus (som har sällskap av flera andra egyptiska gudar, inklusive sin far Osiris)
- Den zoroastriske solguden Mithra – och Zoroaster/Zarathustra själv Aztekernas Quetzalcoatl.

Det är mer ont om jungfrufödda kvinnor. Det närmaste vi kommer är kanske Atena, som föds ur pappa Zeus panna – men i vissa versioner av myterna har hon faktiskt en mamma, som han råkat äta upp i vredesmod.

Atena är ganska ensam om att ha fötts ur sin pappa Zeus panna.
Foto: SCANPIX

Visa mig din väg, så att jag kan vandra i din sanning.

Det där med Kraften, the Force, är ju också en version av en vanlig del av många trossystem. Allt i världen inklusive världen själv har en inneboende livsenergi och den som kan hitta den och kontrollera den kan bli både mäktig och stark.

Lucas, som växte upp i en metodistfamilj, har själv sagt att han numera ser sig som ”buddhist-metodist” och idén om the Force hämtar mycket ur österländska religioners syn på världen. Jedi-riddarna påminner både i utseende och beteende mycket om vis sa grupper av buddhistiska munkar, som ska leva efter hårda regler och upprätthålla rättvisa och ordning, gärna genom att sparka lite rumpa.

Från början verkar inte Lucas ha haft några midichlorians med i sin skapelse. När de första filmerna kom pratade han om the Force som ett sätt att se och uppleva, en större medvetenhet om allting i universum. Jedis kunde känna och utnyttja den bättre än de flesta, men den fanns i allt. Kanske hade han inte tuggat färdigt på idén om mikroorganismerna då, eller så dök den upp någonstans där på 2000-talet.

Det var många som reagerade med frustration på de små magiska parasiterna. Vissa för att det förstörde tanken om att vem som helst kunde bli en jedi, om det var så att en hög koncentration av dem gjorde en bättre på att kontrollera kraften. Andra bara för att det inte var lika ballt om det fanns en fysisk förklaring.

Det har utlovats en midichlorian-fri sista tredjedel, så förhoppningsvis slipper vi blodtestande av det nya gänget för att se vem som är mest lämpad att rädda världen.

Shmi Skywalker, Anakins mor, är döpt efter den hinduiska gudinnan Lakshmi, hustru till Vishnu.

När någon slår dig, vänd andra kinden till.

Det är många som stört sig på framför allt de nyare filmerna, och kanske allra mest då den första, ”Det mörka hotet”. Både den lille och den unge Anakin Skywalker är irriterande och kackigt spelade, Jar Jar Binks är bortom irriterande, kärleksscenerna är så träiga att man får stickor i ögonen, midichlorians är en förolämpning mot tänkande människor, och så vidare. Tur då att man kan redigera om filmerna och göra egna fan-versioner, som är mer som det ska vara. Eller bestämma sig för att fokusera på de äldre filmerna, på böckerna, på kringmaterialet, och bara låtsas som ingenting. Det vore inte första gången som folk har valt lite efter eget huvud vilka delar av en mytologi de vill använda sig av.

Frågan är hur vi hade känt om de hade kommit i omvänd ordning. Hade vi tyckt att ettan-tvåan-trean var lika usla om vi inte hade haft en så intensiv relation till de första filmerna? Hade det för den delen över huvud taget blivit fem filmer till, om folk reagerat så negativt på den första? Hade den sålt tillräckligt många biljetter?

Förlåt dem, för de visste inte vad de gjorde.

Många gav Lucas rådet att kräva mer pengar för att göra ”Stjärnornas krig”, efter att ”Sista natten med gänget” blivit en succé. Han förhandlade i stället till sig en del av licenskakan för eventuell merchandising – vilket många tyckte var korkat och Fox inte hade några problem att gå med på – vilket gjort honom obscent rik.

Var inte rädd, ty jag är (inte) med dig.

Förhoppningarna är stora inför trilogi-trilogins sista del. Kanske är det bra att George Lucas den här gången varken skrivit eller regisserat, även om han fortfarande är med som konsult. I del I–III hade han ju gjort både och, för första gången sen första filmen. Och då vågade eventuellt ingen säga emot. JJ Abrams har redan vunnit ett visst nördförtroende i rebooten av ”Star trek”, och nu tar han sig an en annan rymdklassiker.

På det att du må beakta den gudomliga ordningen

De mest självklara sätten att se Star wars-filmerna är antingen i kronologisk ordning för biopremiär: 4-5-6, 1-2-3 – eller kronologisk ordning för händelserna: 1-2-3-4-5-6.

2011 skrev Rod Hilton på sin blogg ”No Machete Juggling” om en annan möjlighet. Hans Machete Order är nu ett populärt alternativ.

Hiltons ordning? IV, V, II, III, VI. Han menar att den bäst bibehåller alla överraskningar och bygger upp spänningen – och så kan man strunta helt och hållet i ”Det mörka hotet” och slippa både Jar-Jar Binks och midiklorianer, utan att för den delen egentligen tappa något som för berättelsen framåt. Han har till och med testat den på folk som aldrig sett Star wars-filmerna innan, med stor framgång.

Och han förärades icke den helige Oscar

George Lucas har aldrig vunnit en Oscar. (Han har nominerats för regi och manus för både för American graffiti och första Star wars-filmen.) Däremot har han nominerats till sju olika Golden Raspberry eller Razzie-priser, det omvända Oscar-priset för de sämsta filmprestationerna. Han vann en Razzie 2002, för sämsta manus för episod II.

Han har dock fått ett gäng priser och utmärkelser. 1991 fick han en Irving G Thalberg award av the Academy, ett pris som går till creative producers och ibland kallas för en heders-Oscar.

Han har också valts in i Science fiction Hall of fame, valts till en av Discoverys hundra främsta amerikaner, och fått medalj av president Obama.

Vår helige Oscar gifv Lucas i dag. Foto: THINKSTOCK

I faderns, sonens, och den helige Kenobis andes namn, amen.

(Men inte den versionen där Hayden Christensen trollats in som Darth Vaders spöke. Tack.)

”Jag kan känna igen mig i Rey”

London. Det är Daisy Ridleys första långfilm. En huvudroll i en av filmhistoriens mest älskade serier. Hon lärde sig massor. Om att göra film. Men passade också på att öva till sitt körkort.

– Jag övningskörde med John Boyega som lärare. Vi hade våra Star wars-dräkter på, säger **Daisy Ridley** till Star wars-bibeln.

Av: **Jens Peterson** Foto: **Brian Bowen Smith**

FAKTA

NAMN: Daisy Jazz Isobel Ridley.
FÖDD: 10 april 1992.
BOR: London.
SPELAR: Rey, skräpsamlare på planeten Jakku. En av hjältarna.
ROLLER: Tv-serier som ”Silent witness” och ”Mr Selfridge”. Bortklippt ur ”The inbetweeners 2”.
GILLAR: Ta bilder på sin hund. Ringa mamma. Laga köttfärssås. Äta sushi. Filmen ”Matilda”.

Teorin för körkortet var klar. Sedan spelade hon in ”The force awakens”. Övade fickparkering mellan tagningarna med hjälp av John Boyega som spelar Finn.

– Vi var klara med filmen i november. Efter jul körde jag upp och fick mitt körkort i februari.

John berättade att ni övningskörde i Harrison Fords golfbil.

– Ja, vi busade lite. Det är det enda olydiga jag gjort för jag är en snäll och ordentlig flicka. Jag hade klarat teorin först, är det samma i Sverige?

Ja.

– Och sedan stal jag en golfbil. Jag övade att backa och fickparkera, det vi kallar ”three point turn” när man ska vända en bil på en väg som är för smal för en u-sväng. Jag hade inte kört tidigare och John var min övningslärare. Vi hade en kostymör med som kollade att vi var försiktiga med dräkterna.

23-åriga Daisy Ridley från London har gått från små tv-roller till en plats mitt i rampljuset. Hon är mycket glad över att spela Rey, en viktig figur i sagan. Och lite nervös.

– Hör du, jag kan vara dålig i filmen. Förhoppningsvis kommer folk gilla mig, annars kommer jag att gråta i jul. Jag har stora förväntningar på ”The force awakens” och jag förstår om publiken har det, säger hon.

Hon känner sig som en liten bit i pusslet.

– Att vara med i Star wars är att var del i något större. Det känns skönt. Jag står på jättars skuldror.

Hur är det att hamna i ett sådant gigantiskt projekt som första långfilm?

– Jag fattade inte tidigare hur många människor som krävs för att göra en film. Det bästa var att jobba med alla. Jag börjar min filmkarriär omgiven av några av de skickligaste och mest begåvade i branschen.

Hon ville lära sig så mycket som möjligt.

– Jag gick till inspelningen även när jag hade lediga dagar. Jag har gjort tv tidigare, men då bara kommit och gått.

Det blev som din filmskola?

– Ja, alla lät mig pröva. Jag fick slå klappan och ställa in skärpan på kameran, köra kameravagnen och släppa ut rök som specialeffekt.

Men Daisy Ridley upplevde inte inspelningen som gigantisk.

– Det kändes inte att vi jobbade på en storfilm. Alla litar på JJ Abrams som regisserar och det var en underbart varm stämning. Det var först när vi var färdiga som det verkade som en stor grej med all uppmärksamhet.

Hon hade aldrig tidigare rest hemifrån för att filma. Nu togs hennes första scener i Abu Dhabi, som får föreställa planeten Jakku.

– Det var mysigt att åka iväg tillsammans och

”Jag hade tre månaders fysisk träning före inspelningen”

Foto: DISNEY, ITV, UNIT 9, BBC

umgås hela tiden. Inte att var och en åker hem till sig när arbetsdagen är slut. Jakku är Reys hemplanet, hennes historia startar där.

En bra plats att börja.

– Det är smutsigt och dammigt och skräpigt. En riktig Star wars-känsla.

Och hett.

– Värmen var helt vansinnig. Men när man vant sig kändes det speciellt på ett bra vis. En dag när jag var trött och hängig på grund av värmen sa JJ: ”Tänk så många som vill vara här i dina kläder idag”. Då skärpte jag mig.

Filmandet krävde uthållighet.

– Det var tufft i öknen. Vi filmade om och om igen när vi springer från en explosion i 50 graders värme. Sanden var ojämn och hård.

Hon gjorde så många stunts själv som de lät henne göra.

– Jag hade tre månaders fysisk träning före inspelningen. Byggde muskler, klättrade, övade att slåss med stav och springa så det ser naturligt ut. Dessutom tänkte jag mycket på Rey. Jag fick veta var hon kom ifrån. JJ sa till mig att inte lägga ner för mycket kraft innan. Man vill göra det bästa jobbet framför kameran.

Vad får du berätta om Rey?

– Inte mycket. Hon är ingen krigare, men hon kan försvara sig. Hon är skrotsamlare på Jakku. Där träffar hon Finn och de ger sig av på äventyr. Hon påminner inte om Padmé Amidala, som växt upp välbärgad. Hon är mer lik Luke.

Men Rey är inte van att leva med andra

– Luke Skywalker har en familj i inledningen av sin berättelse. Reys historia börjar här. Hon är helt ensam.

Vad gillar du med henne?

– Hon är ensam, men öppen för folk hon möter. Hon går inte medvetet in i äventyr, hon dras in i det, men hon är lyhörd för vad som händer. Som vanlig flicka från London kan jag känna igen mig i det. Att vara stark ibland och sedan sårbar och tro man inte klarar av saker. Stundtals arg och ledsen.

Finns det samband mellan Rey och figurer vi känner från de tidigare filmerna?

– Jag får inte säga varifrån Rey kommer.

Vet vi det när vi sett filmen?

– Ja! Allt avslöjas. Utom vad som händer i de två nästa filmerna förstås…

Fick du arbeta mycket med green screen och specialeffekter?

– Ganska lite. Det mesta är riktigt uppbyggt, med miljöer man kan röra sig i och märkliga varelser. Det hjälper. Det är lättare att spela mot något man ser istället för ut i tomma luften.

Vad lärde du dig som skådespelare?

– Jag lärde mig mycket, men jag kan inte säga exakt vad. Jag var nervös i början, men man plockar upp saker på vägen. Jag fick lättare att nå rätt känsla snabbt. Jag blev mer självmedveten. ▶

Tidigare har Daisy Ridley varit med i bland annat serierna ”Mr Selfridge”, ”Silent witness” och i filmen ”Lifesaver”.

”Det är speciellt att möta 7 000 fans som skriker entusiastiskt”, säger Daisy Ridley.
Foto: BRIAN BOWEN SMITH

Hon berättar att hon blev förvånad när hon läste manus.

– Jag är glad att en ung kvinna står i centrum av filmen, säger Daisy Ridley. Jag visste inte när jag gjorde audition hur viktig Rey är. Första gången jag läste manus förstod jag hur stort jobbet är och hur mycket hon är med.

Rey har ingen guldbikini som prinsessan Leia?

– Nej, absolut inte. Det finns inget sexigt kring henne.

Filmen har en ny kvinnlig skurk.

– Kapten Phasma? Ja, det är kul eftersom Gwendoline Christie som spelar henne är världens gulligaste. Vi har också Carrie Fischer som återvänder som Leia och Lupita Nyong'o i en intressant roll.

Har du skrivit på för fler filmer?

– Jag ska vara med i episod VIII, men vet inte hur det blir med IX. Men jag hoppas och ber att jag är med där också. De förbereder i åratal. I januari ska vi börja filma episod VIII.

Daisy Ridley säger att det inte kändes som att jobba på en Hollywood-film.

– Star wars är väldigt brittiskt, även om det är skapat av en amerikan. Alla filmerna har till stor del spelats in här och filmarbetarna är engelska.

”Jag visste inte att det fanns så engagerade fans”

När mötte du John Boyega första gången?

– Vi provspelade mot varandra. Vi klickade bra direkt. Vi är väldigt goda vänner och har mycket roligt tillsammans. Jag blev väldigt glad när JJ ringde och sa att John fått rollen som Finn. Vi har haft ett häftigt äventyr tillsammans. John och jag har delvis gjort samma resa som Finn och Rey.

Du har tydligen idrottat mycket?

– Nja, det är att ta i. Jag påstod att jag tränat dans och simmat på min cv för att få fler roller och nu står det på nätet. Men jag kan simma bröstsim.

Varför ville du bli skådespelare?

– Jag vet inte. Det känns som att jag bara ramlade in i det. Jag valde teater i skolan och hade en bra dramalärare, men jag minns inte varför jag ville. Gradvis kände jag mig mer bekväm i roller och blev bättre.

Det var ingen film eller pjäs som påverkade dig?

– ”Matilda” är min favoritfilm och jag tyckte det var så coolt att hon kan flyga. Jag vet inte om jag ville bli skådespelare utan en liten flicka med superkrafter.

Vad hade du för förhållande till Star wars tidigare?

– Jag har sett filmerna, men jag visste inte att det fanns så engagerade fans. Nu är jag medveten om det och förstår det mer. Men jag har aldrig varit sådan själv. Aldrig velat träffa några filmstjärnor.

”Vi klickade direkt”, säger Daisy Ridley om samarbetet med John Boyega. Här poserar de med två fans på en spelmässa i Kalifornien. Foto: AP

Kan du förstå fansen?

– Nu har jag varit på mässor och konvent och ser hur mycket folk älskar det. Jag kan inte riktigt förstå det eftersom jag inte är sådan själv, men det känns speciellt att vara en del av det.

Hur var Comic con?

– Det är speciellt att möta 7 000 fans som skriker entusiastiskt. Vi såg trailern tillsammans med dem och det var en fantastisk mix av hopp och kärlek riktad mot denna enda sak. Det är kul att folk bryr sig så mycket och att det förenar många människor. Det liknar inget annat.

Kanske de som gillar Tolkiens berättelser?

– Ja, absolut. Jag gillar maskerader och att klä ut mig så den biten förstår jag.

Vad skulle du klä ut dig till på en maskerad?

– Jabba the Hutt.

Även för tre år sedan?

– Allt är möjligt, det beror på temat. Senast var jag Helan och Halvan, jag har varit Ursula i ”Lilla sjöjungfrun”, jag har varit en daisy (Tusensköna).

Hur känns det att bli leksak?

– Häftigt. I första hand är jag skådespelare och vill jobba med duktiga människor, men allt det andra som händer kring Star wars är coolt.

Vad var svårast att göra?

– Att flyga Årtusendefalken, för det rör sig så mycket och man måste se ut som om man flyger ett rymdskepp.

Vad gör du när du inte filmar?

– Jag är en väldigt trist person. Jag tittar på ”Hela England bakar” och ”Doctor Who”. Det är det enda jag kan hålla mig vaken till. Jag är förvånad över hur mycket jag gillar ”Doctor Who”. Jag är annars inte en som nördar in mig.

Daisy Ridley berättar att hon nyligen varit i Stockholm. Hennes kompis är sångerska och sjöng på en båt mellan Finland och Sverige.

– Vi gjorde matchande tatueringar i Stockholm, åt lunch och vandrade omkring en halv dag innan vi flög hem. Det var mycket vackert.

Du är ungefär lika gammal som huvudpersonerna i första ”Stjärnornas krig” var när den kom.

– Jag känner mig väldigt ung som 23, jag kan inte tänka mig hur Carrie kände sig. Det måste vara märkligt att bli en ikon som 19-åring.

Är du rädd att rollen som Rey gör det svårt att få andra roller?

– Det är spännande tider och folk gör häftiga filmer. Rey är en otrolig roll och jag är ingen cyniker. Jag tror inte jag hamnar i ett fack och gör jag det ska jag kämpa mig ur det.

DEDIC
ATED.

Star Wars™
Collection
Don't Panic, It's Organic!

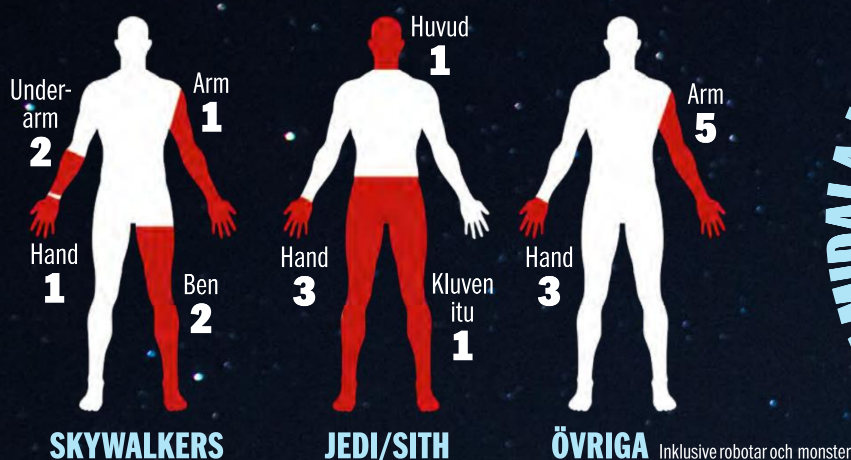
Du hittar Star Wars™ kollektionen hos
Tshirtstore.se • Caliroots.se • Hollywood.se

STAR WARS™

FINNS ÄVEN I TSHIRT STORES BUTIKER: GÖTEBORG, MALMÖ, NORRKÖPING, STOCKHOLM, UMEÅ & UPPSALA

STARTISTIK

AVHUGGNA LEMMAR

SÅ SNABBA ÄR SKEPPEN

Inom atmosfär.

JEDI PER LAND

Antal människor som angett ”Jedi” som religion i samband med folkräkningar.

Källor: Wikipedia, statisticbrain.com, listofdeaths.wikia.com, imdb.com, Wookiepedia, swtor.com community, Paul Curran ”Quantifying Star Wars” (2014), moviebodycounts.com,

KILL COUNT

Så många liv har filmens karaktärer på sitt samvete. I Lukes fall är siffran exklusive alla stackare som dog på Dödsstjärnan.

45	29	20	15	14	11	10	9	5	3	2	1	1	1
Anakin Skywalker	Luke Skywalker	Han Solo	Chewie	Yoda	Darth Vader	Obi-Wan Kenobi	Prinsessan Leia	Palpatine	General Grievous	Jango Fett	Darth Maul	Mace Windu	Lando Calrissian

”I HAVE A BAD FEELING ABOUT THIS”

Samtliga gånger repliken ovan (eller en snarlik) sägs i filmserien – totalt åtta gånger.

”STJÄRNORNAS KRIG” (1977)

”I have a very bad feeling about this.”
Luke Skywalker när Årtusendefalken närmar sig Dödsstjärnan.

”I got a bad feeling about this.”
Han Solo när han står i en soppress.

”RYMDIMPERIET SLÅR TILLBAKA” (1980)

”I have a bad feeling about this.”
Prinsessan Leia när hon går runt i magen på exogorthen.

”JEDINS ÅTERKOMST” (1983)

”I have a bad feeling about this.”
C-3PO går in i Jabbas palats.

”I have a really bad feeling about this.”
Han Solo träffar ewoker för första gången.

”DET MÖRKA HOTET ”(1999)

”I have a bad feeling about this.”
Obi-Wan Kenobis första mening i filmen.

”KLONERNA ANFALLER” (2002)

”I've got a bad feeling about this.”
Anakin Skywalker innan han ska möta ett avrättningsmonster på en arena.

”MÖRKRETS HÄMND” (2005)

”Oh, I have a bad feeling about this.”
Obi-Wan Kenobi till Anakin.

SÅ RIKA BLEV SKÅDISARNA

Förmögenhet **i dollar**, enligt celebritynetworth.com.

 Harrison Ford: 210 miljoner.

 Alec Guinness: 100 miljoner.

 James Earl Jones: 45 miljoner.

 Natalie Portman: 45 miljoner.

 Hayden Christensen: 12 miljoner.

 Mark Hamil: 6 miljoner.

 Carrie Fisher: 5 miljoner.

 Jake Lloyd: 25 000.

Peter Cushing (Grand Moff Tarkin) tackade nej till procent på intäkterna av ”Stjärnornas krig” och nöjde sig med 2 000 dollar à sju arbetsdagar. Det förlorade han mycket på.

Det har inte gått så bra för Jake.
sid 104

DÖDSSTJÄRNAN

Ytan på ventilationsluckan på den första Dödsstjärnan var 4 kvadratmeter. Detta innebär cirka 0,005% av ytan.

Diameter: 160 km **Yta:** 80 424 km²

VERSION 1

Diameter: 900 km **Yta:** 2 544 690 km²

VERSION 2

Diameter: 900 km **Yta:** 2 544 690 km²

MÅNEN

infographjournal.com, celebritynetworth.com

”Jag grät när jag läste manuset”

London. Han ser ut att vara den gladaste grabben i galaxen. John Boeyga spelar Finn, men han är också ett fan. Han älskade Star wars långt innan han fick rollen.

– Jag längtar efter att filmen ska ha premiär och alla får se den. Och jag får se den. På bio! Det har aldrig hänt mig förr, säger John Boyega till Star wars-bibeln.

Av: **Jens Peterson** Foto: **Brian Bowen Smith**

FAKTA

NAMN: John Boyega.
FÖDD: 17 mars 1992.
BOR: London.
SPELAR: Finn, en av hjältarna.
ROLLER: ”Attack the block”, ”Imperial dream”, ”24: Live another day”, ”Major Lazer”.
GILLAR: London. Serietidningar. Star wars.

”Första nördlyckan var att ta på stormtrooper-kostymen”

Han missade de tidigare Star wars-filmerna när de gick på bio. Men han tog igen det genom att se dem om och om igen hemma.

Då kanske du blev starstruck när du träffade stjärnorna du sett och skulle jobba med dem?

– Nej, det går inte, säger John Boyega och skrattar. Då missar man det viktiga. Som att be Harrison Ford signera mina actionfigurer som jag hade tagit med mig. Man måste vara lugn och koncentrerad när man ska be om autografer.

Han ler brett. Det är tydligt att inspelningen av ”The force awakens” har varit en perfekt kombination av jobb och passionerad hobby för honom.

– Det kändes väldigt bra att ha med Harrison och Mark och Carrie. De är entusiastiska över att vara tillbaka, och om de är det kan väl inget gå fel, säger han. Vi är alla med i samma lag och vill fortsätta berätta historien efter 30 år.

Vad kan du avslöja om Finn?

– Han är i en intressant tidpunkt i sitt liv, säger John Boyega. I trailern ser man att han har en stormtrooper-uniform och senare är han klädd i en ljus läderjacka. Det finns en inre konflikt där. Filmen tar en ny sorts grepp, med en unik rollfigur.

Hur kändes det när du läste manuset?

– Jag grät. Av glädje. För att jag såg hur mycket jag skulle vara med. Finn återkommer hela tiden. Det är så man läser manus först, ser hur ofta ens rollfigur är med. Och att se att min roll dyker upp gång på gång i ett manus. I Star wars!

De tidigare filmerna i serien har haft minnesvärda rollfigurer.

– Jag tycker Finn är jäkligt cool och han passar in bra där, vid sidan av de andra. Larry skrev en karaktär som man bryr sig om.

Larry är manusförfattaren Lawrence Kasdan, som också bidrog till manusen för ”Rymdimperiet slår tillbaka” och ”Jedins återkomst”. Plus ”Jakten på den försvunna skatten”. Han kan storslagna äventyrsfilmer.

– I sådana här gigantiska rymdoperor som inte har med våra vanliga liv att göra, då behövs rollfigurer vi kan identifiera oss med. Som Finn, säger John Boyega.

– Det finns starka hjältar som vet allt och kan allt. Men också sådana som inte har en aning. Vi som tittar älskar sådana. Jag tror det är därför folk gillar kapten Sparrow som Johnny Depp spelar. Han gör det vi alla skulle göra, försöker fly och ta sig ur faran.

Finn är dock en som tar strid också.

– Det var kul att spela in stridsscenerna, att springa och hoppa och slåss man mot man. Jag vet inte om du gjorde det, men jag lekta ofta så som barn. När man var liten och inte fick gå ut, utan måste stanna inne. Då hoppade jag mellan sofforna i vardagsrummet och låtsades att allt var lava under mig, säger John Boyega.

– Så var det att spela in ”The force awakens”. Fast på en gigantisk skala. Det var SÅ kul att göra stuntgrejer.

John Boyega stönar för att härma hur det lät när han tog i.

Du var tydligen ett Star wars-fan innan du fick rollen.

– Ja, oj, oj, oj. Jag var ett jättestort fan. Jag fastnade för leksakerna innan jag lärde mig själva storyn och filmerna. En del Star wars-fans brukar skaka på huvudet när jag berättar det. Men hey... jag är född 1992, döm mig inte.

Snart lärde han sig dock historien. John Boyega är en som fick uppleva de sex filmerna enligt George Lucas numrering.

– Jag såg episoderna I – III först och sedan originaltrilogin. Så jag har faktiskt sett dem i den ordning de är numrerade. Jag minns att det verkade lite konstigt när jag kom till ”Stjärnornas krig” från 1977. ”Pappa – vad hände med specialeffekterna? Det ser ut som om de faktiskt är i en riktig miljö”.

Från filmen gick han vidare. Slukade allt som har med Star wars att göra.

– Jag gillade tv-spelen och böckerna byggda kring ett ”expanded universe”. Jag tycker till och med om Chewbaccas julspecial. Den var fantastisk. Briljant! Man får se Chewbaccas mamma, hela familjen äter julmiddag. Jag var barn när jag såg den.

Nu blir du själv actionfigur. Hur känns det?

– Underbart. Jag har några hemma nu, i ett skåp tillsammans med alla actionfigurer jag samlat sedan jag var liten. Jag gav bort mitt Lego, en stor Årtusendefalken som jag gav till min kusin. Men jag ska få en ny.

Hur känns det att vara klädd som en stormtrooper?

Tidigare rollprestationer för John Boyega innefattar bland annat (f v) ”Attack the block”, ”Imperial dream” och ”24: Live another day”.

– Ska man prata om det praktiska så klämmer den åt i armhålorna och kring benen, men annars är det underbart, säger John Boyega. De mätte mig för olika kostymer jag skulle ha i filmen. De var väldigt noga med alla mått och jag frågade vad de mätte för. ”Det är din stormtrooper-dräkt”. Oh! Oh! Oh! Fantastiskt.

Tog den lång tid att ta på?

– Det beror på hur många som hjälpte till. Först var det fyra personer, men sedan lärde jag mig hur man skulle göra, så då behövdes det bara en plus mig själv. Det är ett hantverk att klä sig som en stormtrooper. Väldigt exakt.

Hade du många ögonblick där din inre Star wars-nörd reagerade under inspelningen?

– Hela tiden. Tio om dagen. Först slappade man på morgonen och försökte slumra i bilen. Sedan tog jag på kostymen. Första nördlyckan. Sedan kom jag till inspelningsplatsen. Ett nytt häftigt ställe. Nörd igen. Och sedan varje gång JJ berättade något hemligt ur handlingen eller något i samband med premiären. JJ berättar saker hela tiden, han är väldigt entusiastisk.

JJ Abrams är filmens regissör. Han blev känd som en av skaparna av tv-serien ”Lost” och har regisserat en rad framgångsrika filmer. Han har gjort ”Mission: Impossible III”, men också både ”Star trek” och ”Star trek into darkness”. Filmer som gav ny energi åt den rymdserien. Många fans hoppas nu att JJ Abrams ska göra samma sak med Star wars.

Han gjorde också den personliga ”Super 8”, och som manusförfattare skrev han ”Fallet Henry”, en annorlunda roll för Harrison Ford 1991.

John Boyega säger att han har stort förtroende för JJ Abrams vision av filmen och att det är lätt att hålla tyst om hemligheter.

En del scener togs i öknen utanför Abu Dhabi där det var 50 grader varmt när de filmade.

– Det hjälpte med action och intensitet och rädsla. Man är inte i en studio med varma lampor utan det är varmt på riktigt. Det var väldigt coolt att vara i en verklig miljlö, trots den fruktansvärda hettan.

En cool hetta. Han säger att bakomfilmerna från inspelningen kommer att visa hur han går omkring med ett stort leende hela tiden.

– Alla miljöer är unika, säger John Boyega. Det är som att komma till Disneyland varje dag, men här är man en av karaktärerna.

Även när han inte skulle jobba passade han på att gå runt på inspelningsplatsen.

– Jag tillbringade mycket tid i sminkavdelningen och bland maskerna, för att se alla märkliga varelser och hur de gjorde effekterna.

John Boyega har varit med i flera filmer och tv-serier. 2011 kom hans debut ”Attack the block” där han spelar Moses, en roll som gav honom nomineringar till flera filmpriser. För tv har han bland annat gjort ”Law & order: UK” och ”24: Live another day”. ▶

Foto: DISNEY, AP, SUNDANCE CHANNEL, FOX

”Det kanske blir lite annorlunda nu när jag går till Tesco för att handla”

John Boyega om den kommande berömmelsen.

Var det en krävande audition för Star wars?

– Ja, det var som en kombination av ”X-factor och ”The voice”. Det var en hälsosamt tuff process. Det värsta var på slutet när jag visste att jag var nära att få rollen. Att antingen bli en del av historien – eller bara fortsätta mitt liv som vanligt.

Då blev han rädd.

– Jag kände ”det här kan vara mitt ögonblick, min chans i livet”. Det var en bra prövning inför rollen, jag sprang på löpband i sju månader och övade att säga Finn hela tiden.

Han säger att det var helt rätt med högt ställda krav.

– Om jag köpte ett företag för 4 miljarder dollar och gör en ny film skulle jag också vilja att alla skådespelarna är på på topp.

Han har redan fått en ny stor roll. I ”The circle”, som bygger på en roman av Dave Eggers. Med välkända motspelare.

– Tom Hanks och Emma Thompson är med. De filmar faktiskt nu i Kalifornien medan vi sitter här och pratar, säger han.

Du verkar väldigt entusiastisk inför allt det här med ”The force awakens”. Tror du att det någon gång kan bli för mycket med all uppståndelse kring Star wars?

– Ja, det kommer säkert sådana ögonblick när man är trött och bara vill hänga med familjen och The force inte alltid är välkommen. Men om man går in i ett sådant här projekt måste man vara medveten om hur det blir, vilket ansvar som kommer.

John Boyega verkar trygg i sin vardag, i familj och vänner.

– Man får ta varje dag som den kommer, blir det storm så… man kan inte kontrollera vädret. Det kanske blir lite annorlunda när jag går till Tesco för att handla. Jag lär bli kallad Finn mer än mitt eget namn.

Men först ska filmen ha premiär. När vi pratar har inte heller John Boyega fått se ”The force awakens”. Det längtar han väldigt mycket efter.

Tror du att du blir överraskad?

– Ja, jag kommer att bli chockad. Jag har sett skymtar av scener på J J:s magiska iPad, men då var inte effekterna klara. Det blir väldigt häftigt att se när allting är färdigt.

John Boyega gör en paus och ler ett stort leende.

– Om du hör någon längst bak i biografen som skrattar och skriker och gråter så är det nog jag.

STAR WARS

IT'S AWAKE...

AMERICANTOURISTER.SE

GE FARMOR ETT LASERSVÄRD

Svårt att hitta julklappar till hela familjen? Det är lätt fixat.

Star wars-prylar blir alla glada för.

Från tröjor och skor till kakformar och brödrostar – det finns något för alla.

Av: **Elina Stenbäck**

Bärhjälp
Chanel och Hermés i all ära men räkna med att den här handväskan blir en riktig samlarklenod med nya droiden BB-8 som motiv. Cirka 300 kr, Bigbadtoystore.com.

Darth Vägger
På snyggaste tapeten ever stoltserar bland andra Darth Vader och Boba Fett. Den är handtryckt och en rulle kostar cirka 1 025 kronor på Super7store.com

När mörket lägger sig
Även Darth Vader måste sova ibland, men det kommer krävas en jedi-mästares tålamod att natta mörkrets härskare. 2 stycken för 240 kr, Superherostuff.com

Spejsade spiror
Utomjordiskt coola leggings med bästa farkosten Årtusendefalken som tryck. 298 kr, Jcpenney.com

Wookiehoodie
Den här luvtröjan håller både värmen och gör dig skicklig på att ratta rymdskepp. Ett kap helt enkelt! Cirka 375 kr, se

Robotfötter
Oh my! Passa på att klicka hem ett par förtjusande ballerinaskor, som bara finns i begränsad upplaga, med världshistoriens trevligaste robot som motiv. Cirka 1 425 kr, Thinkgeek.com.

May the form be with you
Känn Kraften nästa gång en kaka ska kavlas ut. Åtta formar med en klassiska Star wars-motiv blir dina för cirka 250 kr på Williams-sonoma.com

Strumptroopers

Fem stycken färgsprakande stormtroopers står redo att beskydda dina fötter. 160 kr, Jcpenney.com.

Konstfalk

På den här smidiga sajten, som samarbetar med en massa olika konstnärer, kan du först hitta ett tryck du gillar och sedan välja plagg eller grej som du vill ha det tryckt på. Cirka 200 kr, Rebel and restore the republic/ Redbubble.com.

Skimrande

Finstickad lite kortare tröja som gnistrar av glittertråd och glänsande tryck. 249 kr, H&M.

Kylokepa

Nyaste elakingen i gänget, Kylo Ren, pryder den här kepsen i läderimitation. Cirka 450 kr, Superherostuff.com

Posterboy

Klä dig som en affisch från 1977 med en t-shirt där alla favoritkaraktärer trängs. 349 kr, Shirtstore.se

Stilistiskt statement

Prinsessan Leia tar inte stryk av nån och det är tydligt även på den här minimalistiska t-shirten. Cirka 300 kr, Super-7store.com.

Bite-saber

Ge de slippriga nudlarna en fight eller besegra nigirin med livsfarliga ätpinnar i form av laserssvärd. 169 kr, Coolstuff.se

Kraftig morgonrock

Mjukstarta dagen som Yoda och Kraften kommer att vara med dig hela dagen. Finns i tre barnstorlekar. 299 kr, Coolstuff.se

R2-rygga

Bästa roboten att ha på en armlängds avstånd. Tar gärna hand om läsböckerna eller gympapåsen och blir glad över en frukt då och då. 169 kr, Roligaprylar.se

Rosta som en Sith

Pryder sin plats i köket och gör galaxens godaste rostmackor med "Star wars" grillat på ena sidan. Cirka 425 kr, Thinkgeek.com

”Det är trevligt att spela skurk”

London. Hon har svingat svärd i ”Game of thrones” och lett rebeller i ”Hunger games”.

Nu blir **Gwendoline Christie** Star wars första kvinnliga skurk.

– Jag har fenomenal tur. Jag trodde aldrig jag skulle få vara med i tre så fantastiska projekt, säger hon till Star wars-bibeln.

Av: **Jens Peterson** Foto: **Brian Bowen Smith**

FAKTA

NAMN: Gwendoline Christie.
FÖDD: 28 oktober 1978.
BOR: London.
SPELAR: Kapten Phasma, ett befäl för trupperna i The first order.
ROLLER: ”Game of thrones”, ”Hunger games”, ”Zero theorem”, ”Wizards vs aliens”.
GILLAR: Dans, men fick sluta som 11-åring på grund av ryggen. Mode och design.

Några av Gwendoline Christies tidigare rollprestationer. Från vänster ”Zero theorem”, ”Wizards vs aliens” och ”Hunger games: Mockingjay 2”.
Foto: STAGE 6, BBC, LIONSGATE

”Om jag tänkte på hela arvet kring Star wars skulle jag lägga mig under en sten och aldrig våga komma ut”

Gwendoline Christie är väldigt lång, 191 centimeter, väldigt blond och har ett väldigt smittande och ekande skratt. Hon skrattar ofta under intervjun. En klassiskt skolad engelsk teaterskådespelare som gör den minnesvärda rollen som Brienne of Tarth i ”Game of thrones” och nu en av filmhistoriens mest älskade serier.

Vad kan du säga om din roll?

– Kapten Phasma? Hon är Star wars första kvinnliga skurk. Hon är stormtrooper-kapten och del av den mörka sidan. Hon har ett skjutvapen. Jag tror det är allt jag kan säga.

Vad tycker du om henne?

– Jag tycker hon är väldigt häftig, inte bara för att hon är den första kvinnliga skurken. Det är mer än så, säger Gwendoline Christie.

– I den här gigantiska serien med ikoner får vi en kvinnlig rollfigur som vi inte dömer på vanligt vis. Inte efter de element som formar vårt utseende och dikterar hur vi uppfattas.

Hon säger att det är ett rejält framsteg att skapa en sådan kvinnlig roll,

– Vi bedömer henne efter de val hon gör och hennes personlighet. Inte för att hon är kvinna eller den stereotypa bilden av en kvinna. Kapten Phasma är en skurk.

Gwendoline Christie berättar att producenten Kathleen Kennedy frågade henne om hon googlat **”kvinnliga hjältar”**. Det hade hon inte.

Läs mer om **Feminism i rymden** sid 94

– Man får upp en väldigt traditionell och sexualiserad bild av kvinnor. Jag tycker kapten Phasma ser underbar ut, men det är inte en konventionellt kvinnlig look.

Hur var det att spela inne i hjälmen och dräkten?

– Det var mycket häftigt och ett skäl att rollen känns speciell, säger Gwendoline Christie. Man inser att skådespelande inte enbart handlar om nyanser i ansiktet. Varje sätt man rör kroppen på säger något om karaktären. Det skickar ett budskap till publiken.

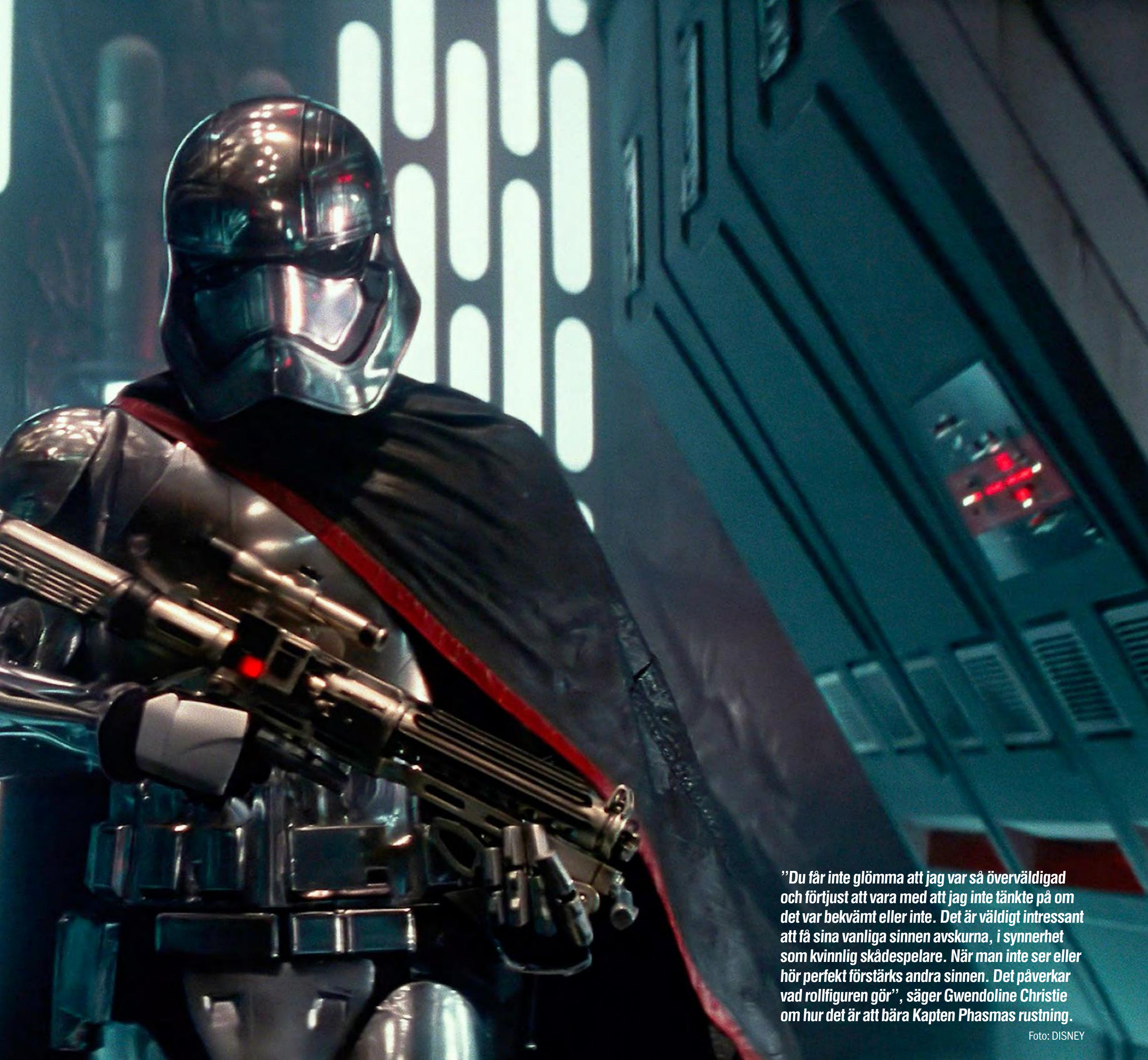
Att fundera på hur man rör sig påminde om hennes år på teatern.

– Det är intressant att kolla det fysiska uttrycket, vad som är neutralt i kroppsspråket. Och vad som kan antyda hennes kön. Var man lägger tyngdpunkten i sina rörelser.

Tänkte du mest på din roll när du filmade, eller att du var en del i större berättelse som betyder mycket för många?

– Rollen. Bara rollen, säger Gwendoline Christie och skrattar högt. Man måste se på allt skådespelande som ord skrivna på en sida och vad de försöker uttrycka och betyder. Om jag tänkte på hela arvet kring Star wars skulle jag lägga mig under en sten och aldrig våga komma ut.

Hon tycker mycket om de tidigare filmerna.

”Du får inte glömma att jag var så överväldigad och förtjust att vara med att jag inte tänkte på om det var bekvämt eller inte. Det är väldigt intressant att få sina vanliga sinnen avskurna, i synnerhet som kvinnlig skådespelare. När man inte ser eller hör perfekt förstärks andra sinnen. Det påverkar vad rollfiguren gör”, säger Gwendoline Christie om hur det är att bära Kapten Phasmas rustning.
Foto: DISNEY

– Det är spännande att vara en del av något som betytt så mycket för mig och andra. De flesta människor har en ren kärlek till filmerna, som ett barn. Det finns något unikt med dem. Man kan titta på dem när som helst och bli på gott humör.

Gwendoline Christie är född 1978 och var barn på 1980-talet.

– Jag växte upp med Star wars. Jag minns den första julen när ”Stjärnornas krig” skulle visas på tv. Det var mer fantastiskt än något tidigare. Filmen presenterades för mig som något magiskt och som alla andra blev jag kär. Jag älskade hur allt såg ut, ett fascinerande sätt att berätta en historia om gott mot ont.

Och det fanns en fantastisk rollfigur att identifiera sig med.

– Jag älskade att prinsessan Leia var en stark kvinna som visste vad hon ville och gjorde. Dessutom var filmen rolig. Jag glömde aldrig hur den såg ut. ”Stjärnornas krig” har en enkelhet som ser lika bra ut nu som den gjorde då.

Hon beklagar att hon inte får säga något om ”The force awakens”. Men hon har vana från de senaste åren i en tv-serie som också har överraskningar för publiken.

– Jag har kunnat hålla tyst om hemligheter i många år. ”Game of thrones” har lärt mig det, och mycket annat. Den serien har gett mig en fenomenal plattform som jag alltid kommer att vara tacksam för.

En sak ”Game of thrones” och Star wars har gemensamt är passionerade fans. Som gärna uttrycker synpunkter på vad olika rollfigurer gör och hur de ser ut.

– Jag studerade på klassisk dramaskola i London. Att läsa om mig själv eller bry sig om vad andra tycker är raka motsatsen till vad jag lärde mig där och träningen vi fick.

Ända sedan ”Stjärnornas krig” 1977 har George Lucas filmer varit fyllda med brittiska skådespelare.

– Jag vet inte varför de väljer så många britter. Men alla skådespelare här i landet blev väldigt upprymda av tanken på nya fina filmjobb.

Redan i ”Stjärnornas krig” hade veteranen Alec Guinness den tunga rollen som Obi-Wan Kenobi, och genom serien har det fortsatt vara britter i både större och mindre roller. Guinness kollega och vän Sebastian Shaw fick spela Darth Vader utan mask i ”Jedins återkomst”. Både Ewan McGregor och hans morbror har gjort tre filmer var.

Gwendoline Christie föddes och växte upp i Sussex i södra England. Hon var gymnast som barn. Hon tog examen från den mycket krävande Drama Centre i London 2005, och hade skådespelaren Simon Callow (”Fyra bröllop och en begravning”) som mentor. Hon spelade i ▶

”Nya Star wars känns progressivt”

pjäser av olika slag. Från Shakespeare till ”Frukost på Tiffanys” till rollen som Mefistofeles i 1600-talspjäsen ”Faust”.Hon fick så småningom mindre filmroller, bland annat två gånger för Terry Gilliam i ”The imaginarium of doctor Parnassus” och ”Zero theorem”.

Gwendoline Christie säger att det hon lärde sig på teatern har varit nyttigt för filmrollerna.

– Träningen på dramaskolan var väldigt fysisk. Hur man rör sig och vad kroppen uttrycker. Brienne av Tarth bär rustning hela tiden, det påverkar hur man står och hur man rör sig. Jag lärde mig hur man slåss på ett sätt som verkar uttrycka styrka.

Gwendoline Christie gapskrattar igen.

– Jag tycker det är väldigt intressant att spela de här rollerna där man säger lika mycket med kroppen som med rösten och replikerna.

Är kapten Phasmas dräkt svår att ta på?

– Den gick oväntat fort. Du får inte glömma att jag var så överväldigad och förtjust att vara med att jag inte tänkte på om det var bekvämt eller inte. Det är väldigt intressant att få sina vanliga sinnen avskurna, i synnerhet som kvinnlig skådespelare. När man inte ser eller hör perfekt förstärks andra sinnen. Det påverkar vad rollfiguren gör.

Du är med i tre uppmärksammade serier som på olika vis kan kallas fantasy. Är det något med genren som fascinerar dig?

– Jag arbetade inom teatern i fem år innan jag fick några filmjobb. På teatern gjorde jag klassiska pjäser och roller så det handlade inte om att välja genre. Men när fantastiska projekt som de här tre dyker upp vill man vara med. Jag tycker alla tre är väldigt speciella.

Hon ser gemensamma nämnare mellan ”Game of thrones”, ”Hunger games” och ”The force awakens”.

– De gör något mer, något modernt, de utvecklar genren, säger Gwendoline Christie. Det är tre briljanta berättelser. I synnerhet nya Star wars känns progressiv. De hedrar arvet från de tidigare filmerna plus att de lägger till något nytt. Deras beslut att välja mig, som kanske inte är den första man tänker på för en sådan roll, visar hur fantasifulla de är.

Fantasy kan handla om andra världar, men ändå beskriva saker vi känner igen.

– Jag tror det finns något med en tydlig originell estetik utanför våra vanliga referenser som kan få oss att engagera oss i människornas öden i en stark berättelse, säger Gwendoline Christie. Plus att det är häftiga bilder.

Gillar du att spela skurk?

– Ja, det är trevligt som omväxling. Brienne av Tarth är en väldigt god människa som försöker göra de rätta valen. I ”Hunger games” spelar jag en tidigare segrare i Hungerspelen, Lyme, som blir en ledare för rebellerna i distrikt 2. Att sedan få bli skurk i Star wars är underbart.

I juli 2015 hölls Comic-Con, den stora mässsan för fans i San Diego. Gwendoline Christie och de andra från ”The force awakens” var där.

– Det var en oförglömlig upplevelser. Då förstod jag vad Star wars betyder för folk. Jag blev helt överväldigad för jag visste inte vad som skulle hända.

Hon satt i en panel tillsammans med de andra skådespelarna och regissören JJ Abrams.

– JJ sa till publiken ”jag vet att några av er har campat i fyra dagar för att komma in här. Vi vill ge er något tillbaka. Vill någon gå på en konsert?” Då skrek jag och 7 000 andra YES.

De leddes av stormtroopers in i ett annat rum där symfoniker väntade.

– Orkestern spelade och de visade klipp från den kommande filmen och alla fick ett lasersvärd och sedan tände de av det häftigaste fyrverkeri jag sett i hela mitt liv. Folk var lyckliga, helt euforiska. Det är en av de bästa händelser jag varit med om.

Hon pratade efteråt med JJ Abrams om vad det var som fick alla att känna så. Varför Star wars skapade en speciell känsla.

– Han sa ”det är hopp”. Det låter som en klyscha, men jag tror det är sant. Det är inte hysteri, det är mer eufori. Det verkar som om Star wars inspirerar människor och får dem att känna hopp.

Brienne av Tarth, alias Gwendoline Christie, kämpar mot The Hound i ”Game of thrones”.

”Brienne av Tarth är en väldigt god människa som försöker göra de rätta valen”, säger hon om rollfiguren.

Foto: AP

KL 12.00
16 DEC

STAR
WARS
DELUXE

Star Wars deluxe är programmet för
alla Star Wars-älskare inför premiären av
den nya filmen Star Wars: The Force Awakens.

Se Star Wars deluxe den 16 december
på Boom.aftonbladet.se

Boom

TV AFT

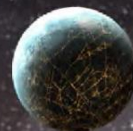
LIFTARENS GUIDE TILL GALAXEN

Star wars-universumet är fullt av världar – allt från gasjättar till futuristiska metropoler.

Här är en överblick av platserna där rymdsagan utspelar sig.

Grafik **Paul Wallander**
Text **Martin Peterson**

CORUSCANT

Diameter: 12 240 km.
Befolkning: 1 biljon (tusen miljarder).
Främsta export: Ingen.
Styrelseskick: Teokratisk diktatur.
Förekommer: Syns ofta i Episod I–III, inte minst när Anakin träffar Jedirådet. En svävar-jakt i ”Klonerna anfaller” visar delar av planetstaden på nära håll.

ENDOR

Diameter: 4 900 km.
Befolkning: 30 miljoner (95 % ewoker, 4 % yuzzum, 1 % övriga).
Främsta export: Livsmedel, läkemedel.
Styrelseskick: Stamsystem.
Förekommer: I andra halvan av ”Jedins återkomst”, när rebellerna får hjälp av de inhemska ewokerna att besegra Imperiet.

DÖDSSTJÄRNA 2

Diameter: 900 km.
Besättning: 485 560.
Beväpning: 1 superlaser, 40 000+ mindre laserkanoner.
Tillhörighet: Rymdimperiet.
Förekommer: I ”Jedins återkomst”, under uppbyggnad. Luke och Darth Vader slåss där. Sprängs i slutet av filmen.

MUSTAFAR

Diameter: 4 200 km.
Befolkning: 20 000 (95 % mustafarian, 3 % skakoan, 2 % övriga).
Främsta export: Bearbetad malm, mirkanite-mineraler.
Styrelseskick: Ägs av företag, Techno union.
Förekommer: Skådeplats för uppgörelsen mellan Anakin och Obi-Wan i ”Mörkrets hämnd”.

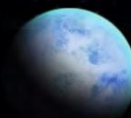

BESPIN

Diameter: 118 000 km.
Befolkning: 68 % människor, 8 % ugnaughts, 6 % lutrillians, 18 % övriga).
Främsta export: Tibanna-gas, turism, molnbilar.
Styrelseskick: Skrå.
Förekommer: Hela slutet av ”Rymdimperiet slår tillbaka” utspelar sig på Cloud city, som befinner sig ovanför Bespin. Luke möter Darth Vader, Han Solo blir nedfryst och C-3PO skjuts sönder av stormtroopers.

HOTH

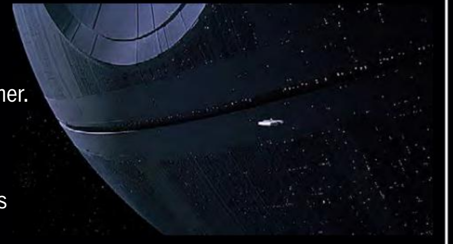

Diameter: 7 200 km.
Befolkning: 32 % ice scrabblers, 23 % tauntauns, 11 % wampas, 34 % övriga).
Främsta export: Ingen.
Styrelseskick: Inget.
Förekommer: I ”Rymdimperiet slår tillbaka” gömmer sig rebellerna här, men hittas av Imperiet och jagas bort.

DÖDSSTJÄRNA 1

Diameter: 160 km.
Besättning: 342 953.
Beväpning: 1 Superlaser, 15 000+ mindre laserkanoner.
Tillhörighet: Rymdimperiet.
Förekommer: I ”Stjärnornas krig”. Prinsessan Leia hålls fången där och den sprängs i slutet av filmen.

YAVIN

Diameter: 10 200 km.
Befolkning: 0–1000 (95 % människor, 5 % övriga).
Främsta export: Inget.
Styrelseskick: Inget.
Förekommer: I ”Stjärnornas krig”. Rebellerna har sin hemliga bas där.

MANDALORE

Diameter: 9 200 km.
Befolkning: 4 miljoner (81 % människor, 19 % övriga).
Främsta export: Rymdskepp, legosoldater, beskar-järn.
Styrelseskick: Mandaloriska krigarklaner.
Förekommer: Hemplanet till Boba Fett och hans pappa Jango. Syns i några avsnitt av ”Clone wars”.

ALDERAAN

Diameter: 12 500 km.
Befolkning: 2 miljarder (95 % människor, 5 % övriga).
Främsta export: Plasma, spannmål, konst, kulturföremål, vin.
Styrelseskick: Monarki.
Förekommer: Framför allt i ”Stjärnornas krig” när den sprängs i småbitar. Även i slutet av ”Mörkrets hämnd” när nyfödda prinsessan Leia flyttar dit.

KESSEL

Diameter: 6 632-7 980 km.
Befolkning: 122 000 (22 % människor, 78 % övriga).
Främsta export: Glitterstim-kryddan.
Styrelseskick: Militär administration.
Förekommer: Nämns ett par gånger i ”Stjärnornas krig” , inte minst när Han Solo skryter om hur snabbt Årtusendefalken klarade The Kessel run.

KASHYYYK

Diameter: 12 765 km.
Befolkning: 45 miljoner.
Främsta export: Elektronik, naturtillgångar.
Styrelseskick: Medborgarråd.
Förekommer: I slutet av ”Mörkrets hämnd” sker ett viktigt slag på Chewbaccas hemplanet, som annars syns en del i ”Clone wars”.

TETH

Diameter: 8 151 km.
Befolkning: 45 miljoner (94 % människor, 6 % övriga).
Främsta export: Livsmedel.
Styrelseskick: Demokrati.
Förekommer: Främst i ”Clone wars”-filmen, när Anakin och Ahsoka hittar Jabba the Hutts son här.

NABOO

Diameter: 12 120 km.
Befolkning: 4,5 miljarder (70% gungans, 27% människor, 1% övriga.)
Främsta export: Plasma, spannmål, konst, kulturföremål, vin.
Styrelseskick: Monarki.
Förekommer: I alla prequel-filmerna och ”Clone wars”. Padmé Amidalas hemplanet, i fokus för händelserna i ”Det mörka hotet”.

TATOOINE

Diameter: 10 465 km.
Befolkning: 80,000–200 000 (70 % människor, 5 % tusken raiders, 5 % jawa, 20 % övriga).
Främsta export: Olaglig vapenhandel, narkotika, nervgift, mineraler.
Styrelseskick: Lokala rådhus.
Förekommer: I åtminstone fem Star wars-filmer, bland annat. Anakin och Luke Skywalkers hemplanet, och vistelseort för Jabba the Hutt.

GEONOSIS

Diameter: 11 370 km.
Befolkning: 100 miljarder (99 % geonosians, 1 % övriga).
Främsta export: Droider, högteknologi.
Styrelseskick: Monarki, stadsråd, ärkehertig.
Förekommer: Slutet av ”Klonerna anfaller” utspelar sig här, och det är också platsen där Klonkriget bryter ut.

DAGOBAH

Diameter: 8 900 km.
Befolkning: Ingen (Yoda, men det är hemligt).
Främsta export: Ingen.
Styrelseskick: Inget.
Förekommer: I tre Star wars-filmer, och ”Clone wars”. Yoda gömmer sig här tiden efter Klonkriget, och får så småningom besök av Luke Skywalker.

UTAPAU

Diameter: 12 900 km.
Befolkning: 95 miljoner (30 % pau'ans, 70 % utai).
Främsta export: Vatten, malm, rymdskepp.
Styrelseskick: Utapauansk kommitté.
Förekommer: Syns i ”Mörkrets hämnd” när Obi-Wan gör upp med General Grievous, samt flera avsnitt av ”Clone wars”.

Källa: Daniel Wallace & Jason Fry, ”Star wars The essential Atlas” (Del rey, 2009)

111 STAR WARS-SPEL!

Sedan ''Stjärnornas krig'' hade premiär har det släppts exakt 111 spel förlagda till den där galaxen långt, långt borta.
Vad de går ut på?
Vi är glada att du frågade.
Det här är vår genomgång av **alla Star wars-spel någonsin** – från "The empire strikes back" till "Battlefront".

Så här är det upplagt: Plusbetyg på alla Star wars-spel Aftonbladet recenserat sedan tidens gryning – och spelredaktionens omdömen på resten!

Av: **Alfred Holmgren och Jonas Högberg**

Allt började 1982

Star wars: The empire strikes back (1982)
Atari 2600, Intellivision
Det första officiella Star wars-spelet någonsin – paradoxalt nog baserat på den andra filmen.

Star wars (1983)
Arkad
Rymdshooter med revolutionerande 3d-grafik – i form av dansande glödande streck över en svart bakgrund.

Star wars: Jedi arena (1983)
Atari 2600
Genomgå grundläggande jedi-träning i ännu mer grundläggande 2d.

Star wars: Return of the Jedi – Death Star battle (1983)
Atari 2600, Atari 5200, Atari 8-bit
Tidigt hemdatorspel inspirerat av uråldriga "Space war".

Star wars: Return of the Jedi (1984)
Arkad
Ytterligare en arkaduppföljare, men denna gång med färgstark 2d-grafik i fågelperspektiv, och varierande fordonssekvenser.

Star wars: The empire strikes back (1985)
Arkad
Uppföljaren till arkadspelet från 1983, med samma sorts luftstrider och "Tron"-glödande grafik.

Death star interceptor (1985)
ZX Spectrum, Commodore 64
Rudimentär rymdshooter.

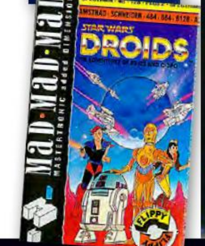

Star wars (1987)
Nes
Japansk tolkning med tveksam respekt för källmaterialet: under en strid förvandlas Darth Vader till en skorpion.

Star wars: Droids (1988)
Amstrad CPC, Commodore 64, ZX Spectrum
C-3PO och R2-D2 på flykt från onda robotar.

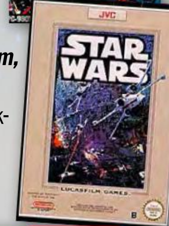

Star wars: Attack on the Death Star (1991)
PC-9801, X68000
Flyg X-vinge och blasta fiendeskepp i primitiv 3d.

Star wars (1991)
Nes, Game Boy, Master System, Game Gear
Senkommen, mer renlärig tolkning av ”A new hope”.

Super Star wars (1992)
Super Nes
Legendariskt tajt kuta & skjuta-spel, baserat på ”A new hope”.

Star wars: The empire strikes back (1992)
Nes, Game Boy
Stiligt plattformsspel med plojiga utmaningar och ambitiösa flygbanor.

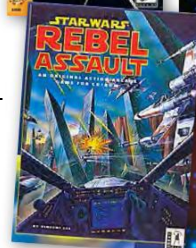

Super Empire strikes back (1993)
Super Nes
Del två i Snes-trilogin som är super i mer än en bemärkelse. Fläskig grafik och grymma 3d-sekvenser.

Star wars arcade (1993)
32X
Arkadspelet från 1983 var så uppskattat att det fick en total makeover tio år senare, med snyggare rymdstrider än någonsin.

Star wars: Rebel assault (1993)
Pc, Mac, Mega-CD, 3DO
Halvdant men våldsamt hajpat shoot 'em up, helt baserat på filmad (!) grafik.

”ETT SMÅTT BLÄNDANDE

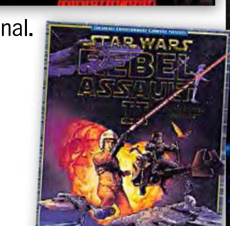

Super Return of the Jedi (1994)
Super Nes
Snes-svitens explosiva final.

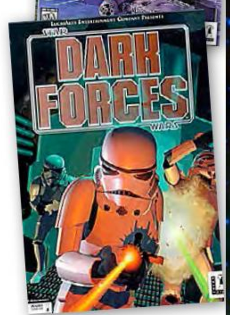

Star wars: Rebel Assault II (1995)
Pc, Mac, Playstation
Alltjämt mediokert, men ”full motion video”-boomen gjorde att uppmärksamheten blev enorm.

Star wars: Dark forces (1995)
Pc, Mac, Playstation
Lyckad ”Doom”-klon.

Star wars: Shadows of the empire (1996)
Nintendo 64
Påkostad lanseringstitel till Nintendos konsol, med både skjutande till fots och flygsekvenser.

Star wars: Jedi knight – Dark forces II (1997)
Pc
Bökig titel på ett smått bländande spel.

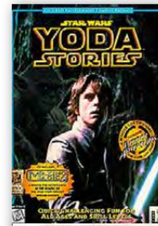

Star wars: Masters of teräs käsi (1997)
Playstation
Legendariskt uselt fightingspel (!) vars titel betyder ”Stålhandens mästare” på finska (!).

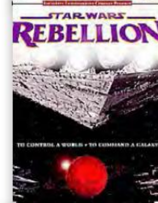

Star wars: X-wing vs Tie fighter (1997)
Pc
Multiplayer-fokuserad semi-uppföljare till gränslöst populära ”X-wing” och ”Tie fighter”.

Star wars: Yoda stories (1997)
Pc
Äventyrsspel med framslumpade uppdrag.

Star wars: Rebellion (1998)
Pc
Tidigt strategispel som aldrig följdes upp.

Star wars: Rogue squadron (1998)
Nintendo 64, pc
Hyllade luftstrider i regi av tyska Factor 5.

Star wars: X-wing (1993)
Pc, Mac
Legendarisk rymdshooter från spelutvecklaren Lucasarts absoluta storhetstid.

Star wars: Tie fighter (1994)
Pc, Mac
"X-wing"-svitens svar på "The empire strikes back" – det vill säga dess absoluta peak. Striderna är än i dag i en klass för sig, mycket tack vare det smarta energifördelningssystemet. Beroende på situationen måste du balansera skeppets energinivåer mellan motorn, skölden och laservapnen. Väljer du att prioritera kanonernas styrka påverkar du skölden och motorn negativt, men ibland är det en nödvändighet. Detta ständiga vågspel ger de täta och intensiva striderna en oemotståndlig strategisk dimension.

SPEL"

Star wars: Millennium Falcon CD-rom playset (1998)
Pc
Obskyr rälsskjutare med Millennium Falcon-leksak som monterades på tangentbordet (!).

Star wars trilogy arcade (1999)
Arkad
Ännu ett hyllat arkadspel signerat Sega.

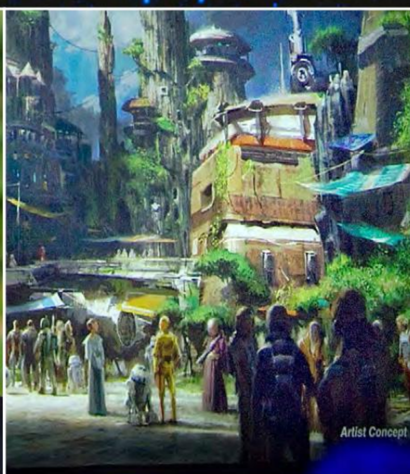

Star wars: X-wing alliance (1999)
Pc
Seriens sista del. Rymdstrider i svindlande cinematisk inramning.

Foto: PRIVAT

Bob Chapek, chef för Walt Disneys resorts lanserar visionen om Star wars-land. Svenska Christopher Sandberg jobbar med framtagandet. Foto: AP

Christopher Sandberg bygger Star wars-land:

"Man ska få vara en galaktisk medborgare under en dag"

Svenska Christopher Sandberg jobbar för fullt med den nya amerikanska superparken Star wars land.

Disney fick upp ögonen för hans specialkunskaper i deltagande berättande och värvade honom.

– Jag är en av få experter som finns, säger han till Star wars-bibeln.

När Disney skapar framtidens Star wars-nöjesfält Star wars land i Kalifornien (Disneyland) och Florida (Disney World) är den svenska expertrådgivaren Christopher Sandberg med och ser till att det blir en deltagande upplevelse för besökaren. Besökarna ska också förgylla varandras upplevelser och få ett kreativt utlopp.

– Tanken är att man ska vara en galaktisk medborgare under en dag. Så jag sitter och ritar på "Drakar & demoner"-aktiga äventyr fast i Star wars-världen. Man leker med ganska stora penslar och det är sjukt roligt, säger Sandberg till Star wars-bibeln.

Detaljerna kring projektet är superhemliga, men han beskriver ett gigantiskt arbete där ambitionen är att ta ett besök vid en temapark till nästa nivå.

– Även om jag älskar Star wars är det inte nödvändigtvis därför jag älskar mitt jobb. Det jag verkligen gillar är att öppna upp underhållningen för besökaren, så att man får en meningsfull roll och inte bara vallas runt. Äntligen får besökaren vara hjälte i sin egen berättelse, och det är något jag brinner enormt mycket för, säger han.

Hans förhoppning är att den som har drömmen om att vara jedi eller sith får den uppfylld.

– Vanligtvis får man klä upp sig om det är cosplay, men det är inte samma sak som att kunna kliva in i den världen. Star wars land kommer att vara på en helt annan nivå. Man blir galaktisk medborgare i stället för turist, säger han.

Tjänar man bra?

– Ja. Det är så klart väldigt seriösa budgetar. Jag är en av få experter som finns. Jag har hållit på med levande rollspel och turistupplevelser. Så det blir bra betalt, säger han.

Sandberg har inte fått se "The force awakens" i förväg. Men han har fått reda på viktiga element ur handlingen för att kunna utföra sitt jobb.

– Det är ett enormt hemlighetsmakeri. Men allt det som jag vet om filmen pekar på att det kommer att bli så himla bra, säger han.

Disney har tidigare avslöjat att besökare ska bland annat kunna få uppleva hur det är att styra Årtusendefalken, och hur det känns att hamna mitt i en strid som utkämpas mellan onda och goda krafter. **Joni Nykänen**

FAKTA

Namn: Christopher Sandberg.
Ålder: 42.
Bor: Norsborg (Stockholm).
Familj: Anna och barnen Rosa och Edmund.
Yrke: Konsult, har produktionsbolaget The Company P. "Vi jobbar med deltagande upplevelser på alla möjliga sätt. Underhållning och konst där publiken får en meningsfull del som besökare och konsument". Driver kursen i deltagande berättande på Stockholms dramatiska högskola.
Bakgrund: Har skapat internationella produktioner som "Dollplay" (Joss Whedon, 20th Century Fox Television), "The spiral" (SVT, VRT m. fl.), "Conspiracy for good" (Tim Kring, Nokia), "Sanningen om Marika" (SVT).

Star wars episode I: Racer (1999)
Pc, Mac, Dreamcast, Nintendo 64, Game Boy Color
Explosiv försäljningssuccé med goda vitsord från recensenterna.

Star wars episode I: The phantom menace (1999)
Pc, Playstation
Skandalöst uselt actionspel – vars lansering präglades av ”köpta” betyg i speltidningar.

Star wars episode I – Jedi power battles (2000)
Playstation
Något mer inspirerad ljussabelsimulator.

Star wars episode I: Battle for Naboo (2000)
Nintendo 64
Factor 5:s andliga – och underlägsna – uppföljare till ”Rogue squadron”.

Star wars episode I: Obi-Wan's adventures (2000)
Game Boy Color
Sunkigt actionspel av sedermera nedlagda THQ.

Star wars: Racer arcade (2000)
Arkad
Ett ljuvt giftermål mellan podracing och arkadkungarna Segas skickliga handlag.

Star wars: Force commander (2000)
Pc
Misslyckat strategispel.

Star wars: Demolition (2000)
Playstation, Dreamcast
”Twisted metal”-minnande fordonsshooter.

Star wars: Galactic battlegrounds (2001)
Pc, Mac
Framgångsrikt strategispel som försvann lika snabbt som det dök upp.

Star wars: Super bombad racing (2001)
Playstation 2
Medioker ”Mario kart”-klon.

”FÅNGADE STAR WARS-

Star wars: Racer revenge (2002)
Playstation 2
Hyfsad uppföljare till lysande ”Racer”.

Star wars: Bounty hunter (2002)
Playstation 2, Gamecube
Jango Fett-fokuserat äventyr mellan episod I och II.

Star wars galaxies (2003)
Pc
Relativt lyckat onlinespel som släcktes ner 2011.

Star wars: Rogue squadron III – Rebel strike (2003)
Gamww
”Rogue squadron”-trilogin rundades av med nyheten att kunna strida till fots (tyvärr).

Star wars: Knights of the old republic (2003)
Xbox, pc
Spelhistoriens bästa plot twist. Spelhistoriens elakaste (och roligaste) robot. Spelhistoriens bästa Star wars-spel.
”Knights of the old republic” lanserades under en period när Star wars som fenomen precis nått en kvalitativ bottennotering i och med de två första prequel-filmerna. Miljontals fans kom därför att omfamna ”Knights of the old republic” som en frälsare. Biowares rollspelet hade allt som de nya filmerna saknade: fantastiska karaktärer, vidunderliga vyer, välskrivna dialoger, häftiga strider och en historia som blev allt mer personlig och drabbande med tiden. Bioware fångade helt enkelt Star wars-atmosfären bättre än någon annan spelstudio – och detta trots att ”Knights of the old republic” utspelade sig 4000 år före händelserna i George Lucas filmer.
Eller kanske snarare tack vare.

Star wars: Jedi knight – Jedi academy (2003)
Pc, Mac, Xbox
Sista delen i serien – tyvärr.

Star wars: Flight of the Falcon (2003)
Game Boy Advance
3d-shooter med fokus på Millennium Falcon.

Star wars: Battlefront (2004)
Playstation 2, Xbox, pc, Mac
”Battlefield”-inspirerat onlinespel.

Star wars: Rogue squadron II – Rogue leader (2001)
Gamecube
Uppföljare som verkligen visade vad Gamecube gick för grafiskt.

Star wars: Starfighter (2001)
Playstation 2, pc, Xbox, arkad
Som ”X-wing”-sviten fast förlagd till prequel-trilogin. Och sämre.

Star wars: Obi-Wan (2001)
Xbox
Ett slags prequel till episod I där Obi-Wan fäktar sig genom en rad utmaningar.

Star wars: The clone wars (2002)
Playstation 2, Gamecube, Xbox
Actionspel med fokus på fordonsstrider. Fick bättre mottagande än filmen.

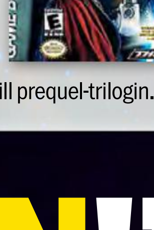

Star wars: Jedi starfighter (2002)
Playstation 2, Xbox
Uppvärmning inför episod II-premiären som välkomnades av kritikerna.

Star wars episode II: Attack of the clones (2002)
Game Boy Advance
Varierat 2d-äventyr som fick brutal behandling av kritikerna.

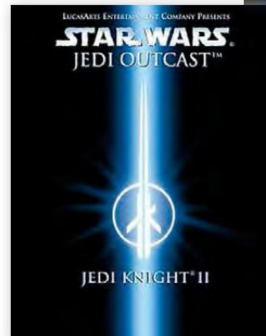

Star wars: The new droid army (2002)
Game Boy Advance
Ytterligare en trist sidostory till prequel-trilogin.

Star wars: Jedi knight II – Jedi outcast (2002)
Pc, Mac, Gamecube, Xbox
Det finns många Star wars-spel som låter oss svinga en virtuell ljussabel. Men bara ett ”Jedi outcast”. Hjälten Kyle Katarn är lika delar Luke Skywalker och Han Solo – samt en smärre gud med ljussabeln, speciellt när alla tekniker låsts upp mot slutet av spelet. Men bäst av allt är kanske ändå multiplayer-läget. Utvecklaren Raven Software lyckades få striderna att kännas flexibla och spännande utan en blockeringsknapp – i stället fäktades man genom att helt enkelt parera slag med slag, något som kändes helt naturligt. Vilket är betydligt mer än man kan säga än nästan alla andra försök att simulera ljussabelfäktning.

ATMOSFÄREN!”

Star wars trilogy: Apprentice of the force (2004)
Game Boy Advance
Plattformsspel som släpptes samma dag som dvd-boxen med originaltrilogin.

Lego Star wars (2005)
Pc, Mac Playstation 2, Xbox, Gamecube, Game Boy Advance
Debuten som gav upphov till en miljardindustri.

Star wars episode III: Revenge of the sith (2005)
Playstation 2, Xbox
Välbekant story med en twist: i slutet kan man låta Darth Vader döda Obi-Wan och bli galaxens härskare.

Star wars episode III: Revenge of the sith (2005)
Game Boy Advance, Nintendo DS
2d-gå och slå – som i DS-versionen pyntats med rudimentära 3d-passager.

Star wars: Battlefront mobile (2005)
Mobil
Bortglömd mobilversion.

Star wars: Battle for the republic (2005)
Mobil
Bärbart strategispel före smartphone-eran.

Star wars: Grievous getaway (2005)
Mobil
Racingspel där Obi-Wan jagar general Grievous.

Star wars: Battlefront II (2005)
Playstation 2, Xbox, pc, PSP
Nu med rymdstrider.

Star wars: Battle above Coruscant (2005)
Mobil
2d-shooter av klassiskt japanskt arkadsnitt.

Star wars: Republic commando – Order 66 (2005)
Mobil
”Republic commando”-prequel i fågelperspektiv.

Star wars: Lightsaber combat (2005)
Mobil
Primitivt fightingspel där Obi-Wan gör upp med Darth Maul.

Star wars trivia (2005)
Mobil
Mediokert trivia-spel.

Star wars: Republic commando (2005)
Xbox, pc
Taktiskt, ovanligt svartsynt fps.

Star wars: Knights of the old republic II (2005)
Pc, Mac, Xbox
Ambitiös uppföljare – så ambitiös att stora delar av storyn fick strykas inför releasen.

Patrick Bach jobbar på Dice som lanserat Star wars: Battlefront

”Vi fick tillgång till Lucasfilms alla original-prylar”

”ETT MONUMENT ÖVER

Star wars: Ask Yoda (2005)
En brutalt ful Yoda ger luddiga svar på alla dina frågor.

Star wars: Puzzle blaster (2005)
Mobil
Överflödig ”Bust a move”-ripoff.

Star wars: Jedi assassin (2005)
Mobil
Ytterligare ett i raden av obskyra mobilspel från 2005.

Star wars: Lethal alliance (2006)
Nintendo DS, PSP
Actionspel om en kvinnlig twi'lek som sparkar stormtrooper-röv.

Star wars: Imperial ace (2006)
Mobil
Spirituell lågbudget-uppföljare till ”Tie fighter”.

Lego Star wars II: The original trilogy (2006)
Pc, Mac, Playstation 2, Xbox, Xbox 360, Gamecube, Nintendo DS, Game Boy Advance, PSP
Urgullig uppföljare.

Star wars: Empire at war (2006)
Pc, Mac
Nytt strategispel med ny utvecklare – men fortfarande smått suveränt.

Star wars: Battlefront – Renegade squadron (2007)
PSP
Bortglömt men lyckat bärbart ”Battlefront”.

Lego Star wars: The complete saga (2007)
Playstation 3, Wii, Xbox 360, pc, Mac, Nintendo DS, IOS, Android
Det finns de som inte förstår sig på ”Lego”-spelens säregna samlarmani. Som inte riktigt begriper varför så många förlorar sig i de svindlande storslagna världar som Traveller's Tales återuppbygger med danska klossar. Vad som däremot är helt omöjligt att opponera sig mot är den lågmälda och fantastiska stumfilmshumorn. Tyvärr skulle Traveller's Tales senare tappa tråden – men det känns bortskämt att klaga när ”The complete saga” står kvar som ett orubbligt monument över seriens guldålder.

Det är svårt att tillfredsställa folk som gillar shooter-spel. Det är ännu svårare att tillfredsställa Star wars-fans.

Men Patrick Bach på spelstudion Dice oroar sig inte för någon hatstorm nu när ”Star wars: Battlefront” haft premiär.

– Jag tycker faktiskt att vi kryssar i båda rutorna, säger han till Star wars-bibeln.

När Patrick Bach fick frågan om han ville göra ett Star wars-spel var svaret självklart: Inte en chans.

Det var Disney och spelutgivaren Electronic Arts som kommit överens om att ta fram en serie spel omkring och efter ”The force awakens”-premiären. Ett av dessa spel, resonerade man, borde vara en shooter för flera spelare samtidigt.

Men svenska studion Dice, som ägs av EA och dessutom gjort sig känd för online-shootern ”Battlefield”, hade redan fullt på sin tallrik.

– Vi har ju bara personal till de projekt som vi har inbokade. Så EA vågade inte riktigt prata med oss om det här. Och när vi fick nys om det tänkte vi direkt: ”Herregud, det här kommer vi ju inte kunna göra”, säger Dice-chefen Patrick Bach.

– Men det tänker man givetvis med hjärnan. Medan hjärtat säger ”Absolut, självklart ska vi göra det här!”

Till slut vann hjärtat den där dragkampen. När du läser det här har ”Star wars: Battlefront”, precis haft premiär: ett spektakulärt virtuellt fältslag förlagt till originaltrilogins tidevarv.

Men det har varit en utmanande resa för Dice, även när de väl lyckats skrapa ihop tillräckligt med personal för att sjösätta projektet. En resa som bland annat gått via Hoth, Tatooine, Endor – och Skywalker Ranch.

– Vi började med att åka till platserna där originalfilmerna spelades in och samlade referensmaterial – bland annat Norge, som agerade Hoth i ”Rymdimperiet slår tillbaka”. Men vi fick även tillgång till Lucasfilms arkiv, med alla prylar som användes för att skapa originalfilmerna.

Tajmingen visade sig vara lyckosam för Dice.

– Tidigare hade det varit svårt att återskapa riktiga objekt i ett spel. Men teknologin som vi använder i dag tillåter oss att faktiskt flytta in saker, nästan fysiskt, i spelvärlden.

Vad har ni fått för feedback från Lucasfilm under arbetets gång?

– Vi har haft total frihet att ta fram koncept och idéer, men de har varit väldigt noga med att ”Nej, den här luckan öppnas precis så här, och den här färgen ska vara lite mer åt det här hållet ...” Vi har kunnat fråga: ”Hur ser den här saken ut på baksidan, som man inte såg i filmen?” Då har de en ritning som visar hur den faktiskt ser ut.

Det kreativa samarbetet mellan Dice och Lucasfilm har inte varit en enkelriktad gata.

– En av planeterna i spelet, Sullust, finns beskriven i Star wars bakgrundshistoria, men den var inte med i originalfilmerna. Så det var vi som fick möjlighet att faktiskt skapa den. Vi föreslog att det skulle vara en lavaplanet, som baseras på Island. Det gick Lucasfilm med på, så vi åkte till Island för att samla material. Sedan byggde vi själva planeten, som Lucasfilm har godkänt: ”Skitbra, det här är en del av Star wars-universumet nu.”

Känns det inte svettigt att lansera en ny onlineshooter tätt inpå ”Destiny: The taken king” och ”Halo 5”?

– Nej, jag tycker faktiskt inte det. Vi har fokuserat mer på: kommer de som älskar Star wars tycka om det här spelet? Och sedan har vi den andra biten: kommer de som bara gillar shooters tycka att det här är en värdig shooter? Och jag tycker faktiskt att vi kryssar i båda rutorna. **Alfred Holmgren**

SERIENS GULDÅLDER!”

Star wars: The force unleashed mobile (2008)
IOS, mobil
Kraftigt beskuren kraftsimulator.

Star wars: The clone wars – Lightsaber duels (2008)
Wii
Vifta med Wii-kontrollen för att simulera lasersvärdsstrider? Nej tack, tyckte kritikerna.

Star wars: The clone wars – Jedi alliance (2008)
Nintendo DS
Halvdant actionspel med ett välbekant karaktärsgalleri.

ANNONS

EN AV LANDETS ÄLDSTA SPELBUTIKER

TVSPELHORNAN.SE

SINCE 1994

Tv-spel - Retro

- Spel till de flesta konsoler
- Actionfigurer
- Star wars figurer
- Trading card game

Gör ett besök på vår hemsida.

Ystad Tobaksgatan 16,
Ystad • 0411 - 666 80

Star wars: The force unleashed (2008)
Pc, Mac, Xbox 360, Playstation 3, Playstation 2, PSP, Wii, Nintendo DS
”Äntligen ett bra ’Star wars’-spel”, tänkte alla. Alla hade fel.

Star wars: Battlefront – Mobile squadrons (2009)
Mobil
Kortlivad nysatsning på ”Battlefront”.

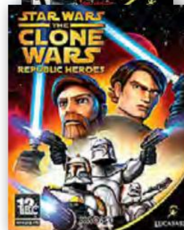

Star wars: Trench run (2009)
IOS
Flyg X-vinge och plöj dig fram till Dödsstjärnans svaga punkt genom att vicka på telefonen.

Star wars: Battlefront – Elite squadron (2009)
PSP, Nintendo DS
Uppföljare som gapade efter lite för mycket

Star wars: The clone wars – Republic heroes (2009)
Pc, Xbox 360, Playstation 3, Wii, PSP, Playstation 2, Nintendo DS
Ambitiöst actionspel som faller platt.

Star wars: The force unleashed II (2010)
Pc, Wii, Nintendo DS, Xbox 360, Playstation 3
Marginellt förbättrad uppföljare till det klumpiga men påkostade originalet.

Clone wars adventures (2010)
Pc, Mac
Onlinespel som nådde 10 miljoner spelare innan det lades ner ifjol.

Star wars arcade: Falcon gunner (2010)
IOS
Använder telefonens kamera för att simulera rymdstrider i din egen omgivning.

Star wars cantina (2010)
IOS
Besynnerlig spinoff där målet är att hålla cantina-kunderna nöjda.

Star wars: Battle of Hoth (2010)
IOS
Trivsamt tower defense-spel.

”SKÅPAR UT ALLT

Star wars: Assault team (2014)
Android, IOS, Windows Phone, pc
Taktiskt kortspel med både kampanj och multiplayer.

Star wars: Commander (2014)
Android, IOS, Windows Phone
Strategispel där man bygger och krigar för antingen rebellernas eller imperiets räkning.

Star wars: Galactic defense (2014)
Android, IOS
Tower defense med gullig grafik.

Star wars: Uprising (2015)
IOS, Android
Rollspel som överbryggar gapet mellan episod VI och VII.

Star wars: Rebels – Recon missions (2015)
IOS, Android, Windows phone
Plattformsspel baserat på tv-serien.

Star wars: Battle pod (2015)
Arkad
Flygshooter som utspelar sig på välvd skärm.

Star wars: Heroes path (2015)
IOS
”A new hope” i pusselform.

Disney infinity 3.0 (2015)
Pc, Playstation 3, Playstation 4, Xbox 360, Xbox One, Wii U, IOS, Android
Star wars-fokuserad utgåva av Disneys leksaksspel.

”Vi har fångat originaltrilogins känsla”

”The force awakens” må vara Star wars framtid.

Men för den som vill återvända till originaltrilogin heter den hetaste biljetten ”Star wars: Battlefront”.

– När folk har provat spelet säger de att det är som att vara i filmerna, säger designregissören Niklas Fegraeus.

Star wars: The old republic
(2011)

Pc

Spelet som utmanade ”World of warcraft” om onlinerollspelstronen ... och förlorade. Precis som alla andra konkurrenter. Men Bioware har ändå mycket att vara stolta över i ”The old republic”. Det är kanske inte det mest originella spelet rent gameplay-mässigt – men storyn, karaktärerna och de moraliska valen skåpar ut allt annat i genren. Och nya expansionen ”Knights of the fallen empire” har som ambition att till fullo utforska gråzonen mellan den ljusa och den mörka sidan av kraften. ”The old republic” förblir en smärre besvikelse sett till sin länge omatchade miljardbudget – men i alla andra bemärkelser är det ett av de bästa Star wars-spelen någonsin.

Star wars: Imperial academy
(2011)

IOS

Fps med ”simulerade” onlinestrider.

Lego Star wars III: The clone wars
(2011)

Playstation 3, Xbox 360, Nintendo DS, Nintendo 3DS, Wii, PSP, pc, Mac

Ett mörkare ”Lego Star wars” minus charmen.

Angry birds: Star wars (2012)

Pc, IOS, Android

Finsk monstersuccé med över 100 miljoner nedladdningar.

Kinect Star wars
(2012)

Xbox 360

Stå och vifta framför tv:n för att utnyttja kraften eller svinga ljussabel.

Angry birds: Star wars II (2013)

Pc, IOS, Android

Prequel-trilogin i ”Angry birds”-tolkning.

Star wars: Tiny Death Star
(2013)

Android, IOS

Bygg och driv din egen Dödsstjärna i denna ”Tiny tower”-spinoff.

Star wars pinball (2013)

Pc, Mac, Wii U, Xbox 360, Nintendo 3DS, Playstation Vita, Playstation 3, Playstation 4, Android, IOS

En lång rad virtuella flipperbord baserade på originaltrilogin och ”The clone wars”.

Lego Star wars: The Yoda chronicles (2013)

Android, IOS

Yoda-fokuserad spinoff.

ANNAT I GENREN”

Star wars-bibeln träffade Niklas Fegraeus på Gamex i Stockholm.
Foto: LARS MÅRTENSSON

Star wars: Battlefront (2015)

Playstation 4, Xbox One, pc

Svenska Dice tar över ”Battlefront”-serien – som passande nog till att börja med inspirerades av deras eget ”Battlefield”.

Star wars har aldrig varit hetare än nu. Kan ni matcha förväntningarna?

– Spelet kan inte innefatta allt det som finns i Star wars, men vi har ju fångat originaltrilogins atmosfär och känsla. När folk har provat spelet säger de att det är som att vara i filmerna.

Hur kändes det när det var klart att ni skulle göra ”Battlefront”?

– Det kom en mötesinbjudan till hela kontoret där det bara stod ”stort möte, kom hit vid den här tiden”. Ingen agenda. Och när vi väl kom dit och satte oss ner så släckte de ner alla lampor – och blåste på ”Imperial march” i högtalarna. Alla skrek och klappade händerna.

För att göra research åkte ni till Skywalker Ranch och Lucasfilms arkiv.

– Det var helt sjukt. Arkivet består av olika lager för deras gamla rekvisita. Det öppnas en stor plåtdörr, man går upp för en betongtrappa, och sedan möts man av hyllmeter efter hyllmeter av … barndom. Prylarna bara står där och säger ”hej, kom och tyck om oss”. Så vi gick loss där med kamerorna och kollade på gamla skisser och koncept. **Jonas Högberg**

BLINKA LILLA DÖDSSTJÄRNA

Star wars: Episod IV – Nytt hopp

- **Originaltitel:** ”Star wars”, ändrades till ”Star wars episode IV: A new hope” 1981.
- **Svensk premiär:** 16 december 1977.
- **Längd:** 121 minuter.
- **Budget:** 11 miljoner dollar.
- **Biointäkter:** 775 miljoner dollar.
- **Regi & manus:** George Lucas.
- **Betyg IMDB:** 8,7/10 **Betyg Rotten tomato:** 94%.
- **Så många såg den i Sverige 1977/78:** 609 000.

Handling

Bondpojke kommer över ett par robotar som bär på viktig information. Han uppmuntras av en vis gammal man att göra något med sitt liv och de anlitar en smugglare för att ge dem skjuts. På vägen hamnar de på Dödsstjärnan där de fritar en prinsessa, och alla hjälps sen åt för att förstöra Dödstjärnan. Övernaturligt begåvade skurken Darth Vader klarar sig undan.

Nya viktiga rollfigurer

Luke Skywalker

Han Solo

Prinsessan Leia

Chewbacca

Obi-Wan Kenobi

Darth Vader

C-3PO

R2-D2

"Oförbättrat facit för ett rymdäventyr"

Först är inte alltid bäst. Ibland krävs det en grogrund för att någonting riktigt bra ska växa fram. Men i fallet Star wars står den första filmen fortfarande som oförbättrat facit för hur en rymdsaga ska berättas.

"Stjärnornas krig" hade ett svårt jobb. Introducera en mängd rollfigurer, förklara vad Kraften går ut på, etablera vilka Rymdimperiet är och visst, dra med publiken på ett hisnande äventyr som kanske, kanske inte, förändrar deras liv.

Så hur gör man det? Ägnar man en stund åt att förklara hur allt ligger till, en visuell prolog som i "Sagan om ringen"? Man låter väl åtminstone rollfigurerna förklara lite kort hur teknik och fysik funkar, som i "Start trek"?

Nä, inget sånt.

Efter en hjärtattacksinducerande fanfar, följt av en kort text som berättar att det finns ett Rymdimperium med en Dödsstjärna och rebeller och en prinsessa, slungas vi in i sagan medelst ett litet rymdskepp som jagas av ett jättestort rymdskepp. Sen fortsätter det i rasande fart, från rymdskepp ner till Tatooine, via Luke Skywalker till Årtusendefalken och tillbaka ut i rymden.

Hjälten är en oskyldig bondpojke som vill göra något av sitt liv. Hans gråhåriga mentor är vis och filosofisk och klär sig som en samuraj. Skurken bär en lång svart mantel och en mask som ser ut som en dödskalle. Han stryper folk med tankekraft. Frågor på det?

Det är effektivt berättande i sin renaste form. Musiken får ta plats och underbygger spänning och känslor på ett sätt som påminner om stumfilm eller Errol Flynn-äventyr.

Man får sällan tillfälle att ifrågasätta någonting, för filmen utger sig aldrig för att vara något annat än den är.

Under de snart 40 år som gått sedan "Stjärnornas krig" fick premiär har mycket hänt. Filmen blev en filmserie som blev en franchise som faktiskt blev ganska stor.

Men från början var det här allt vi hade.

Luke blir en hjälte, lär sig använda kraften och spränger Dödsstjärnan. Och filmens slutscen – som lever på John Williams enormt pampiga "Throne room"-musik – hade kunnat bli slutet på Star wars.

Det hade ändå varit rätt okej.

Martin Peterson
journalist

Fritagningen av prinsessan Leia tar en oväntad vändning för de osannolika vännerna Luke och Han.
Foto: LUCASFILM

Visste du...
... att "Stjärnornas krig" gick kvar på bio i USA i över ett år efter premiären i maj 1977?

Varelse vi minns

Dianoga.

Inspelningsplatser

1977

När ”Stjärnornas krig” kom till Sverige kom stjärnorna till Stockholm.

Mark Hamill och Carrie Fisher mötte pressen på Filmhuset på Gärdet.

De berättade om hur de hamnade i historiens första blockbuster.

Jens Peterson minns ett par entusiastiska unga skådespelare – och hur de blev mottagna av pressen.

1977 var Sverige ett annat land. Svenskarna gick dubbelt så mycket på bio som i dag. En biobiljett kostade under 20 kronor.

Det fanns bara två tv-kanaler. Tisdagen den 11 oktober visade ettan två favoriter: ”Albert och Herbert” och brittiska romarspänningen ”Jag, Claudius”. Tv sände program endast mellan 16.30 och 22.30. Annars var det testbild i rutan.

Och det fanna inga program där man intervjuade filmstjärnor på besök. Det var ovanligt att artister och skådespelare som turnerade runt Europa för att berätta om sin film eller nya skiva kom till Sverige.

Men Mark Hamill och Carrie Fisher besökte Stockholms tillsammans med producenten Gary Kurtz. Det ordnades presskonferens på Filmhuset i Stockholm.

Jag var där. Ett par dagar före hade jag sett filmen, och den var en underhållande upplevelse.

Den rullande förtexten som berättade vad som hänt och direkt förde tankarna till gamla tiders matinéäventyr visade att det här var gjort med glimten i ögat. Effekterna som slog till direkt när Darth Vaders stora rymdfärja gled fram i vad som kändes som en oändlighet.

Prinsessan Leia som hologram ber Obi-Wan Kenobi om hjälp. Sådana effekter hade ingen sett tidigare.

”Stjärnornas krig” hade hög wow-faktor. Vi hade också läst om filmens rekordframgångar i USA sedan premiären i maj det året.

Det var mycket folk på presskonferensen. De två skådespelarna och producenten stod framme vid en vägg och svarade på frågor. Det togs bilder på dem vid den svenska filmaffischen.

Mark Hamill berättade att filmens framgångar förändrat hela hans liv. Tidigare hade han spelat i ett 30-tal mindre tv-roller, men det var filmen som gjorde honom till stjärna.

I DN kallas han för Mike Hamill. Expressen skrev inte en rad om att de två filmstjärnorna var i Stockholm den 11 oktober, men Aftonbladets K-G Björkman var på plats. Han hade koll på att hon som spelade prinsessan Leia var dotter till Hollywood-stjärnan Debbie Reynolds.

Det hade många. Carrie fick frågor om att växa upp i Hollywood och om hon fått rollen på grund av sina föräldrar. Det hade hon inte.

Carrie Fisher berättade att hon skulle spela in en film om The Beatles, och sa att hon fått rådet att snabbt göra en ny film. Så att hon inte skulle få vara endast rymdprinsessa hela livet. Hon hade sjungit med mamma på scen och ville gärna göra musikal och skiva också.

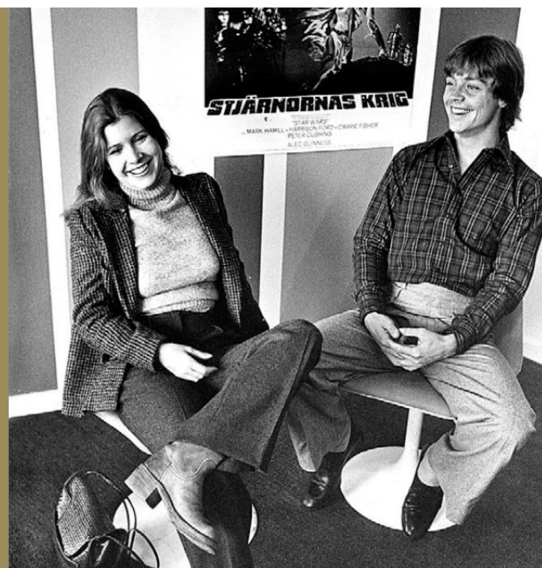
I Stockholm ville Carrie Fisher shoppa i Gamla stan. Hon gillade att resa och var den Star wars-skådespelare som uppskattade mest att filmerna spelades in i olika länder runt världen.

Hon berättade att hon hatar våldsfilmer.

– ”Stjärnornas krig” är ingen sådan, bara ett stort barnäventyr med ”pang du är död”, ungefär som serietidningar, sa Carrie Fisher.

Hon var 21 år när hon kom till Stockholm. Mark Hamill var 26. Producenten Gary Kurtz ▸

Stjärnornas krig drabbade Sverige

Två unga skådespelare gjorde ett besök i Stockholm inför den första filmen.
Foto:HASSE SUNDBERG

SÅ TYCKTE RECENSENTERNA

Jörgen Blom, Aftonbladet:

”George Lucas har missat möjligheten att göra satir”

”Regissören och manusförfattaren George Lucas har lyckats till hälften med att göra den första riktiga science fiction-filmen. Här finns nästan allt som läsare av science fiction har mött i ett oändligt antal böcker och noveller.

Man kan skratta roat och igenkännande åt robotarna, strålpistolerna, de utomjordiska varelserna i den osegregerade baren (ja, robotar är inte välkomna förstås), den goda prinsessan, de kolossala rymdskeppen och humorn som är så tungfotad som den ska vara.

Men tyvärr har inte Lucas tagit med det lilla extra som kan lyfta science fiction från vanlig enkel underhållning och eskapism till något värdefullare. Han har missat möjligheten att göra en satir, ja det finns inte ens något som griper tag i hjärterötterna på en under denna två timmar långa berättelse.”

Science-fiction att skratta åt

STJÄRNORNAS KRIG
Manus och Regi:
George Lucas
Scenografi: John Barry
I rollerna: Mark Hamill, Harrison Ford, Carrie Fischer, Alec Guinness
Rigoletto, Stockholm

FILM premiär

Det är någon gång oändligt långt borta från vår tid Man har löst problemet att förflytta sig snabbare än ljuset och därmed lyckats upprätta ett galaktiskt imperium.

Men nu hotas imperiet av rebeller, en ynklig liten rest av godhjärtade människor som gör ett sista desperat försök att förinta kejsardömets senaste supervapen, en konstgjord jättesatellit med tillräcklig eldkraft för att utplåna hela planeter.

Regissören och manusförfattaren George Lucas har lyckats till hälften med att göra den första riktiga science-fiction-filmen. Här finns nästan allt som läsare av scince-fiction har mött i ett oändligt antal böcker och noveller.

Man kan skratta roat och igenkännande åt robotarna, strålpistolerna, de utomjordiska varelserna i den osegregerade baren (ja robotar är inte välkomna förstås), den goda prinsessan, de kolossala rymdskeppen och humorn som är så tungfotad som den ska vara.

Men tyvärr har Lucas inte tagit med det lilla extra som kan lyfta science-fiction från vanlig enkel underhållning och eskapism till något värdefullare. Han har missat möjligheten att göra en satir, ja det finns inte ens något som griper tag i hjärterötterna på en under denna två timmar långa berättelse.

Lucas ska ha läst massor av SF-litteratur för att få ihop manuskriptet. Men han måste ha sållat bort mycket av det bästa. Resultatet har blivit en tekniskt mycket imponerande katalog över hur den avlägsna framtiden kan gestalta sig. Det kan alltså bli en klassiker som man bygger riktiga SF-filmer på i framtiden.

Jörgen Blom

Gunnar Rehlin, GT:

”Går in för att roa”

”’Stjärnornas krig’ har ingenting att säga, kommer inte med några politiska eller sociala kommentarer. Den är ett dundrande, opretentiöst äventyr som enbart går in för att roa och som lyckas alldeles förbaskat väl med detta”. ▸

”Plötsligt rapporterades många fler ufon i USA”

Producenten Gary Kurz passade på att berätta att en uppföljare skulle spelas in. Foto:HASSE SUNDBERG

berättade för oss att en uppföljare skulle spelas in nästa vinter.

– Den gör vi med samma rollbesättning, sa Gary Kurtz då.

Faktiskt letade de inspelningsplatser även i Sverige för den inledande sekvensen som skulle föreställa isplaneten Hoth. Men det blev till sist en glaciär i Norge.

Och då visste inte Gary Kurtz att inspelningen av ”Rymdimperiet slår tillbaka” ett halvår senare skulle bli så jobbig att den skapade en spricka mellan honom och George Lucas.

När ”Stjärnornas krig” hade svensk biopremiär 16 december 1977 skrev tidningarna mycket om vilken industri filmen skapat. Då hade den spelat in en miljard kronor i USA och Kanada, och var på väg ut i resten av världen. Fast den kostat ”bara” 45 miljoner kronor att spela in.

Man skrev mycket om alla prylar kring filmen. Om att okända skådespelare och robotar lockade publiken. Att tiden var över för berömda filmstjärnor.

Så blev det inte riktigt, även om ”Stjärnornas krig” förändrade hur film gjordes och lanserades. Filmen gjorde också att det plötsligt rapporterades många fler ufon i USA. Folk som trott sig se okända flygande farkoster från rymden blev ett tilltagande problem.

De svenska recensenterna var behärskat positiva. I Aftonbladet fick ”Stjärnornas krig” tre plus. Jörgen Blom skrev recensionen, som ganska väl speglar hur den första filmerna möttes av kritiker, både i Sverige och utomlands.

Hans-Erik Hjertén i Dagens Nyheter lyfte fram droiderna.

Expressens Lasse Bergström tyckte att filmen i första hand var tänkt för en yngre publik.

Gunnar Rehlin på GT tyckte att filmen hade svagheter och var seg i mitten.

Hans Schiller i Svenska Dagbladet tyckte att ”Stjärnornas krig” i första hand var romantisk.

Vad skrev jag då själv om filmen när den var ny?

I februari 1978, två månader efter svenska premiären, kom den till Halmstad. Jag recenserade den i Hallandsposten och skrev bland annat:

”’Stjärnornas krig’ är en äventyrsberättelse, en saga mest för ungdomar, men den har kvaliteter och pikanta kryddor som gör att även vuxna kan ta den till sig. Filmens förtjänster ligger i trickfilmandet och de tekniska lekfullheterna. Det finns mycket som är roligt. Två robotar på hjältesidan är dråpliga och en scen i baren i den stora rymdhamnen är väldigt underhållande – det är science fiction på fantasins höjdpunkt.”

SÅ TYCKTE RECENSENTERNA

Lasse Bergström, Expressen :

”Intressant är den främst som fenomen”

”Skillnaden mellan min barndoms ’Blixt Gordon’ och denna vittberömda ’Stjärnornas krig’ fyrtio år efteråt är i sak mycket liten: det handlar i bägge fall om äventyr i okända världar och om den eviga pojkbokskampen mellan det riktigt goda och det riktig onda.

’Stjärnornas krig’ är rolig att se, men intressant är den främst som fenomen. I motsats till ’Blixt Gordon’ är den gjord i en epok då människor verkligen befar rymden och då månen fått besök av jordvarelser. Det borde förminska dess attraktionskraft, men det är tydligen tvärtom.

Framgången vittnar om hur tråkig den andra filmvärlden blivit och hur vårt behov av barnslighet vuxit.”

Jag tror att George Lucas skulle hålla med om analysen. Det var sin barndoms underhållande och positiva filmäventyr som Lucas ville hylla och återuppliva med ”Stjärnornas krig”.

Det förstod Bertil Falk i Chaplin som skrev en lång och mycket uppskattande recension. Han betonade hyllningen till gamla äventyr som Blixt Gordon och Buck Rogers och kallade ”Stjärnornas krig” för ”en magnifik rymdopera”.

Hans-Erik Hjertén, Dagens Nyheter :

”Här finns det gamla kära struntet”

”Här finns t ex ett par småputtriga robotar, varav den ene påminner om plåtgubben i ”Trollkarlen från Oz”, Judy Garlands gamla älskliga sång- och sagofilm. Och när unge Luke Skywalker och hans medhjälpare jagar fram mellan planeterna för att störta det ondskefulla kejsardömet ler man igenkännande, för här finns det gamla kära struntet i ny förpackning.

Här finns Vilda Västern, orientaliska äventyrsvärldar, gamla flygstridsfilmer och riviga biljakter med mera, skickligt plagierade av en av dessa regissörsungdomar som häckat på bio sedan matinéåldern och gärna bläddrar i minnena.

Sånt tillhör förtjänsterna i ”Stjärnornas krig”. Men jag tycker inte det räcker för att göra det till en bra film. Den är en underlig blandning av lekfullhet och idiotiskt underhållningsvåld utan riktig stil och styrsel, med fina uppslag som inte fullföljs.”

EXPRESSEN
den 17 december 1977

Bekantas bekanta

STJÄRNORNAS KRIG — VISAR VÅRT BEHOV AV BARNSLIGHET...

□ STJÄRNORNAS KRIG.

Amerikanskt rymdäventyr av George Lucas. Mark Hamill, Carrie Fischer och Alec Guinness.

Rigoletto, Stockholm.

Ny film

Skillnaden mellan min barndoms ”Blixt Gordon” och denna vittberömda

På Stan Veckan 7 jan. – 13 jan.

14

"Stjärnornas krig" heter jullovets hetaste och häftigaste film i Stockholm. Inte minst ... ungdomar under 15 som söker äventyr och spänning och just in...

Brev till Barn i stan

På Stan
Dagens Nyheter
10515 Stockholm
Tel. 738 10 00

"En farlig, reaktionär filmsaga"

Grundtemat i "Stjärnornas krig" är kamp. För att legitimera kampen låter filmskaparna ett kejsardöme och rebeller strida mot varandra i en tidlös och historielös situation, utan att publiken någonsin får reda på vad orsaken till kampen är.

Av programmet och publikens reaktion att döma representerar rebellerna Det Goda och kejsarmakten Det Onda. Man använder vissa välkända symboler som t ex vitklädd – god; svartklädd – ond; äldre, gråskäggiga, faderliga män – god; välfriserade, äldre män i kines-ryskaktiga uniformer – ond; groteska, djurliknande, missbildade eller maskerade ansikten – ond; blonda ynglingar eller oskyddade ansikten – god: Därmed åstadkommer filmskaparna en skenbar polarisering. Våldet rättfärdigas genom denna uppdelning i Det Onda och Det Goda, men egentligen använder båda sidor våldet på samma sätt för att nå sina, i filmen outtalade, syften.

Publiken jublar och ställer upp på Det Godas sida. Men var är det de applåderar åt?

Det Goda –

- är det den ädle ynglingen som mot sin vilja ställer upp på krigets fasor;
- är det raffinerade vapen i en brutal användning;
- är det en prinsessa som personifiering av Hitlertidens Gretchenideal (för övrigt den enda som har någon betydande roll av de två kvinnor som förekommer i filmen);
- är det dödande som rättfärdigas av offrens anonymitet;
- är det en odefinierad Kraft som legitimerar våldshandlingar, befriar från ansvar och skuldkänslor, ger övermänsklig förmåga och ingjuter i varje individ att han är sin egen "Führer";
- är det slutscenen, som utspelar sig i en jättesal med arkitektur à la Tredje riket, då hjältarna erhåller tapperhetsmedaljer för allt dödandet, med kravallpoliser och soldater i dagsaktuell mundering uppradade i givakt, alltmedan hjältarna med svarta, knähöga blankpolerade stövlar segervisst blinkar åt prinsessan Gretchen??! Är det detta publiken jublar åt?

Vi kommer ut från biografsalongen och frågar oss om denna film och publikens positiva reaktion är en tillfällighet. Vi tror inte det. Nu, liksom på 30-talet, lever vi i en tid med ekonomisk kris. Det råder allmän inflation – på pengar, arbete, människovärde och relationer. Allt börjar vackla och människan känner sig vilsen och söker efter någon form av trygghet.

Fanatiska religiösa och politiska sekter uppstår, psykologins betydelse blåses upp, kläder och utseende blir absurda, militärismen blir alltmer påtaglig, olika "punk-kulturer" dyker upp osv. Allt i en desperat jakt efter tryggheten. Fascismen utnyttjar människans behov av och sökande efter trygghet.

"Stjärnornas krig" är ett exempel på det, och det är just detta som all hittillsvarande kritik i den svenska pressen valt att förbise.

Barbro Hedst...
Bodil Nordst...
David Nov...

"Farlig och reaktionär"

Svenska skådespelaren Tuva Novotnys föräldrar skrev en upprörd debattartikel om "Stjärnornas krig" i januari 1978.

Insändaren publicerades i Dagens Nyheter den 7 januari 1978. George Lucas film kritiserades för att den hyllade våld och fascistiska ideal. Skribenterna undrade vad biopubliken jublade åt.

"Är det slutscenen som utspelas i en jättesal med arkitektur a la Tredje riket, då hjältarna erhåller tapperhetsmedaljer för allt dödande, med kravallpoliser och soldater i dagsaktuell mundering uppradade i givakt, alltmedan hjältarna med svarta, knähöga blankpolerade stövlar segervisst blinkar åt prinsessan Gretchen??! Är det detta publiken jublar åt?

Vi kommer ut från biografsalongen och frågar oss om denna film och publikens positiva reaktion är en tillfällighet. Vi tror inte det. Nu, liksom på 30-talet, lever vi i en tid med ekonomisk kris. Det råder allmän inflation – på pengar, arbete, människovärde och relationer. Allt börjar vackla och människan känner sig vilsen och börjar leta efter någon form av trygghet.

Fanatiska religiösa och politiska sekter uppstår, psykologins betydelse blåses upp, kläder och utseenden blir absurda, militärismen blir alltmer påtaglig, olika 'punk-kulturer' dyker upp osv. Allt i en desperat jakt efter tryggheten. Fascismen utnyttjar människans behov av och sökande efter trygghet.

'Stjärnornas krig' är ett exempel på det, och det är just detta som all hittillsvarande kritik i den svenska pressen valt att förbise."

Artikeln är undertecknad Barbro Hedström, Bodil Nordström och David Novotny. Ett år senare, den 21 december 1979, fick konstnären Barbro Hedström och författaren David Novotny dottern Tuva.

Tuva Novotny.
Foto: SCANPIX

Deras debattinlägg i DN fick svar redan på samma sida. Författaren Sam J Lundwall menade att de tre tar filmen för högtidligt.

"'Stjärnornas krig' är också i hög grad ett inneskämt för science fiction-kännare. George Lucas har samlat alla idiotiska science fiction-stereotyper från genrens vilda strålpistoltid och överdrivit det hela till parodins gräns. Filmen innehåller allt vad en vuxen med barnasinnet i behåll minns sig ha drömt om och längtat efter i tioårsåldern. "

Han avslutar:

"I en tid då 'progressiva' sagor är så överfyllda av pekpinnar och mästrande tonfall att inget normalt barn står ut med dem kan man konstatera att en riktigt gammaldags saga otvivelaktigt behövs. 'Stjärnornas krig' är en sådan saga, berättad med vår tids symboler. Sedan kan personer utan sinne för sagor anaylsera den hur mycket de vill. Den enorma kärlek som visas t ex JRR Tolkiens romaner, och nu 'Stjärnornas krig', tyder på att människor behöver en smula fantasifull lyftning ur allt välmenande snusförnuft."

Visste du...
... att ökända "Star wars Christmas special" sändes på SVT den 31 maj 1979 med titeln "Stjärnornas krig – och fred"?

Hans Schiller, Svenska dagbladet :

"Kanske är den en varnande brasklapp för tekknologin"

"I 'Stjärnornas krig' talar man inte om någon Gud eller vanlig religion utan här härskar Kraften, en egenskap som de utvalda människorna själva kan förvärva bara de sköter sig och lyssnar till vad den gamle mästaren Alec Guinness har att säga. Kraften rår på teknologin och Kraften tycks glädjande nog vara i händerna på Det Goda. Är inte det romantik så säg.

Anledningen till att en stor publik gärna tar till sig 'Stjärnornas krig' ligger säkert också i det faktum att mitt i allt det fantastiska finns ett drag av nutida 'vardag'. Man kokar kålsoppa, ger en puss på kinden och anfaller det onda på ett sätt vi känner igen från filmer om slaget om Storbritannien.

Någonstans mitt i detta för stunden underhållande mekano kan inte regissören George Lucas ("Sista natten med gänget") undanhålla sig en viss skämtsamhet, med filmcitat från Tarzan till James Bond.

I slutscenen plockar han till och med ut en bit från Leni Riefenstahls film om partidagarna i Nürnberg där Hitler med två av sina närmaste vandrar fram mellan led av tysta uniforma trupper. Vad Lucas eventuellt menar med det låter vi vara osagt, kanske är det en varnande brasklapp för den romantiska teknologi han tidigare besjungit.

'Stjärnornas krig' är årets och nästa års fenomen på filmhimlen, om det råder inget tivel. Huruvida den kommer att stanna i minnet längre än till nästa publikrekordfilm torde vara mera osäkert."

Romantik i världsrymden

film

Film: Stjärnornas krig. Regi: George Lucas.

TÄNK OM STAR WARS SPELADES IN 1986

eller

STAR WARS IV: THE CRACKDOWN

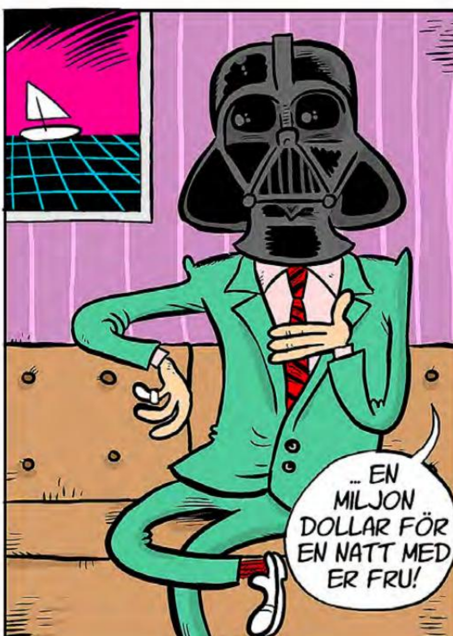

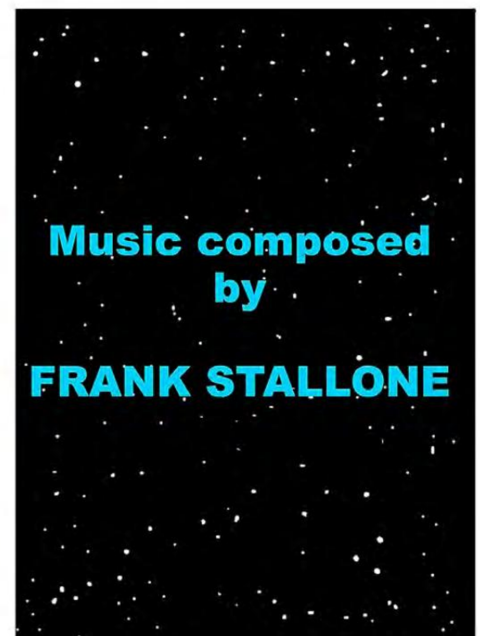

"THIS IS THE WEBSHOP YOU ARE LOOKING FOR!"

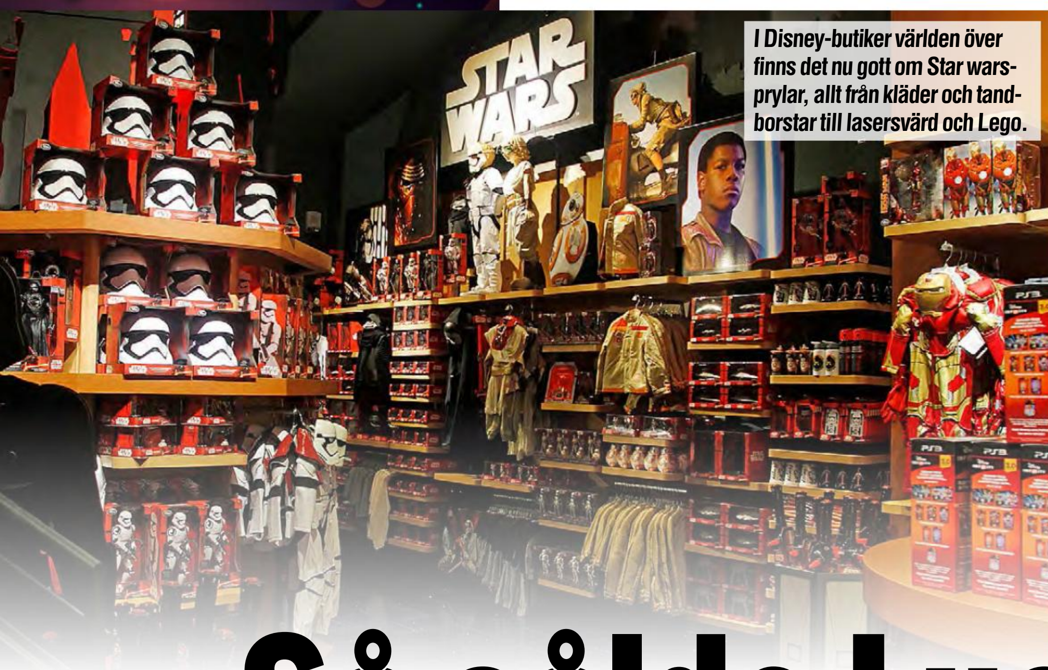

SCIFISHOP.SE

SAMLARPRYLAR, STATYER OCH ACTIONFIGURER

I Disney-butiker världen över finns det nu gott om Star wars-prylar, allt från kläder och tandborstar till lasersvärd och Lego.

Så sålde Lucas LEKSAKER FÖR 100 MILJARDER

George Lucas är världens rikaste filmskapare. Det har han Star wars att tacka för.

Men inte enbart filmerna. Leksaker gjorde honom mäktig, och filmerna skapade en merchandise-industri. I dag är gamla filmprylar värdefulla samlarföremål.

Av: **Martin Peterson**

När George Lucas försökte sälja in sin rymdidé var det till en början ingen som nappade. Även filmbolaget Fox var skeptiska, men Alan Ladd Jr, som verkligen gillade ”Sista natten med gänget”, skrev till slut kontrakt med Lucas om att göra filmen.

George Lucas lön för ”Sista natten med gänget” var 150 000 dollar, men nu erbjöds han 500 000.

Leksakerna i pengar

STAR WARS, TOTAL OMSÄTTNING: 27 miljarder dollar (ungefär 200 miljarder kronor).
FILMER OCH BIO: 11 miljarder dollar (nästan 100 miljarder kronor).
LEKSAKER: 11 miljarder dollar.
SPEL: 2,9 miljarder dollar.
BÖCKER: 1,8 miljarder dollar.
ÖVRIGT: 1,3 miljarder dollar.

Lucas tackade nej , i utbyte mot två saker: Att han fick alla rättigheter till eventuella uppföljare, och till alla prylar kring filmen – leksaker, kläder med mera.

Fox trodde knappt att den första filmen skulle klara sig, så några uppföljare var inte att tänka på. Och merchandise, vem bryr sig om t-shirts och matlådor? Men George Lucas mindes en sak från sin barndom: Hur tv-serien om Davy Crockett fick varenda unge i Modesto att köpa pälsmössa.

Filmpamparna trodde de hade gjort en smart affär.

Sen gick det bra för ”Stjärnornas krig”. Jättebra. Och filmens enorma succé märktes även på butikshyllorna.

När Lucasfilm erbjöd licenser att tillverka Star wars-prylar köpte företaget Kenner rätten att göra alla leksaker, och en industri föddes.

Men inte utan problem.

Kenner trodde att filmen skulle passera ganska obemärkt, men de var intresserade av titeln och robotarna, och kunde tänka sig att göra lite leksaker under 1978. I en intervju med Rebelscum.com berättar dåvarande chefen för Kenner, Bernard Loomis, om förändringen.

Daisy Ridley och John Boyega med actionfigur-versioner av sig själva som Rey och Finn.

Star wars-fans i Hong Kong shoppar loss under ”Force Friday” – ett globalt evenemang kring säljstarten av prylarna till episod VII.

– Före ”Stjärnornas krig” var filmer, med väldigt få undantag, ingen säker grund att göra leksaker eller annan merchandise av. Filmer kom och gick för fort för att försäljningen skulle hålla i.

Han hade som de flesta andra underskattat Star wars, som hade USA-premiär i maj 1977, och prioriterade inte att tillverka leksakerna.

Så inför julen 1977 önskade sig en hel generation barn något som inte gick att köpa än: Star wars-prylar.

Bernard Loomis fick en idé: kuponger i tomma förpackningar som garanterade en leksak när de fanns tillgängliga.

– Jag gjorde ett särskilt avtal med föräldrarna, inte barnen. Köp den här förpackningen nu så får barnet en bild på alla Star wars-figurerna till jul, och i maj nästa år blir de bland de första att få Star wars-figurer direkt från Kenner.

Det funkade. Under 1978 sålde Kenner över 26 miljoner figurer i USA.

Storleken på de vanliga figurerna, 3¾ tum (ungefär 9,5 cm), blev branschstandard.

Merchandise hade blivit en industri nästan lika viktig som själva filmen.

Läs mer om Lego och Star wars sid 114

Kenner köptes av Hasbro 1991, och efter ett kort uppehåll började de tillverka nya leksaker 1995. Till 1996 års ”Shadows of the empire” (ett slags multimedia-släpp som liknade en filmrelease fast utan en film) lanserades en uppsättning leksaker, och när George Lucas gjorde nya versioner av de tre originalfilmerna 1997 fanns nya scener med nya varelser som fick avbildas i plast.

För ett par år sedan släppte Hasbro en Vintage collection, figurer och fordon som liknar de gamla leksakerna. Målgruppen är inte bara barn längre, såväl samlare som nostalgiker är köpstarka.

Det är inte bara Kenner och Hasbro som gjort succé med Lucas rymdäventyr. Den danska leksaksjätten Lego var på väg mot konkurs när de köpte licens för att tillverka Star wars-lego 1999. **Ett beslut som räddade företaget.**

Inför ”Det mörka hotet” 1999 tog Lucas inga risker med prylarna. Även om inte filmen gick bra, skulle man säkra alla tänkbara inkomstkällor.

Rick McCallum, producent för de tre prequel-filmerna, talade med Aftonbladet 2002 om Lucasfilms pryl-mani.

– Vi trodde att specialutgåvorna skulle spela in 10 miljoner dollar på bio. Vi blev väldigt överraskade att de tre spelade in 550 miljoner dollar. Man vet aldrig vad som ska hända. Därför kändes det tryggt att ha en sponsor för ▶

episod I, för att få hjälp med den enorma reklamkostnaden.

Men i efterhand ångrade de sig.

– Media blev knäppa. Förväntningarna steg och bara i USA kan det hända att en film säljer biljetter för 431 miljoner dollar och prylar för 2,2 miljarder dollar på en sommar, och ändå betraktas det som en besvikelse, sa Rick McCallum då.

Hösten 2015 har varit en explosion av Star wars-köpglädje. Hasbros markadsföringskampanj har rullat ut med en effektivitet och precision som får de flesta militära operationer att blekna. Alla ska ha åtminstone en Star wars-produkt i sitt hem, vem de än är.

En analysfirma beräknar att Star wars-prylar kan komma att dra in mer än 5 miljarder dollar under 2016. Det är mer än alla sex filmerna tillsammans – inklusive nypremiärer.

Så en klok investering vore väl att köpa allt från den nya filmen nu? För om 30 år kommer det ju vara värt miljoner?

Nja, det funkar tyvärr inte så längre.

När ”Det mörka hotet” släpptes var samlarna med från början, och många behöll allt i sin originalförpackning. Men problemet var just det, att de var många. De mest värdefulla samlarobjekten är de som bara finns i begränsad upplaga, och när tusentals samlare får fri tillgång till nysläppta leksaker, muggar och kuddfodral faller samlarvärdet dramatiskt.

Nu säljs ”Det mörka hotet”-figurerna på mässsor och på nätet för mindre än de kostade nya.

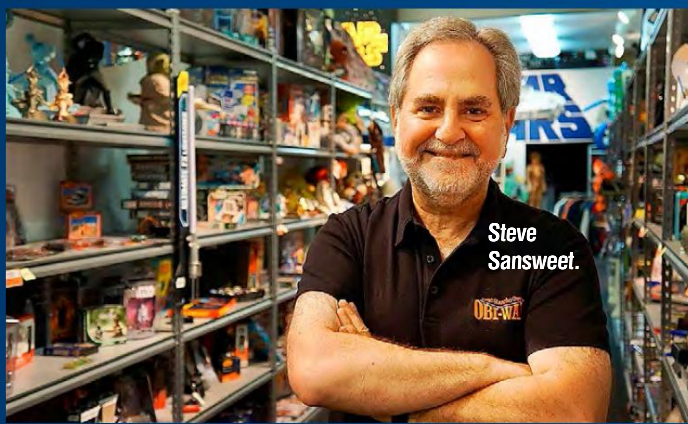
Han har världens största samling

De som samlar på Star wars-prylar väljer ofta ett ämne, kanske leksaker. Eller filmrekvisita. Vissa samlar lite av allt. Vissa samlar mycket. Men ingen har samlat så mycket som Stephen J Sansweet.

Sansweet har samlat Star wars-prylar sedan strax innan filmerna kom ut, och har genom åren byggt upp världens största privata Star wars-samling. Efter att ha jobbat som journalist i många år började han 1996 arbeta på Lucasfilm som chef för Fan relations.

Det nya jobbet innebar en flytt till norra Kalifornien för att vara närmare Skywalker Ranch, och med flytten passade han på att faktiskt göra någonting med sin samling. Han köpte en bondgård och byggde om den till ett museum, Rancho Obi-Wan. Sedan 2011 är Steve Sansweet pensionerad, men han driver fortfarande museet för att visa upp sina över 300 000 föremål.

Han har dessutom skrivit 16 böcker om Star wars, flera av dem om just samlande.

Steve Sansweet.

Foto: RANCHO OBI-WAN

HAR DU EN SKATT I KÄLLAREN?

Här är de mest värdefulla Star wars-figurerna.

Du har väl inte slängt dina gamla leksaker? Om du har en sån här liten gubbe i nån låda kan du bli rik.

Power of the force-figurer. Ett par år efter att ”Jedins återkomst” slutat visas på bio gjorde Kenner ett försök att återuppväcka intresset för Star wars-figurer med Power of the force-serien.

En av de sista som gjordes var Stormtrooper Luke, som dessutom baserades på den första (då rätt gamla) filmen. Relativt få såldes, och därför är den mer värd idag – ungefär 4 000 kr, i originalförpackning – än andra.

Ännu mer värd är på den tiden ännu mer impopulära Yak face, som dessutom bara såldes utanför USA, och även den precis mot slutet av ”Power of the force”-vågen. Hittar du den här fula rackaren i en låda kan du få närmare 20 000 kronor för den.

Och den allra tråkigaste leksaken är förstås värd allra mest – Anakin Skywalker-figuren från samma serie värderas till cirka 30 000 kronor i dag.

Jawa med vinylcape. Jawa-figurer fanns att köpa överallt, men de flesta hade en kappa av tyg.

Men några få gjordes med en kappa av plast, och då är det förstås en annan femma. En sådan figur såldes nyligen på auktion för nästan 150 000 kronor.

Foto: THINKGEEK, LUCASFILM, DISNEY, HAMMACHER SCHLEMMER, CROCS, VIRGIN, FERNANDEZ, HASBRO, LEGO, MARTIN PETERSON

DE 8 KONSTIGASTE STAR WARS-PRYLARNA

C-3PO-tejphållare
Eeeh... nej.

Sith-spypåse
Till släppet av ”Mörkrets hämnd” tyckte någon att det var en toppenidé att trycka en filmaffisch på en spypåse och förse flygbolaget Virgins plan med dem. Okej.

Wookiefoppatofflor
Har du någonsin tänkt att dina foppatofflor är jättefina men kanske skulle behöva det där lilla extra? Då kan du sluta leta. Ammobältet längs sulan är en särskilt chic detalj.

Jar-Jar lollipop
Kanske det sämsta godiset, tillhörande den minst omtyckta Star wars-figuren, från den mest utskällda filmen i serien. Vi ångrar oss, det här är det bästa vi sett.

Bantha-hundkläder
Den blicken säger väl allt? Alla hundar älskar att klä ut sig har vi hört, och det är ju så himla gulligt. Det är väl det som räknas, eller hur?

R2-D2-akvarium
Så praktiskt! Här kan du låta ett par guldfiskar bo samtidigt som du spanar på dem genom ett av R2:s ögon. Äntligen.

Tauntaun-sovsäck
Äntligen kan du sova lika gott som en kraftigt nedkyld Luke Skywalker. Notera den inälvsmönstrade fodringen. Mysigt.

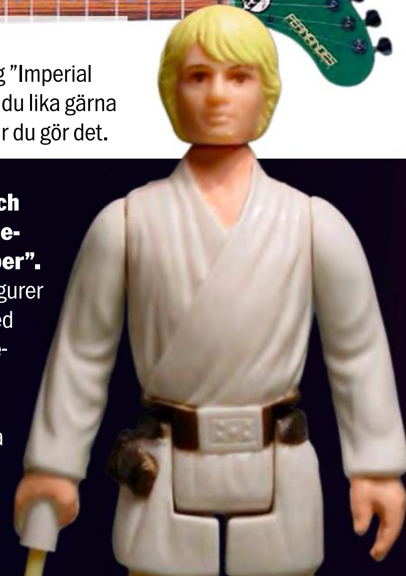

Boba Fett-gitarr
Om du tänker lära dig ”Imperial march” på gitarr kan du lika gärna bära den här yxan när du gör det.

Vlix från “Droids”. Den animerade tv-serien “Droids” från 1985 följdes också – inga överraskningar här – av en uppsättning leksaker. Men serien lades ner innan leksakerna kunde börja tillverkas i USA, så bara ett fåtal gick att få tag på (de såldes så småningom i Brasilien.) En Vlix i originalförpackning är i dag värd 50 000 kronor.

Rocket-firing Boba Fett prototype. Det sista ordet där kanske förklarar varför det här anses som något av den Heliga Graalen för Star wars-samlare. Figuren lovades bort med kuponger, men på grund av säkerhetsskäl valde man att ändra raket-skjutaren på hans rygg. Några prototyper finns kvar, och värdet har bara stigit med åren (att samla originalfigurerna har dessutom blivit mycket mer populärt på senare år, vilket förstås ökar efterfrågan och höjer värdet ännu mer.) I dag är en raketskjutande Boba Fett värd nästan 200 000 kronor.

Luke, Darth Vader och Obi-Wan med “double-telescoping lightsaber”. Från början hade alla figurer som var bestyckade med lasersvärd en slags teleskop-design på själva svärdet, som snart ändrades. Det tros bara finnas ett dussintal av dessa kvar, och de brukar värderas till cirka 250 000 kronor.

Foto: STARWARSVINTAGETOYS.CO.UK

VADER-GÄLLNING

Star wars: Episod V – Rymdimperiet slår tillbaka

- **Originaltitel:** ”Star wars episode V: The Empire strikes back”.
- **Svensk premiär:** 15 augusti 1980.
- **Längd:** 124 minuter.
- **Budget:** 18 miljoner dollar.
- **Biointäkter:** 535 miljoner dollar.
- **Regi:** Irvin Kershner.
- **Manus:** Leigh Brackett, Lawrence Kasdan.
- **Betyg IMDB:** 8,8/10. **Betyg Rotten tomato:** 95%.
- **Så många såg den i Sverige 1980/81:** 302 600.

Handling

Rebellerna gömmer sig på en isplanet men Rymdimperiet hittar och jagar bort dem. Luke träffar Jedi-mästaren Yoda, och de andra hjältarna flyr till Han Solos gamla kompis Lando Calrissian. Han förråder dem en stund, och prisjägaren Boba Fett tillfångatar Han. Darth Vader berättar för Luke vad som hände med Lukes pappa, och hugger av hans hand.

Nya viktiga rollfigurer

Lando Calrissian

Boba Fett

Yoda

Kejsaren

”No, I am your father.”

Darth Vader berättar för Luke hur det egentligen ligger till. (Ofta felciterat som ”Luke, I am your father”.)

”Diskussionen onödig – det är bästa filmen”

Hjältarna förlorar.

De får händerna avhuggna och blir infrysta i karbonit.

Och pappa har något viktigt att säga.

Diskussionen är onödig – ”Rymdimperiet slår tillbaka” är sagans bästa film.

Med åren har filmen blivit ett begrepp. Titeln används när någon vill beskriva hur en historia mörknar. Tack vare ”Rymdimperiet slår tillbaka” finns det ett outtalat löfte i alla trilogier och matinéserier på bio – i mellanakten blir det natt, karaktärerna fördjupas och plågas, hjältarna springer in i väggen, fienden flyttar fram sina positioner, framgång byts mot förtvivlan.

När ”Rymdimperiet slår tillbaka” hade premiär 1980 var blockbusters ett relativt nytt fenomen. ”Stjärnornas krig” var världens mest framgångsrika film. Det hade varit enkelt att återanvända samma mall och göra en dånande rymdopera med lyckligt slut. I stället valde filmskaparna att styra skeppet rakt in i ett mentalt asteroidbälte.

Handlingen i ”Rymdimperiet slår tillbaka” försökte vara annorlunda och lyckades. Hjältarna firar inga triumfer. De springer för sina liv från det inledande slaget på isplaneten Hoth till finalen uppe i molnstaden på planeten Bespin.

Han Solo, prinsessan Leia, Chewbacca och C-3PO flyr från Darth Vader, blir förråda och tillfångatagna.

Luke Skywalker gömmer sig i sin tur på träskplaneten Dagobah och försöker gradera upp sig till fullfjädrad jedi under ledning av den allvetande gröna dockan Yoda – och misslyckas.

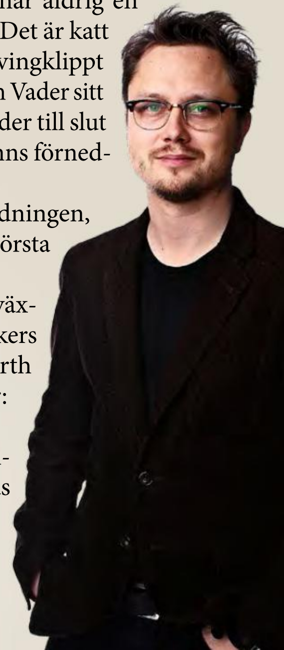
Men det är slutstriden mellan Luke Skywalker och Darth Vader som är filmens, och hela sagans, hjärta. Skywalker har aldrig en chans mot sin dödsfiende. Det är katt mot råtta, bulldozer mot vingklippt ankunge. Ett tag håller Darth Vader sitt svärd med en hand. När Vader till slut hugger handen av Luke känns förnedringen ofrånkomlig.

Sedan kommer vändningen, replikernas replik, sagans största explosion.

Efter en ödesmättad ordväxling om vem som är Skywalkers riktiga pappa väntar Darth Vader ett andetag och säger:

”Nej, jag är din far.”

Luke Skywalkers skrik häller bläck över biobesökarnas popcorn.

Markus Larsson
nöjeskrönikör

Luke och Darth Vader i sin första, men inte sista, duell.
Foto: ALL OVER PRESS

Varelse vi minns

Wampa.

Inspelningsplatser

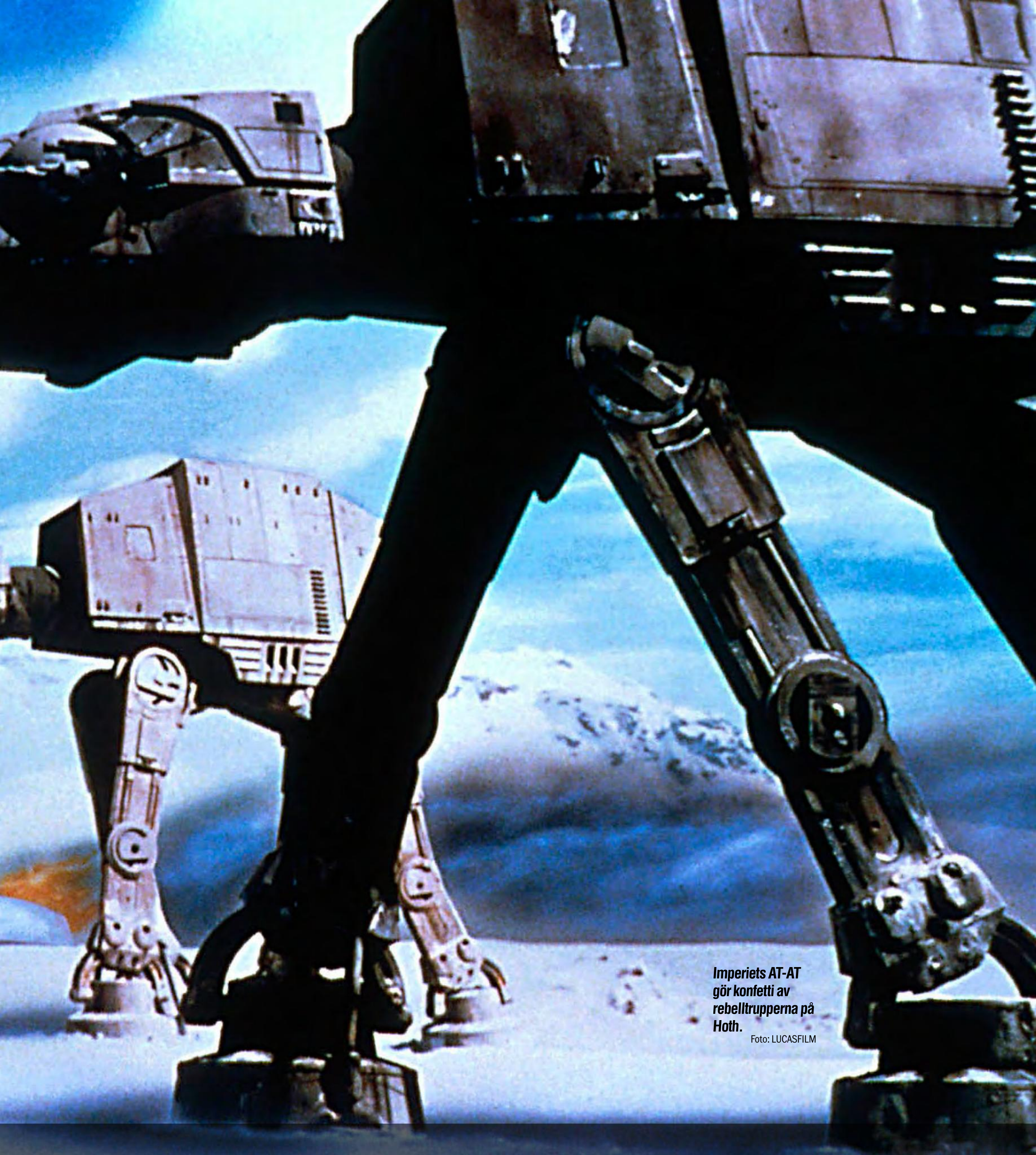

Visste du…
... att filmen visades i det ovanliga och dyra formatet 70mm? Vanliga filmer brukar vara 35mm.

SLAGET VID FINSE

Mark Hamill fick aldrig ens komma upp på glaciären, och hans insats spelades helt och hållet in vid hotellets bakgård. ”Jag var så besviken”, sa han i en intervju med Henderson's Film Industries.
Foto: ALL OVER PRESS, JONI NYKÄNEN

Imperiets AT-AT gör konfetti av rebelltrupperna på Hoth.
Foto: LUCASFILM

Den mörka sidan krossade sitt motstånd på isplaneten Hoth. Star wars-bibeln besökte spillrorna av rebellstyrkorna – i norska Finse där ”Rymdimperiet slår tillbaka” spelades in.

Text: **Joni Nykänen**

”Hela hotellet var täckt av snö. De grävde ut oss från hotellet första inspelningsdagen”

Regissören Irvin Kershner.

Det var en av de kallaste vintrarna i norska Finse på decennier. I mars 1979 riskerade kölden att knäcka Star wars-teamet som hade tagit sig til glaciären Hardangerjøkulen för att spela in de numera klassiska striderna på isplaneten Hoth, där de jättelika krigsmaskinerna AT-AT möter rebellsoldaterna vid Echo base.

Snöstormar och bitande iskyla kastade omkull schemat. Filmrullar förstördes. Kameralinser frös sönder.

George Lucas hade också tagit ett privat banklån för att finansiera filmen självständigt, och hans ekonomi var hotad. Banken ville ha tillbaka lånet innan filmen var klar eftersom den dragit över tiden. Lucas riskerade att gå miste om allt han ägde ifall produktionen skulle ha havererat.

Nerverna var på helspänn då värdefulla inspelningstimmar och dagar försvann på grund av kölden. Regissören Irvin Kershner (1923-2010) anklagades för att vara alldeles för långsam av George Lucas. Dessutom fick han skulden för en budget som blev dyrare och dyrare.

Lucas pressade producenten Gary Kurtz till att försöka få Kershner att skynda på. Samtidigt tyckte Kurtz att regissörens material höll så pass hög klass att han inte ville ifrågasätta honom.

– Det var ett elddop. Hela hotellet var täckt av snö. När man talade så förvandlades andedräkten till is. De grävde i stort sett ut oss från hotellet första inspelningsdagen, säger Irvin Kershner i en intervju.

När man i nutid stiger av tåget vid Finses tågstation får man genast en käftsmäll av de kalla vinderna som ligger på. Trots den vackra utsikten, glaciären Hardangerjøkulens vita snö, förstår man att detta är en ovanligt ogästvänlig inspelningsplats.

Intill tågstationen ligger hotellet Finse 1222, teamets högkvarter för omkring 36 år sedan. Den ligger vid sjön Finsevatnet och på andra sidan tornar bergens profil upp sig. Området känns bekant. Men för att hitta konkreta spår av inspelningen idag får man titta noga.

– När det inte är så mycket snö på glaciären kan man hitta saker som inspelningsteamet lämnade bakom sig för så många decennier sedan. Jag hittade en lucka till ett kanontorn som är med i filmen. Jag vet inte vad den är värd, men den är min nu. Det kan finnas något kvar däruppe. När inspelningen var färdig var det dock mycket som ödelades för att det blev lättare att få ner saker igen i bitar, säger Marius Skogeng, ansvarig för utomhusaktiviteterna vid hotellet Finse 1222. ▶

Världen runt med Star wars

De sju filmerna har spelats in runt världen.

Men nästan ingenting i USA.

George Lucas ville hålla sig så långt från Hollywood som möjligt.

ENGLAND
Här skedde större delen av inspelningarna till ”Stjärnornas krig”, ”Rymdimperiet slår tillbaka” och ”Jedins återkomst”. Elstree och Ealing användes först, senare Leavesen studios till episod I. Nära ligger Whipperdale woods som är skog i Naboo. Pinewood användes för ”The force awakens”, där de även filmat på Greenham common, bland annat flygfarkoster.

SCHWEIZ
Grindelwald, Schweiz spelar Alderaan i episod III.

Även tauntaundockor måste vila mellan tagningarna.

Scenerna från Finse har blivit några av de mest ikoniska i hela filmserien.

Foto: AP, PRIVAT, LUCASFILM

Hoth – en vanlig dag i oktober 2015. ”När det inte är så mycket snö på glaciären kan man hitta saker som inspelningsteamet lämnade bakom sig”, säger Marius Skogeng som jobbar vid det lokala hotellet.

Foto: JONI NYKÄNEN

SPANIEN
Plaza de Espana i Sevilla är staden Theed på Naboo. I verkligheten är torget en halvcirkel, i episod I och II har det förändrats digitalt.

ITALIEN
Vid Lago Como filmades bröllopet och andra scener i Naboo med Anakin och Padmé. Reggia Reale Caserta är drottningens palats på Naboo. Vid vulkanen Etna som fick utbrott togs scener för Mustafar till episod III.

Foto: LUCASFILM

Marius Skogeng håller upp en kvarglömd rebellmössa.
Foto: JONI NYKÄNEN

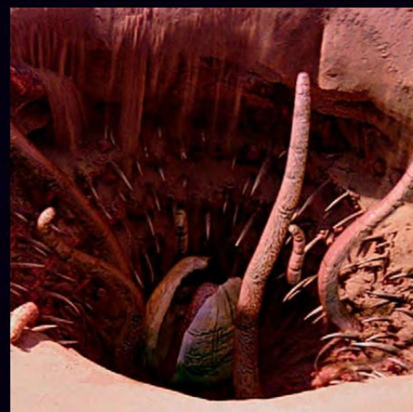

TUNISIEN

Djerba var centrum för inspelningarna och där gjordes Mos Eisley och Obi-Wans hem i ”Stjärnornas krig”. Vid en sanddyn nära Nefta vandrar de två robotarna. Star wars canyon där flera scener togs ligger vid Sido Bou helal näraTozeur.

Sidi Driss, Matmata är delvis paret Lars hem, liksom Chott El Djerid. Ksar Hadada, Ksar Medenine och Ksad Ouled Soltane är slavbostäder i episod I. Det ligger nära orten Tataouine.

”Vi har hört att en sådan keps kan vara värd jättemycket pengar”

Skogeng är en av få personer i lilla Finse som har någon koll på historiken kring ”Rymdimperiet slår tillbaka”-inspelningen i byn.

Hans far var statist (som rebell) och hjälpte till att rigga effektscenerna på glaciären.

Häromåret guidade Skogeng och hans far ett team från det svenska datorspelbolaget Dice eftersom de skulle scanna och fotografera området. Allt för att Hoth-sekvenserna i ”Battlefront” ska bli så realistiska som möjligt.

– Vi körde runt dem med skoter och visade upp området. Man kan verkligen jämföra platserna med bilderna i filmen. Allt finns ju där. Det är ganska intressant, säger Skogeng.

Han misstänker att ännu fler fans kommer att komma till Finse i maj nästa år efter att de spelat ”Battlefront”. Skogeng har också vissa förhoppningar om att framtida filminspelningar i franchisen ska äga rum där.

Trots att det mesta som kunde gå fel gick fel när Lucasfilm var här förra gången.

– För att få hit alla grejer gäller det att transportera allt via tåg i containrar, eftersom det bara går att ta sig hit med järnväg. Sedan får man köra ut det med skoter. Det kan vara problematiskt. Men när man väl är häruppe inser de som spelat in film här att det funkar rätt bra, säger Skogeng.

Kontrasten skulle inte kunna vara starkare mellan en hetsig filminspelning och ett halvtomt hotell där säsongen närmar sig sitt slut. Det anrika trähotellet har inte gjort några större insatser för att lyfta fram kopplingen mellan det och Star wars. Det hänger några inramade bilder från inspelningen på väggen, och de har en gästbok, med några unika bilder, där fans också får skriva en hälsning.

Två kvinnliga turister från Nederländerna blir förvånade när de får höra att succéfilmen spelats in vid denna bas för vandrare.

– Det är lustigt att de inte lyfter fram det mer. Man skulle kunna missa det helt, säger en av dem.

Undangömd i kassaskåpet bakom receptionsdisken vilar en hemlig dyrgrip som kan ha ett högt samlarvärde. Det är en huvudbonad som tillhör en Echo base trooper, alltså en rebellsoldat. Det är en gåva från filmteamet som hotellet fick 1979.

– Vi har hört att en sådan keps kan vara värd jättemycket pengar. Så den kan inte ligga framme, säger Sara Bühler, receptionsansvarig.

Trots att kopplingarna till filmen är dolda under ytan så aktualiseras de när fansen ibland vallfärdar dit.

– För två år sedan kom det hit jättemånga fans för att fira Star wars-dagen, alltså den 4 maj (som firas det datumet på grund av uttrycket ”may the force be with you”, reds. anm.). Då hade hotellet en speciell Star wars-meny, säger Bühler.

Fans utklädda till Star wars-figurer går ibland den krävande promenaden uppför glaciären. Och Marius Skogeng förklarar att vissa tar med sig actionfigurer som de sedan leker med vid platsen där Slaget vid Hoth ägde rum i filmen.

– Några tog med sig läskflaskor som de fyllde med snö från ”Hoth”, bara för att få med sig vatten hem från platsen där slaget ägde rum, säger han och skrattar.

Undertecknad går den tunga vandringen runt sjön. Uppför glaciären. Efter ungefär 90 minuter kan man med egna ögon se snölandskapet där det berömda slaget ägde rum. Med hjälp av fantasin kan man se T-47 snowspeeder-planen kämpa mot de jättelika AT-AT.

Vindarna piskar en i ansiktet. Snön faller. Dessutom ska det finnas glaciärsprickor, dock ▶

USA
I Yuma-öknen, Arizona filmades sandgropen med Sarlacc till ”Jedins återkomst”. Desert valley kompletterades flera ökenscener på Tatooine, och vägen till Jabbas palats i ”Jedins återkomst”. Jakten mellan träden på Endor filmades i Redwood nationalpark Kalifornien.

GUATEMALA
Tikal, Guatemala är rebellbasen på Yavin 4 i ”Stjärnornas krig”.

AUSTRALIEN
I Fox studios i Sydney filmades mycket av episod II och III.

Foto: LUCASFILM

”Det jag kunde se var folk som stod och tittade på oss och drack te”

en bit bort. Man kan förstå varför George Lucas tillät någon annan att regissera filmen.

Efter en sådan vandring sover man gott. I något av de 43 ganska enkla hotellrummen. Möjligen i ett rum som tidigare bebotts av Mark Hamill, Harrison Ford eller Carrie Fisher. Eftersom hotellet har bytt ägare sedan inspelningen är det omöjligt att veta vilka rum stjärnorna bott i.

1979 hade ett team kommit till området innan Kershner var framme för att förbereda dubbla inspelningsplatser. Den första fanns på toppen av Hardangerjøkulen och den andra ungefär halvvägs upp.

De hade också med sig lådor av fejksnö. Men det var inget som skulle komma att behövas. Det fanns gott om den varan i Finse.

Kershner fick lära sig den svåra vägen att han inte kunde planera inspelningen mer än några timmar i förväg på grund av snöstormarna.

En av dessa slog till mot inspelningsplatsen den 4 mars, dagen före påtänkt inspelning. Att befinna sig på glaciären just då var otänkbart. Kershner och hans team fick vara kreativa. Riktar man kameran mot glaciären och den frusna sjön som hotellet ligger bredvid ser det ut som att man befinner dig i en äkta polarmiljö, och då är man inte längre än några enstaka meter från hotellet.

– Scenen där Luke Skywalker ska kräla ifrån snömonstret. Då sa jag ”vi kan filma det där”. Då var teamet inomhus, kameran i dörröppningen. Vi skickade ut pojkstackaren som fick kräla. Sedan tog vi in honom för att värma upp honom. Och därefter fick vi ta en ny tagning. Det var bedrövligt kallt, säger Kershner.

När Hamill kom till Finse var han uppspelt eftersom miljön var exotisk och speciell. Det blev dock inte riktigt som han hade tänkt sig. Han fick aldrig ens komma upp på glaciären, och hans insats spelades helt och hållet in vid hotellets bakgård.

– Jag var så besviken. De sa ”allt du behöver är snö”. Och det var ingen bristvara i Finse. Det jag kunde se från mitt håll var folk som stod på balkongen och drack te och kollade på oss när vi spelade in, säger Hamill i en intervju med Henderson’s Film Industries.

Snön fortsatte att falla från skyn. I dagar. Plötsligt gick det inte att varken lämna eller komma till Finse. Kershner insåg att flera tagningar som inte säkrats skulle behöva fejkas i studiomiljö eller räddas upp av second unit-teamet.

Men för att rädda det som räddas kunde ombads Harrison Ford att dyka upp i Finse. Den 7 mars åkte Ford med ett ploglok för att ta sig till den snöhärjade byn. Enligt uppgift ska Harrison Ford ha varit sliten när han skulle spela in klockan 06:00, eftersom han delat på en flaska vodka med lokföraren.

Scenen där Han Solo räddar Luke Skywalkers liv spelades in. Och man behövde inte ens fejka snöstormen.

Second unit-teamet stannade kvar i Finse i ytterligare en månad för att skapa det stora slaget vid Hoth, medan stjärnorna och Kershner fortsatte inspelningen vid Elstree Studios i brittiska Borehamwood. Men från Norge fick Kershner bara med sig hälften av det planerade materialet.

Det kvarvarande gänget i Finse fick gräva fram inspelningsplatserna ur snön för att göra klart illusionen som numera är filmhistoria. Turligt nog för George Lucas blev filmen en stor ekonomisk succé, som därmed räddade hans privatekonomi. Han hade också just bevisat att han kunde göra succé utan att regissera själv, och utanför Hollywood-systemet.

www.hbadventure.se

"LEGOCENTER"

HB ADVENTURE • BUTIK & UTSÄLLNING

Sveriges största LEGO Star Wars utställning!

SAMT UNIK LEGO UTSTÄLLNING
(OBS! Inte bara Star Wars)

I BUTIKEN HAR VI:
- Bra priser
- Brett sortiment
- Kunnig personal

ÖPPETTIDER

Mån-Fre 11-18
Lör 11-15
Sön 12-15

(i december och juli har vi öppet söndagar, övriga månader stängt söndagar)

Köpmangatan 12
931 31 Skellefteå
073- 818 48 93
info@hbadventure.se

En av de viktigaste rollerna i Star wars-filmerna spelas inte av någon skådespelare, och den syns aldrig. Den hörs bara.

John Williams musik har betytt mer för filmserien än både Darth Vader och Yoda.

Av: **Martin Peterson**

Foto: TODD ROSENBERG PHOTOGRAPHY

DEN OSYNLIGE MÄSTAREN

Han visste inte hur filmen skulle se ut. Han visste inte vem som skulle spela Luke Starkiller, eller om Han Solo skulle vara en människa. Men en sak var George Lucas säker på från början. Han visste hur musiken skulle låta.

– Star wars-filmerna är i stort sett stumfilmer, och de är formade som stumfilmer. Därför har musiken en mycket stor roll i berättandet, mycket större än i en vanlig film, har han sagt.

I mitten av 70-talet var det inte många som använde episk filmmusik. Det sågs som lite mossigt, en gammal filmtradition som funkade på 30-talet i filmer som ”Kapten Blod” och ”Borta med vinden”.

Men George Lucas ville inte göra som alla andra. Han ville hitta en kompositör som kunde skriva musik som tog plats och berättade för publiken precis vad rollfigurerna kände och hade för sig.

Han träffade den kompositören genom en gemensam vän.

Kompisen Steven Spielberg hade nyligen gjort klart en film om en haj och lät George lyssna på musiken, skriven av en John Williams. Det var första gången Spielberg samarbetade med Williams, och det hade tydligen gått jättebra.

George Lucas träffade John Williams våren 1975. De kom bra överens, och kompositören fick se ett manusutkast.

Det skulle dröja mer än ett år innan någon musik skrevs till “Stjärnornas krig”, och under tiden utgick man ifrån så kallade temp tracks, tillfälliga ljudspår som filmklipparna använde för att ge en idé om hur scener skulle fungera.

Bland dessa fanns Stravinskijs ”Våroffer”, och Miklós Rózsas musik från “Ivanhoe”. Det gav Williams en klar bild av vad regissören ville ha, och många av styckena han skrev har spår av sina förlagor.

Bara tre månader innan filmens premiär i maj 1977 skrev Williams musiken som skulle komma att omdefiniera hans karriär för alltid.

Musiken spelades in 5–16 mars. Orkestern bestod av 86 medlemmar från London symphony orchestra. Det skulle inte bli sista gången de jobbade med Williams.

”Stjärnornas krig” blev en omedelbar succé. En discoversion av huvudtemat låg etta på topplistan i USA och Williams soundtrack blev den bäst säljande orkestrala filmmusiken genom tiderna. Våren 1978 tog John Williams emot tre Grammys och en Oscar-statyett. ▸

Utsågs till den bästa filmusiken någonsin

NAMN: John Towner Williams.
FÖDDES: 8 februari 1932.
YRKE: Kompositör, dirigent, pianist.
KÄND FÖR: Främst musiken till Star wars-filmerna och alla utom två av Steven Spielbergs filmer, inklusive Indiana Jones-filmerna, ”E.T.”, ”Schindler's list” och ”Jurassic park” . Han har även skrivit musik till ”Superman”, ”Ensam hemma” och de tre första Harry Potter-filmerna.

John Williams började som pianist på jazzklubbar och jobbade åt olika kompositörer på 50- och 60-talen. Så småningom började han komponera egen musik, och arbetade med filmmusik-legender som Bernard Hermann, Henry Mancini och Alfred Newman.

Han är den nu levande person som Oscar-nominerats flest gånger, 49. Han har vunnit fem gånger. (Den mest nominerade personen någonsin är Walt Disney med 59.)

För tio år sedan röstade American film institute fram ”Stjärnornas krig” som den bästa filmmusiken någonsin. John Williams var dessutom den enda med två filmer i topp 10-listan, den andra var ”Hajen” på sjätte plats. Hans musik till ”E.T.” hamnade på 14:e plats.

John Williams och George Lucas under inspelningen av musiken till ”Klonerna anfaller”.

”Star wars-filmerna är i stort sett stumfilmer, därför har musiken en viktig roll”

George Lucas

När det var dags att tonsätta uppföljaren till ”Stjärnornas krig” var det inget snack om vem som skulle göra jobbet.

Även den här gången använde man temp tracks, men nu hade John Williams en solid bas att stå på. Han ville expandera musiken organiskt och ge ledmotiv till nykomlingar, bland andra Yoda och Lando Calrissian.

Förhållandet mellan Han Solo och prinsessan Leia tonsattes, ett ledmotiv som genomsyrar ”Rymdimperiet slår tillbaka”, och Darth Vaders lågmälda melodi i första filmen ersattes av Rymdimperiets bombastiska marsch, kanske filmseriens mest berömda musikstycke.

Även filmmusiken till ”Rymdimperiet slår tillbaka” sålde platinum, och John Williams vann en till Grammy, en Bafta, och nominerades till ännu en Oscar.

Visste du…
… att R2-D2 och C-3PO har ett ledmotiv? Det hörs 12 gånger i ”Rymdimperiet slår tillbaka”.

”Jedins återkomst” är i originaltrilogin den film som har mest diegetisk musik, det vill säga musik som spelas i filmen, som rollfigurerna själva hör. Hos Jabba spelar ett husband, både i hans palats och på segelskeppet där han möter sitt öde, och de ewokerna trummar på stormtrooper-hjälmar och sjunger en segersång när den andra Dödsstjärnan förvandlats till glödande strössel.

Båda styckena var svåra att få till när John Williams skrev musiken i början av 80-talet, och de ersattes av nyskriven musik när George Lucas gjorde specialversionerna 1997.

Under 90-talet användes Williams Star wars-musik i en mängd olika sammanhang, inte minst Lucasarts spel, ofta invävd i nykomponerad musik.

För inspelningen av musiken till ”Det mörka hotet” i början av 1999 jobbade Williams återigen med London symphony orchestra. Bland musikerna fanns de som hade spelat med orkestern redan 1977 när han gjorde den första Star wars-filmen, men även de som inspirerats att bli musiker av just John Williams soundtrack.

Visste du…
… att festmusiken i slutet av ”Det mörka hotet” är misstänksamt lik Kejsarens ledmotiv?

Musiken till ”Det mörka hotet” innehåller några välbekanta motiv. Kraften har förstås sin tidlösa melodi, och även ”Imperial march” förekommer, som tre oroväckande punkter i slutet på Anakins ledmotiv. Även Kejsarens tema följer hans mörka silhuett varje gång Darth Sidious syns.

Men majoriteten av musiken är nyskriven. Filmens främsta signaturmelodi är ”Duel of the fates”, som John Williams själv sagt ska skapa en känsla av en hednisk ritual, ett oundvikligt möte av övernaturliga krafter. Den episka, ödesmättade musiken påminner om ”O fortuna”

ur Carl Orffs ”Carmina Burana”, och texten är baserad på den keltiska dikten ”Cad Goddeu” (som handlar om träd som slåss), översatt till sanskrit.

I ”Klonerna anfaller” är det främst ett musikstycke som står ut: ledmotivet till kärleken mellan Padmé och Anakin.

Idén var att introducera ett klassiskt, romantiskt stycke för att förtydliga Anakins och Padmés känslor.

– Förut, i gamla filmer, var kärlekssagorna mer idealistiska. Nu kan man vara mer explicit i filmer, men förut fick man föreställa sig allt sånt. Så musikerna fick ett större ansvar att bidra med den sensuella känslan, berättar John Williams i extramaterialet till ”Klonerna anfaller”.

Slutet av ”Klonerna anfaller” är ett undantag i Star wars-musikens historia, eftersom musiken som skrevs för scenerna nästan helt ersattes av ihopklippta bitar av musik från såväl ”Det mörka hotet” som andra delar av ”Klonerna anfaller”. Det beror sannolikt på sena ändringar i klippningen av filmen, som omöjliggjorde användningen av den musik som Williams skrivit till scenen.

Innan någon musik skrevs till ”Mörkrets hämnd” visste George Lucas och John Williams att ett musikstycke skulle behövas – ledmotivet till duellen mellan Anakin Skywalker och Obi-Wan Kenobi. ”Battle of the heroes” är nära besläktad med ”Duel of the fates” från episod I – inte minst körerna, tempot och orkestreringen – men förmedlar en större känsla av oro, där förlagan talar om episk action och fara.

Stycket är filmens huvudnummer, men även etablerade ledmotiv återkommer. ”Mörkrets hämnd” spelar sin roll som knutpunkt mellan prequel-filmerna och originaltrilogin även i musiken. Vi hör tillkomsten av Rymdimperiet och Darth Vader. Tvillingarna Luke och Leia föds, och deras respektive melodier från ”Stjärnornas krig” påminner oss om vad som ska hända med dem om 19 år.

Nästa års ”Rogue one” blir den första Star wars-filmen som saknar John Williams musik. Alexandre Desplat ska skriva den, och det är inte första gången som kompositörerna jobbar med samma filmserie. John Williams skrev musiken till de första tre Harry Potter-filmerna, Desplat gjorde de sista två.

Om musiken i ”The force awakens” vet vi i skrivande stund väldigt lite. John Williams har skrivit den. Det som använts i trailers är nyinspelad musik, men baseras mest på etablerade motiv som ”Force theme” och delar från slutet av ”Rymdimperiet slår tillbaka”.

Men trots nya ansikten både framför och bakom kameran finns all anledning att förvänta sig något bekant av musiken. I en intervju med Vanity fair talade John Williams om samarbetet med JJ Abrams.

– Hans senaste instruktioner till mig var ”bara gör din grej”, sa John Williams.

Det brukar ju funka bra.

John Williams och Steven Spielberg. Paret har jobbat tillsammans i över 40 år.

Vad är ett ledmotiv?

Ledmotiv är enligt Wikipedia ”en teknik att associera till stämningar, personer, händelser, platser etc. genom att återge en melodi, harmoniföljd, rytm eller instrumentation.”

Det introducerades av kompositören Richard Wagner, och går alltså ut på att systematiskt tillskriva rollfigurer eller händelser egna melodier eller musikaliska signaturer, som sedan kan användas lite hur som helst. ”Imperial march” spelas oftast när vi ser Darth Vader, men det låter inte alltid på samma sätt. Och ibland kan musiken ge ledtrådar och säga saker som bilderna inte gör. Lyssna noga.

”Förut hade musiken större ansvar att förmedla känslor”

John Williams, C-3PO (Anthony Daniels) och violinisten Neville Taweel.

Bortklippt musik

I Star wars-filmerna hörs musiken nästan hela tiden, men i flera av filmerna var tanken från början att vi skulle höra den ännu mer. Skillnaden är särskilt tydlig i ”Rymdimperiet slår tillbaka”.

Scenerna på Hoth tyckte Lucas och regissören Irvin Kerschner blev bättre utan musik, kanske för att fånga det kalla, öde landskapet eller spänningen precis innan Rymdimperiet anfaller.

Och duellen mellan Darth Vader och Luke Skywalker, filmens klimax, skulle egentligen ha musik genomgående. I slutversionen hör vi bara ljudeffekter och dialog i nästan hela scenen.

Även till ”Jedins återkomst” skrevs mer musik än vad som hörs i filmen. Mycket tillhör scener som klipptes bort helt – sandstormen på Tatooine, och en scen från början av filmen där Darth Vader kommunicerar via Kraften med Luke Skywalker.

Flera stycken som inte hörs i filmerna återfinns dock på olika utgåvor av musiken på soundtrack-album.

John Williams dirigerar London symphony orchestra.

Foto: AP, ALL OVER PRESS

”Att vara ett fan är som att vara kär”

FALUN. Möt Sveriges främsta Star wars-fantast som gärna kallar sig för nörd.

Johanna Nybelius brinner för kostymdesignen i George Lucas filmserie och älskar att klä ut sig till prinsessan Leia och drottning Amidala.

Text: **Mirja Lunggren** Foto: **Mia Carlsson**

Star wars-fantasten Johanna Nybelius vid Falu gruva där hon jobbar som museipedagog. I bakgrunden syns Faluns hoppbackar. Johanna dömer tävlingar i backhoppning och vann själv den allra första internationella backhoppartävlingen för tjejer under skid-VM i Falun 1993.

Johanna Nybelius rödfärgade hår är dolt under i en peruk när hon klädd som prinsessan Leia öppnar dörren till sin lägenhet i Falun.

– Det är lite trångt här inne nu men kom in, säger hon och visar oss in i vardagsrummet.

Johanna är utbildad arkeolog och arbetar som museipedagog vid Falu gruva. En stor del av sin lediga tid ägnar hon åt Star wars och som hängiven cosplayer (kortform för costume play) brinner hon framförallt för kostymdesignen i filmerna. Johanna har de senaste tretton åren återskapat ett drygt dussintal av dräkterna från filmserien och på golvet står en provdocka med en av hennes skapelser, en magnifik lila klänning. Det är drottning Amidalas lila reseklänning. Hon har den i två scener i episod I, när hon reser i ett rymdskepp och när hon är på Qui-Gon Jinns begravning, berättar Johanna.

Den flera kilo tunga klänningen använder Johanna ofta på mässor och olika evenemang, som när hon i somras delade ut priser under de Nordiska mästerskapen i Cosplay på NärCon i Linköping.

– Den är faktiskt ganska bekväm, hemligheten är att korsetten under håller upp allting. Men den blir väldigt varm och håruppsättningen är tung. Sitter inte hårnålarna rätt får jag huvudvärk.

Det tog Johanna en månads arbete under kvällar och helger bara att brodera de tio tusen pärlorna som pryder hårpåsarna av tyg som är fästa på den tillhörande kronan. Hela kostymen tog flera månader att göra och hon uppskattar att materialkostnaderna totalt gick på runt nio tusen kronor.

– Det svåraste var att hitta ett tyg i rätt färg. Det slutade med att jag tog kontakt med ett sidenväveri i England som färgade sidensammeten i exakt rätt färg, säger hon och rättar till den tillhörande kappan.

Johanna kan kalla sig för Sveriges främsta Star wars-fantast sedan hon 2013 vann tv-tävlingen ”Fantasterna” i TV 4 i ämnet.

– Jag klarade alla frågor utom den sista då vi skulle känna på några masker och identifiera vilka det var. Det kunde jag inte. Vi som tävlade kände ju varandra så det var en väldig prestige inblandad, man ville absolut ▸

En av Johannas dyrgripar är boken ”Dressing a galaxy” som släpptes i en begränsad upplaga på 2 500 exemplar.

Johannas favorittavla föreställer Padmé i picknick-klänningen. ”Jag var tvungen att ha den när jag såg den. Jag köper hellre tavlor än leksaksfigurer med mig hem från mässorna”, berättar hon.

inte vara den som åkte ut först, säger hon och skrattar.

Hon syr även historiska 1700-talsdräkter och beskriver på sin blogg detaljerat hur hon gör sina kostymer. Ofta innehåller processen en hel del detektivarbete. Målet är att in i minsta söm efterlikna originalkostymen och ibland, som i arbetet med Leias ”The force awakens”-overall, finns det inte mycket information att gå på.

– Det finns ju inte så mycket bilder på den ännu. Hon har den på sig i ett snabbt klipp när hon står och kramar Han Solo i huvudtrailern som släpptes nu i höstas. Man tränar ögat att se små detaljer och min första reaktion när jag såg trailern var: Hon har brunt smink! Jag har fått gissa mycket och jag har utgått ifrån hur det brukar vara i filmerna. Det brukar till exempel aldrig vara några knappar; George Lucas sa i samband med första filmerna att i rymden finns det inga knappar eller blixtlås.

Leia-overallen ska Johanna bära på premiären av den nya filmen i Stockholm. Först funderade hon på att göra den nya karaktären Reys kläder. På flera sätt hade det varit ett enklare val.

– Det finns ganska mycket bilder där man ser Reys dräkt men jag vet ju inte vad jag kommer att tycka om den karaktären när jag har sett filmen. Tänk om jag inte skulle gilla henne? Jag vet att jag gillar Leia och därför valde jag att göra hennes kläder. Det är också en relativt enkel dräkt så jag har inte behövt lägga ner så väldigt mycket tid och pengar på den.

Johanna håller upp ett blått plagg som har ett cirkelformat mönster broderat på framsidan. Det är en kopia av Padmés blåa Tatooine-poncho. Det är Johannas allra första Star wars-kostym, som hon gjorde av en gammal sommarklänning och material hon hittade i sin mammas tygskåp.

– När Anakin erkänner att han har dödat en massa Tusken raiders står Padmé i bakgrunden och har den klänningen på sig. Vi inom Fanforce skulle ha ett möte efter att episod II hade haft premiär 2002 och jag gjorde den till det mötet. Den tog några veckor att göra. Jag har gjort lite förbättringar under de tretton år som har gått sedan dess. I dag skulle jag inte ha gjort den på samma sätt, jag har lite högre krav på kvalitet nu, men jag har kvar den av nostalgiska skäl.

Johanna sögs in i Georges Lucas universum

I ”Dressing a galaxy” medföljde bland annat tygprover från olika originalkostymer och en avgjutning av ett wookiee-spänne från episod III.

Johanna visar den allra första Star wars-kostymen hon sydde, Padmés blå Tatooine-poncho. Natalie Portman bär originalet i ”Klonerna anfaller”.

”Jag tycker egentligen inte om att hålla på med hår och smink men man är tvungen att lära sig”, säger Johanna som har köpt en peruk av syntetiskt hår för att återskapa Leias frisyr i den nya filmen.

Samlartavlorna har Johanna köpt på de officiella Star wars Celebration-mässorna. De görs av licensierade konstnärer, säljs i numrerad upplaga och brukar kosta ungefär mellan 70 och 150 dollar.

Prinsessan Leia som docka.

när hon som tolvåring såg de första filmerna 1994. När trilogin tre år senare återlanserades djupnade intresset.

– Vad jag fastnade för? Det är en spännande saga. Egentligen är det en ganska enkel historia om gott mot ont.

När internet slog igenom insåg Johanna att det fanns väldigt många andra som också gillade att diskutera Star wars.

– Första gången jag gick ut på internet sökte jag på Star wars och hittade jättemycket forum och folk att prata med. Det blev en social grej och gemenskapen är fortfarande väldigt viktig för mig.

Johanna registrerade sig som medlem på en sajt som tillhörde den globala rörelsen Fan Force i november 1998, och hennes användarnamn Obi Anne har hängt med sedan dess. I dag är hon moderator för diskussionsforum som handlar om de officiella årliga Celebration-mässorna och är medlem i flera föreningar som kretsar kring Star wars-kostymerna. Den internationella föreningen för dem som har Star wars-dräkter från de onda karaktärerna i filmerna kallas 501st Legion, medan Rebel Legion samlar fans som har rebellernas dräkter.

”Man tränar ögat att se små detaljer i kostymerna”

– 501st Legion och Rebel Legion har tillsammans ungefär 10 000 medlemmar världen över. Kraven är att du ska vara över 18 och ha en dräkt som ska se ut att komma direkt ur filmerna. Många är precis som jag medlem i båda, berättar Johanna.

2002 startade hon den lokala underavdelningen NordicBase för de nordiska fansen med rebellkostymer. Nordic Garrison som samlar de med de onda karaktärernas kostymer startades lite tidigare och systerföreningarna kallas gemensamt för Nordic Legion. Enligt Johanna har de nordiska föreningarna totalt runt 250 medlemmar, varav ungefär ett 70-tal i Sverige, som åker på mässor och ställer upp när Star wars-karaktärer behövs på olika evenemang. ▶

The Handmaidens guldklänning och drottning Amidalas lila reseklänning är de kostymer Johanna är mest stolt över i sin samling och det ligger många månaders arbete bakom dem.

– Jag skulle säga att medelåldern ligger nånstans mellan trettio och fyrtio och det handlar nog om att de här dräkterna kostar en del pengar och tar lite tid att göra. I Nordic Garrison är de flesta killar men i den nordiska rebellbasen är vi hälften killar och hälften tjejer. Det är betydligt fler killar som vill vara stormtroopers medan tjejerna dras mer till Leia och Padmé.

De som äger rättigheterna till Star wars tillåter att fansen uppträder i kostymer, går i parader och låter sig fotograferas tillsammans med betalande besökare på olika mässor och konvent så länge det inte görs för egen ekonomisk vinning.

Johanna berättar att Nordic Legions donerar alla pengar de drar in till olika välgörenhetsorganisationer, som till exempel UNHCR och Barncancerfonden.

– Vi har samlat in 156 185 dollar sedan 2006, vilket motsvarar cirka 1,3 miljoner svenska kronor. Vi samlar ju in i fyra olika valutor så vi räknar totalsumman i dollar.

Hur mycket tid och pengar Johanna själv lägger på sin passion för Star wars kan hon inte svara på.

– Star wars är en stor del av mitt liv. Det här är ju min hobby och som många andra hobbyer kostar den pengar. Men det är en hobby som har gett mig väldigt mycket. Den sociala biten är väldigt viktig för mig och jag har ett kontaktnät med människor över hela världen. Det svårt att säga hur mycket tid jag lägger på att diskutera med andra på nätet och på att träffa folk på olika evenemang, men det är mycket. Att göra dräkterna tar många, många arbetstimmar om året och jag har gjort av med en massa pengar på resor!

Johanna brukar göra några resor om året till olika mässor och evenemang där hon kan bära sina Star wars-kostymer, som Comic Con och Sci-fi-mässan i Sverige.

De största evenemangen för Star wars-fansen är de officiella Celebration-mässorna. Den första hölls 1999 i Denver i USA inför premiären av ”Det mörka hotet” och nästa äger rum i London nästa sommar.

– På min första resa till USA, en månad innan episod III skulle släppas 2005, var vi ett gäng på sex stycken från Sverige, tre stycken från Tyskland, en från USA och en från England som hade träffats genom Theforce.net. Vi hängde ihop under mässan och delade hotellrum. Det är kul att träffa de man har kontakt med på nätet på riktigt, säger Johanna.

Den senaste Celebration-mässan lockade runt 50 000 fans från hela världen till Anaheim i Kalifornien. Inför resan dit jobbade Johanna i flera månader med sin så kallade Handmaiden-kostym, en kopia av den guldfärgade klänning som bärs av drottning Amidalas tjänarinnor.

– Handmaidens går bakom drottning Amidala i episod I och i scenen där hon har sin mest ikoniska röda klänning sitter de i bakgrunden. Den här dräkten var jag faktiskt först i världen

”Jag skulle inte ha några problem med att vara ihop med någon som inte gillar Star wars. Bara det finns en förståelse för att jag har en hobby som tar väldigt mycket tid”, säger Johanna Nybelius.

”Ibland kan jag fastna för helt andra grejer men jag och Star wars vet var vi har varandra”

Svensk medlem i 501st Legion på Comic con 2015 i Stockholm.

med att göra. Jag hade gått och tänkt på den i flera år, säger Johanna och håller stolt upp den handgjorda klänningen i guldfärgat siden.

– Jag tyckte att klänningen var vacker redan i filmen och när jag sedan såg den live första gången på en utställning i Italien bestämde jag mig för att någon gång göra den. Men man kan inte gå i den, det är ett litet problem som jag ska försöka lösa.

Vilken blir din nästa Star wars-kostym?

– Det vet jag inte än, nu ska jag först göra om och förbättra min kvinnliga Tusken raiderdräkt och min rebellpilotdräkt. De är båda bekväma att ha på sig och lätta att känna igen och de behövs framförallt på mässorna här i Sverige. Jag vill inte alltid gå som Amidala och vi är flera som har prinsessan Leia-dräkter.

Johanna lyser upp när hon berättar om sitt absoluta drömprojekt som är att göra Padmés så kallade picknickklänning, den hon har på sig när hon och Anakin är på picknick i ”Klonerna anfaller”.

– Förutom Leias klassiska vita är Padmés picknickklänning nog den mest ikoniska klänningen för oss som gör egna dräkter. Jag har samlat material i tio år till den men det är ett stort projekt och klänningen har några detaljer som jag inte har kunnat luska ut ännu hur de är gjorda.

Vad har du för tips till blivande cosplayers?

– Jag tycker att man bara ska kasta sig in i det och lära av sina misstag. Ingen är bra från början. Man kan ta kontakt med andra som har gjort den dräkt man vill göra för att få tips och råd.

När Johanna ska göra en kostym tittar hon på alla bilder hon kan hitta på originalet och synar den i alla möjliga vinklar.

– Det har blivit lättare, i dag finns det mycket mer bildmaterial tillgängligt än det fanns tidigare och i mycket högre upplösning så att man verkligen kan se detaljerna. Sedan gäller det att försöka lista ut hur de har gjort i olika moment. När jag hittat hur sömmarna går gäller det att hitta ett passande mönster, för jag kan inte rita mönster helt själv från grunden. Efter det går det åt väldigt mycket lakanstyg för att göra prover tills jag får det rätt. Innan man använder dyrare tyger vill man att det ska sitta.

Hur reagerar din omgivning på din stora passion för Star wars?

– Det är ganska allmänt känt att jag gillar Star wars och de flesta tycker att det är häftigt och kul. Alla på jobbet vet att prinsessan Leia-muggen är min! Och den har jag faktiskt fått av en kollega. ▸

Peruken Johanna använder när hon ska göra Leias ikoniska frisyr med hårbollarna.

Johanna har de flesta av sina Star wars-prylar undanstoppade men en del står framme som prydnad. ”Jag har aldrig varit någon riktig samlare. Padmé och Leia vill jag gärna ha som dockor när det kommer nya, men det är mycket för dräkternas skull”.

Drottning Amidala som docka.

Johanna har gjort ett enkelt bälte till den nya Leia-kostymen. ”Jag misstänker att spännet har betydligt fler detaljer så det här är bara tillfälligt.”

”Jag ser nörd som ett positivt uttryck för någon som är väldigt intresserad av något”

Johanna upplever att synen på fankulturen har förändrats på senare år.

– Jag har aldrig haft några problem med att säga att jag är nörd. Jag ser nörd som ett positivt uttryck för någon som är väldigt intresserad av något, men folk har blivit mycket öppnare med åren om många fler erkänner att de är nördar eftersom det är en innegrej i dag att vara nörd. Det är lite coolt att vara väldigt intresserad av någonting nu. Men så var det ju inte när jag upptäckte Star wars.

Sin egen relation till Star wars beskriver Johanna som ett slags kärleksförhållande.

– Att vara ett fan är som att vara kär. Star wars och jag är som ett gammalt gift par, det är inte alltid jag känner en bubblande förälskelse men kärleken finns alltid där. Jag blir lätt intresserad av saker och ibland kan jag fastna för helt andra grejer men jag och Star wars vet var vi har varandra.

Även om fansen delar den starka kärleken till filmserien upplever hon att det också förekommer motsättningar.

– Det finns förstås de som tar Star wars på lite för stort allvar och som blir internettroll eftersom de inte kan diskutera saker utan att bli för upprörda. När episod I släpptes blev det krig på nätforum mellan de som tyckte den var dålig och de som tyckte att den var bra, till exempel. Det finns också vissa som menar att man inte ska ha dräkterna om man inte har samma kroppsform som karaktären. Men överlag är det en väldigt stöttande kultur och det är väldigt roligt att dela sitt intresse med andra.

Vad ser du mest fram emot i nya filmen?

– Jag är såklart nyfiken på alla kläderna och vad karaktärerna har på sig. Men jag är nog mest nyfiken på var de här nya skurkarna New Order kommer från. Det slutade ju bra i ”Jedins återkomst” med att kejsaren var död, men enligt trailern verkar det som att folk inte vet om det verkligen har hänt eller inte, så man undrar vad Han, Luke och Leia gjort egentligen? Har de störtat kejsaren men inte sett till att det inte blir ett fungerande alternativ efteråt? Och det stora mysteriet är den nya kvinnliga karaktären Rey. Hon är uppenbarligen väldigt viktig. Är Rey barn till Han och Leia? Jag tycker väldigt mycket om böckerna och där har de tre barn, varav ett tvillingpar. Fast böckerna är borträknade nu när de nya filmerna kommer…

Johanna är inte helt positiv till George Lucas val att fortsätta serien och förklarar att hon har dubbla känslor inför premiären av ”The force awakens”.

– Jag tycker att det ska bli mer spännande med ”Rogue one” som kommer nästa år och som ska vara helt fristående och handla om när rebellerna ska sno ritningarna till Dödsstjärnan. Jag har faktiskt inte så stora förväntningar på den nya filmen. Varje gång jag ser den nya trailern känner jag ju att det pirrar i magen men jag tycker egentligen inte att det behövs fler filmer med Han, Luke och Leia. Jag är lite rädd för att bli besviken.

Johanna väljer
De 5 bästa kostymerna

Leias Bespinklänning (”Rymdimperiet slår tillbaka”.) ”En väldigt elegant kopparfärgad tunika med byxor och lång väst som är broderad från fötterna och hela vägen upp. Leia har annars mest praktiska kläder men här fick hon vara riktigt snygg.”

Leias ceremoniklänning (”Stjärnornas krig”.) ”Hon har den på sig i slutet när hon delar ut medalj till Han och Luke för att de har sprängt Dödsstjärnan. Både klänningen och smyckena är fantastiska. Armband och halsband är Lapponia-smycken från Finland som lånades från en juvelerare till inspelningen och designen heter Planetary Valleys.”

Padmés lila reseklänning (”Det mörka hotet”.) ”Jag har alltid tyckt att den är så otroligt vacker. Det är den enda av mina topp fem favoriter som jag har återskapat. Än så länge, någon gång kommer de andra.”

Padmés picknickklänning (”Klonerna anfaller). ”Den är bara så vacker. Den är romantisk och har en vacker design.”

Padmés packningsklänning (”Klonerna anfaller”.) ”Padmé har många fantastiska dräkter och den här har hon i scenen när hon står och packar kläder. Jag gillar när det är korsett, och ganska lös kjol.

Bästa karaktären

Han Solo är min favoritkaraktär, han är en charmig scoundrel. Man vet först inte om han är ond eller god och jag tycker att det är lite roligt med en karaktär som inte har Kraften utan är där på egen förmåga. Jag ska väl inte heller förneka att jag var tolv år när jag såg filmerna första gången och jag tyckte att Harrison Ford var väldigt snygg!

Tråkigaste karaktären

Tråkigaste karaktären: Nu kommer många säkert vilja halshugga mig men jag tycker att Boba Fett är väldigt överskattad. Han gör ju ingenting och till slut ramlar han ner i en grop och blir uppäten.

Bästa filmen

”Rymdimperiet slår tillbaka” är min favoritfilm. Det var den första filmen jag såg och den är mest komplex om man tittar på karaktärsutvecklingen. Den har både kärlekshistorien mellan Han och Leia och Lukes utveckling från att han börjar bli en Jedi och sedan möter Darth Vader i en stor duell i slutet.

Sämsta filmen

Det är en helt okej film men jag tycker minst om ”Stjärnornas krig”. Jag är inte säker på att jag hade varit ett Star wars-fan om det hade varit den första filmen jag hade sett. Jag tycker att den är lite långsam, jämför man med de andra filmerna så händer det inte så mycket i den.

MEST OGILLADE

Listan är sammanställd utifrån tio olika listor på nätet. De som älskar Star wars mest verkar också vara de som har starkast antipatier. Föremålen skiftar, men det är vissa som återkommer hela tiden.

5

4

3

2

1

MEST ÄLSKADE

Tidningen Empire lät tidigare i år läsarna rösta fram de mest populära rollfigurerna i filmhistorien. Etta blev Indiana Jones och tvåa James Bond, men på tredje plats kom Han Solo. Dubbel medalj för Harrison Ford alltså. Fyra andra Star wars-roller finns med på topp 100.

1

2

3

4

5

HAN ÄR HELA GALAXENS HATOBJEKT

George Lucas älskar R2-D2 mest. Men för de flesta andra är Han Solo favoriten. Darth Vader är stark tvåa. Alla gillar en ruskig skurk. Men unga pojkar är inte populära i Star wars universum.

Både goda och onda ur Star wars värdar är bland de mest omtyckta.

Hjältarna från ”Stjärnornas krig” blev snabbt populära. Luke Skywalker, prinsessan Leia, Han Solo och Obi-Wan Kenobi var den första vågen av älskade filmfigurer, tillsammans med Chewbacca och robotarna C-3PO och R2-D2. Sedan kom Yoda och gav ännu ett ansikte åt George Lucas galax.

De som gillar att klä ut sig fastnade snabbt för Darth Vader och hans Stormtroopers, vars speciella look har blivit en av de starkaste bilderna av hela serien.

Förmodligen har den onda sidan av kraften större representation på alla prylar, just för att de är så lätta att känna igen.

En annan maskerad favorit är prisjägaren Boba Fett som inte har så lång tid i filmerna, men fått ett andra liv i fansens universum.

Allt är dock inte kärlek. När ”Jedins återkomst” kom 1983 blev en del fans upprörda över ewokerna, som de tyckte var för barnsliga. Fans blev dock ännu surare på Jar Jar Binks som dök upp i ”Star wars: Episod 1: Det mörka hotet” och är den mest hatade av alla figurer i serien.

Det får man lätt fram genom att titta på alla sammanställningar som gjorts av de mest irriterande, hatade eller värsta figurerna i Star wars.

Där finns flera karaktärer från episoderna I–III, i synnerhet Anakin Skywalker i olika åldrar som många verkar reta sig på. Även Boba Fett som barn är impopulär hos vissa.

Men även orkestern från ”Jedins återkomst”. Max Rebo band är husbandet i Jabba Hutts palats, och det verkar som om deras uppsättning i Special edition-versionen från 1997 irriterar särskilt många. Dels fick de annan musik att spela, dels fick de nya medlemmar.

Sångarna Sy Snootles och Joh Yowza tycker folk särskilt illa om.

George Lucas har befolkat sin värld med många varelser som pratar på språk vi inte kan förstå. Chewbacca, R2-D2, ewokerna… det är många som uttryckt sig med gester eller hjälp av uttolkare.

Goda eller onda, begripliga eller inte. Fansens känslor för de olika varelserna lyser starkt som stjärnor i rymden.

Jens Peterson

Foto: LUCASART, DISNEY, ALL OVER PRESS

SISTA HUTTEN MED GÄNGET

Star wars: Episod VI – Jedins återkomst

- **Originaltitel:** ”Star wars episode VI: Return of the Jedi”.
- **Svensk premiär:** 30 september 1983.
- **Längd:** 131 minuter.
- **Budget:** Ca 32 miljoner dollar.
- **Biointäkter:** 535 miljoner dollar.
- **Regi:** Richard Marquand.
- **Manus:** Lawrence Kasdan, George Lucas.
- **Betyg IMDB:** 8,4/10. **Betyg Rotten tomato:** 78%.
- **Så många såg den i Sverige 1983/84:** 437 970.

Handling

Luke, Leia och några andra räddar Han Solo från en hutt som heter Jabba. Luke träffar Yoda en sista gång och får veta att Leia är hans syster. För att hindra att Rymdimperiet bygger en ny Dödsstjärna anfaller rebellerna en IT-central på en skogsplanet och får hjälp av nallebjörnar att spränga bort den. Luke besegrar ondskan i Darth Vader, som i sin tur dödar Kejsaren.

Nya viktiga rollfigurer

Ewokerna

Jabba the Hutt

Admiral Ackbar

Salacious B. Crumb

”You’ve failed, your highness. I am a jedi, like my father before me.”

Luke Skywalker till Kejsaren.

Jabbas lakejer tror att de är en match för Luke.
Foto: ALL OVER PRESS

Visste du…
… att episod VI är den enda av filmerna som orden ”Tie fighter” yttras i? Det är Lando som får äran att säga dem.

”Det är hela sagans klimax och avslut”

Det börjar som en magkänsla. Det är filmen jag älskade som barn. Det är filmen jag alltid längtar efter när jag ska se om en trilogi eller två. Och när jag nu ser filmen med ett anteckningsblock i knät och letar nyckelscener, symbolik och karaktärsutveckling så blir jag nöjd, upprymd och övertygad om min sak.

”Jedins återkomst” är den bästa Star wars-filmen.

Den vanligaste kritiken? Ewokerna. Ibland verkar de nästan lika hatade som Jar-Jar Binks. Personligen tycker jag att de står för en bra comic relief. Det är ju något som alla Star wars-filmer har gemensamt, den torra och ofta barnsliga humorn. Visst finns problem med trovärdigheten, men vem gillar inte en underdog? Att få se den lilla människan, eller i detta fall björnen, vinna över Imperiets högteknologiska vapen.

”Jedins återkomst” är en visuell fest och en rapp film. Från starten med Vaders besök på nya Dödsstjärnan till räddningen av Han Solo från Jabba så dras man rakt in i händelserna.

Och höghastighetsjakten på speeder bikes genom Endors skogar är en av de snyggaste scenerna, alla filmer inräknade. Dessutom visar det här att Leia har en del jedireflexer i sig eftersom hon utan problem tar upp den blixtsnabba jakten mellan träden. Hösten 2015 må hoverboards ha varit högst på folks önskelistor men jag väljer en speeder bike alla dar i veckan.

Sedan får vi äntligen träffa Kejsaren, mästerligt spelad av Ian McDiarmid. Han nämns bara i första filmen och dyker upp som hologram i ”Rymdimperiet slår tillbaka”. Det finns något befriande i en karaktär som bara osar ondska utan förmildrande nyanser. Vi möter också en mognare Luke, en vuxen och snart fullärd jedi, istället för en otålig och känslostyrd pojke. Här tar han sin rätta plats i kampen mellan det goda och det onda.

Rent berättartekniskt är det lite fånigt att de ska spränga Dödsstjärnan – igen. Men filmen är full av ikoniska scener och repliker (It’s a trap!/I can feel your anger/You rebel scum). Och den sista fightscenen mellan Luke och Vader och Kejsaren är inte bara filmens utan hela sagans klimax och avslut. Och ett värdigt sådant.

Tove Björnlundh
reporter

Varelse vi minns

Rancor.

Inspelningsplatser

Hur många **kvinnor** får plats i rymden?

Två filmer av sex klarar Bechdeltestet och prinsessan Leia är mest känd för sin metallbikini. Star wars-bibeln borrar ner sig i galaxens genusproblem.

Av: **Tove Björnlundh**

Män och kvinnor i Star wars

Episod I: 38 män och 18 kvinnor

”Det är typiskt att folk ofta kommer ihåg bikini-scenen”

”Är inte du lite kort för att vara en stormtrooper?”

Prinsessan Leia är minst sagt skeptisk när Luke Skywalker dyker upp i hennes fängelsecell. De flyr tillsammans med Chewbacca och Han Solo men blir snart upptäckta och skottlossning bryter ut.

”Vilken räddning, säger hon sarkastiskt, skjuter sönder en vägg och uppmanar de andra att hoppa ner i sopnedkastet. ”Någon måste ju rädda oss”.

Leia har redan i sin första scen visat att hon inte låter sig kuvas av vare sig Darth Vader eller Grand Moff Tarkin. Hon ger kaxigt svar på tal och ger inte upp någon information trots att de torterar henne och spränger hennes hemplanet. Hon är prinsessa, hon är senator, hon är rebelledare och spion. Hon är en feministisk ikon i ett hav av män.

För när man ser Star wars-filmerna är det det man ser. Män, män, män. Robotar som är män. Spektakulära varelser som är män. Soldater, piloter, jedi.

Rymden är kort sagt en korvfest. I hela originaltrilogin får vi bara se tre namngivna kvinnor.

Det innebär att hela originaltrilogin, samt episod III, inte klarar av Bechdeltestet. Ett test som skapades av den amerikanska serietecknaren Alison Bechdel 1985. Det dök först upp i hennes serie ”Dykes to watch out for” och är ett enkelt test för att för att se hur kön representeras i film. Filmen ska uppfylla tre kriterier:

1. De ska finnas minst två namngivna kvinnliga karaktärer
2. Som pratar med varandra
3. Om något annat än män

– Själva Bechdeltestet är väl varken bra eller dåligt. Det viktiga är den debatt som följde efter att testet började användas i större skala. Kriterierna säger mycket om hur dåligt ställt det faktiskt är i filmbranschen, säger filmvetaren och journalisten Rebecca Unnerud.

Enligt statistik från sajten Silk, där de analyserat 175 filmer som släpptes 2014, så klarade bara 55 procent av filmerna testet, 36 år efter första Star wars-filmen.

Rebecca Unnerud, journalist och filmvetare. Foto: PRIVAT

”Stjärnornas krig” gick upp på biograferna 1977, efter 60-talets andra vågen-feminism med kvinnlig frigörelse i fokus.

– Det hände mycket på 60- och 70-talet. Prinsessan Leia kan man se som en förlängning av den kvinnliga frigörelsen. Samtidigt var hennes roll otypisk. Det var inte mainstream i populärkulturen med starka kvinnor. Det var mycket västern-filmer och Bond-filmer med typiska könsroller, säger Marcus Klasson, som forskar i populärkultur och genuskonstruktioner vid Lunds Universitet.

Men bara för att kvinnlig frigörelse hamnade på agendan så speglades det inte i alla samhällets sfärer. I Sveriges riksdag satt det till exempel 1977 bara 79 kvinnliga ledamöter av 349.

Förutom att ta över sin egen kidnappning, leda piloter och styra över rebellbasen på Hoth så framställs Leia som en kaxig kvinna som vet hur man hanterar ett vapen.

– Hon var smart och påhittig. Och stark – hon var ju en actionhjälte, säger Marcus Klasson och fortsätter:

– Det är typiskt att folk ofta kommer ihåg bikini-scenen, då reproduceras den sexuella objektifieringen av prinsessan Leia som faktiskt var en stark individ i resten av filmerna. Hon har framställts inom genusvetenskapen som en stor karaktär för feminismen.

Bikini-scenen är både hyllad och hatad. Den gjorde Carrie Fisher till en sexsymbol samtidigt som den visar upp filmbranschens ▸

Episod II: 32 män och 15 kvinnor

Episod III: 38 män och 17 kvinnor

Episod IV: 23 män och 2 kvinnor

***Siffrorna är tagna från Imdb och räknar de som är ackrediterade i filmerna.**

sexistiska sida. Efter Leias försök att rädda Han Solo fångas hon av Jabba the Hutt. Straffet? Hon blir klädd i en metallbikini och får en kedja runt halsen som binder henne till Jabba som hans slav.

–Leia var normbrytande inom genren på 70-talet. Förutom i episod VI när de oförklarligt sätter henne i slave girl-outfiten. Hela situationen är väldigt märklig. Varför skulle Jabba the Hutt ens gilla nakna tjejer, jag tror inte att hutternas skönhetsnormer är som människornas, men här gissar jag bara, säger Sara Bergmark Elfgren, författare och filmvetare.

Så inte ens i en galax långt, långt borta kan man fantisera ihop en värld där kvinnor inte straffas genom sexualisering. Det är ju egentligen inte Jabba som är sexistisk, det är ett exempel på hur samhällets sexism avspeglas i filmen via författarna.

Enligt Geena Davis Institute on Gender in Media så visas kvinnor även i dag upp i avslöjande kläder eller avklädda dubbelt så ofta som män. Och ingen är väl förvånad över att se kvinnliga hjältar slåss i otympligt höga klackar och urringningar.

Men Leia och Padmé är väl två ganska påklädda hjältinnor?

– Utom just slave girl-outfiten. Där det kändes som att de tänkte, oj nu har vi haft den här kvinnan för påklädd i de tidigare filmerna, vi måste göra något åt det. Sen tycker inte jag att en roll inte kan vara kraftfull bara för att någon har mindre kläder, det beror på hur personen filmas, säger Sara Bergmark Elfgren.

– Det är nog en medveten tanke för att komma ifrån den klassiska objektifieringen och visa dem som starka kvinnor. Fast det gäller ju också bara de två. De få andra kvinnorna kan vara ganska lättklädda, påminner Marcus Klasson.

I originaltrilogin möter vi förutom Leia bara två andra namngivna kvinnor; Lukes faster Beru och rebelledaren Mon Mothma, som förutom att leverera den klassiska repliken ”Many Bothans died to bring us this information” inte får så mycket spelutrymme. I prequelfilmerna är det Padmé och Shmi Skywalker som står ut, möjligtvis även Naboos drottning Jamillia. Men faktum är att det bara verkar finnas plats för en ledande kvinna per trilogi.

– Det kvarstår en överrepresentation av män och en objektifiering av kvinnor. De senare filmerna var väl en utveckling mot det bättre, men det är ju inte bra, säger Marcus Klasson.

Star wars är inte den enda boven i dramat när det gäller en snedvriden könsfördelning inom science fiction- och fantasyfilm.

– Ofta får kvinnorna inte vara med, eller så är hon ett kärleksintresse eller så finns det en cool tjej som får vara med och slåss. Så var det ofta i de filmer som jag växte upp med. De är berättade utifrån ett manligt perspektiv. Kortfattat kan man väl säga att det har varit ganska bedrövligt, säger Sara Bergmark Elfgren och fortsätter:

– Star wars är ett tydligt exempel på typen av filmer där det bara får vara en enda cool tjej med på äventyret. Och självklart är alla robotar kodade som män också. Så är det ofta fortfarande, speciellt i barnfilmer. Så fort du har talande robotar eller talande djur så är de nästan alltid män. Som i ”Frost”, där Annas hela entourage bara är snubbar.

Varken då eller nu är kvinnliga filmhjältar något som växer på träd.

– När man pratar om kvinnliga hjältar på film så är det ofta Sigourney Weavers Ripley från ”Alien” man nämner. Hon har fått skamligt få efterföljare, fast det är över 30 år sedan ”Alien” kom. Hur deppigt är inte det? säger Sara Bergmark Elfgren.

Som Star wars-älskande tjej är det Leia man växt upp med som förebild, och kanske Padmé för den yngre generationen, medan killarna har haft en uppsjö av karaktärer att identifiera sig med.

”Star wars är ett tydligt exempel på typen av filmer där det bara får vara en enda cool tjej med på äventyret”, säger författaren Sara Bergmark Elfgren.
Foto: JERKER IVARSSON

”Ripley från ’Alien’ har skamligt få efterföljare”

Så ser könsfördelningen ut i Star wars *forts*

Episod V: 36 män och 2 kvinnor

Episod VI: 69 män och 31 kvinnor

(Ewokerna var ganska jämställda med 41 män mot 26 kvinnor. Av de andra kvinnorna har en inget namn utan benämns bara ”fat dancer”)

– Män och kvinnor vill kunna identifiera sig med karaktärerna, kunna se upp till eller känna igen sig i någon i filmen, säger Rebecca Unnerud.

– Man kan ju identifiera sig med flera karaktärer men det tråkiga är att när det bara finns en kvinna så blir hon bara ”kvinnan”. Det behövs fler. Det behövs starka kvinnor, svaga kvinnor, goda kvinnor, lömska eller modiga kvinnor. Mitt bästa tips: Ha inte bara med en! Säger Sara Bergmak Elfgren.

Så det är fortfarande en stor mansdominans inom populärkulturen?

– Ja. Det är en överrepresentation av män i huvudroller. Dock är det fler kvinnor än någonsin i huvudroller nu. Vi har sett en ökning de senaste 15 åren. Successivt bryter man mot de normer som finns. Men i den takten det går i nu så är det en väldigt långsam förändring och vi är långt ifrån ett samhälle där media representerar kvinnor och män på samma premisser, säger Marcus Klasson.

Tittar man på könsfördelningen överlag i film så är det en väldigt dyster läsning. Geena Davis Institute on Gender in Media visar att det går 1 kvinna på 2,24 män i filmer. Inom action- och äventyrsfilmer är det bara 23 procent av rollerna med repliker som är kvinnor. Övrig film kan ”stoltsera” med att i alla fall ha 31 procent kvinnor som talar.

– Cate Blanchett sa det väldigt bra i Oscarstalet hon höll för ”Blue Jasmine” 2014. Att det finns en föreställning om att folk inte vill se filmer med tjejer i huvudrollen,men det stämmer inte. Publiken vill det, oavsett kön. Det finns statistik som visar att de filmer som uppfyller Bechdeltestet till och med är mer inkomstbringande, säger Rebecca Unnerud.

Vi Bechdeltestar Star wars!

Episod I: Det mörka hotet

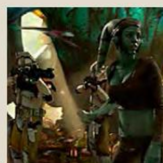
Godkänd! Padmé pratar med sina tjänarinnor och vid middagsbordet på Tatooine diskuterar hon och Shmi Skywalker rymdpolitik.

Episod II: Klonerna anfaller

Godkänd! Padmé pratar med sina tjänarinnor och pratar politik med Naboos drottning Jamillia.

Episod III: Mörkrets hämnd

Underkänd. Oerhört få kvinnor syns ens till. Padmé är den enda kvinnan med repliker och vi får bara se en kvinnlig jedi som utan att öppna munnen blir avrättad av klontrupper.

Episod IV: Stjärnornas krig

Underkänd. Förutom prinsessan Leia är den enda andra namngivna kvinnliga karaktären Lukes faster Beru. Hon syns i bild knappt en minut och får aldrig tala med en annan kvinna.

Episod V: Rymdimperiet slår tillbaka

Underkänd. Leia är den enda kvinnan i hela filmen som har mer än en replik. Cirka 30 minuter in skymtar en icke namngiven kvinna förbi i bakgrunden på Hoth och ger order om att skjuta en kanon, och syns aldrig igen.

Episod VI: Jedins återkomst

Underkänd. Jätteunderkänd. Förutom Leia introduceras här rebellledaren Mon Mothma, men det blir ingen konversation dem emellan. Sorgligt nog finns det hos Jabba fler förslavade ”exotiska dansöser” och lättklädda körflickor (Special edition) än det finns kvinnor med repliker.

– Jag tror att ”Hunger games”-succén har gjort mycket för att få filmbolag att fatta att det går att göra framgångsrika filmer med en kvinna i huvudrollen. Men man märker tydligt att när man ska göra såna filmer så lägger man inte ned lika mycket pengar på effekter, säger Sara Bergmark Elfgren.

Charlize Therons roll som Furiosa i ”Mad Max: Fury road”, tas ofta upp som ett bra exempel på en stark kvinnoroll.

– Där lyckades de skapa en karaktär som har en funktion och för handlingen framåt. Nu råkar hon vara otroligt vacker men de har varken gjort något för att fokusera på det vackra eller för att förfula henne – utseendet är inte fokus, hon bara är, säger Rebecca Unnerud och fyller i:

– En vanlig fallgrop när man ska visa upp starka kvinnor på film är att de antingen får vara som män eller vara den perfekta kvinnan, utan några fel. Kvinnan ska kunna vara allt och inte antingen eller. De ska vara fullständiga människor som du och jag med brister och nyanser.

Om Leias status som feministikon förblir ohotad så ser det värre ut för Padmé Amidala, prequeltrilogins framträdande kvinna.

– Prequels-filmerna är ett enda stort feministiskt skämt. Bara för att Padmé har en pistol är hon inte en feministikon, säger Sara Bergmark Elfgren och fortsätter:

–Padmé får återigen visas upp som nästan den enda kvinnan i universum. Som obegripligt nog går omkring och trånar efter Anakin och i slutet bara är gravid och olycklig. Sen dör hon. De kan bygga rymdskepp men de kan inte rädda henne. Det är ett fruktansvärt kvinnoporträtt.

Blir det inte ett bredare kvinnoporträtt i och med att hon får vara både actionhjältinna och vara gravid och gråtmild?

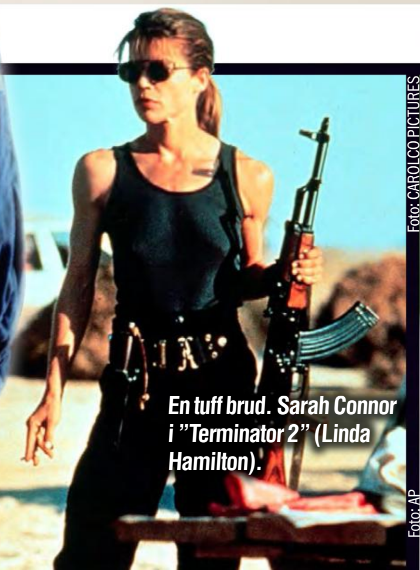
–Det är bara en illa skriven karaktär. Hon porträtteras på ett sätt och sedan börjar hon oförklarligt bete sig på ett annat sätt för att hon ska passa in i berättelsen, säger Sara Bergmark Elfgren.

Marcus Klasson håller med om det skeva i hennes karaktärsutveckling.

–Padmé var cool, en badass warrior, men sen försvinner det och hon byter karaktär ▸

Ellen Ripley (Sigourney Weaver) – förmodligen den hårdaste kvinnliga karaktären hittills på filmduken.

Foto: SCANPIX

En tuff brud. Sarah Connor i ”Terminator 2” (Linda Hamilton).

Foto: CAROLCO PICTURES

Katniss (Jennifer Lawrence) i ”Hunger games” representerar en ny generation av stridbara kvinnor.

Foto: AP

mot en traditionell passiv kvinnoroll i episod III. Då faller man in i den klassiska dramaturgin av hur en kvinna ska vara. Om man tänker på de stora Disneyfilmerna som ”Törnrosa”, ”Snövit”, ”Skönheten och odjuret” och ”Askungen”, det är kvinnor som väntar på sin man. Vissa måste dö och bli kyssta igen. Kvinnan är hjälplös, behöver räddas och måste självklart vara vacker. Det har länge varit grunddramaturgin i Hollywood och i populärkulturen i hur kärlekshistorier framställs.

Till försvar för prequel-filmerna måste det ändå nämnas att den första roboten vi möter, en protokollrobot, är kodad med kvinnlig röst. Det finns alltså kvinnliga robotar! Prisjägaren, Zam Wesell, som försöker lönnmörda Padmé är första gången vi i rymden får se en ond kvinna. Hela Padmés följe består av kvinnor och hennes hemplanet Naboo verkar vara något av ett matriarkat som styrs av valda monarker, i filmerna bara kvinnor.

Den stora kritiken mot Padmé från feminister och, ja, i stort sett alla som sett episod I till III, riktar sig framförallt mot två scener. Feministiska bloggare har ägnat spaltmeter åt att diskutera Padmés bara midja. På arenan i episod II blir Padmé, Anakin och Obi-Wan fastkedjade vid varsin kolonn. Som den starka och drivkraftiga kvinnan hon porträtteras som lyckas hon lirka upp handklovarna och klättra upp för den höga stenkolonnen. Men tiger-råttan, nexun, som jagar henne kan också klättra. Med en välriktad tass blir hon klöst över ryggen. Och vips så rivs tröjan av för att visa upp en vältränad mage.

”Den ökända metallbikinin adderar faktiskt något till historien i Jedins återkomst; den understryker Jabbas vidriga personlighet och Leias styrka och mod att vända kedjan mot sin plågoande. Detsamma kan inte sägas om Padmés upplevelse i arenan. Det adderar ingenting till historien eller hennes karaktär. Istället följer det här bara det typiska mönstret av att marginalisera kvinnliga karaktärer genom att visa hud.” Skriver till exempel bloggaren Tricia Barr under namnet Fangirl.

Den andra avgörande scenen som sänker Padmés karaktär är hennes antiklimax till slut. Anakin har förutspått att hon kommer dö i barnsäng. Mycket riktigt så dör hon – all teknik till trots – för att hon verkar ha gett upp hoppet att leva när hennes kille inte längre är den fina mannen hon trodde att han var. Borta är actionhjältinnan och den kloka senatorn.

Så vi har en kvinna som bara ger upp sitt liv. Och den andra framträdande kvinnan, Shmi Skywalker visar sig vara någon slags jungfru Maria-karaktär som föder Anakin själv, via jungfrufödsel.

–George Lucas var väldigt medveten om att han använde sig av klassiska myter i de första filmerna, som hjältens resa. Men i de nya filmerna har han tagit det lite för långt, säger Sara Bergmark Elfgren.

Men nu är det äntligen dags för en ny chans. I trailers och teasers till Episod VII har man kunnat utläsa att Rey (Daisy Ridley) med största sannolikhet kommer att vara huvudkaraktären. Man ser en kvinna få ett lasersvärd i sin hand. Och vi får förmodligen se en ordentlig kvinnlig ond karaktär i Gwendoline Christies kapten Phasma. Förhoppningarna är på topp. Och Star wars har uppenbarligen en del att leva upp till.

– Det är skönt när man blir äldre att man kan bli mer kritisk mot de karaktärer som har betytt mycket för en. Man kan fortfarande älska dem och det kan finnas positiva grejer men man kan också se vad som kan göras bättre, säger Sara Bergmark Elfgren.

Foto: AP

Kathleen Kennedy, producenten som vill införa kvotering.

Kathleen Kennedy, producent till episod VII och direktör på Lucasfilm, är uttalad feminist och har talat öppet om kvotering i filmbranschen. Hon har berättat att hennes närmaste medarbetare på filmen bestod mestadels av kvinnor och att det förändrar historien, dialogen och synvinkeln på filmen.

Nu är Lucasfilm uppköpt av Disney, som inte direkt är kända för att bryta med könsnormer eller att fronta med kvinnliga huvudkaraktärer.

–Men man ser en viss förändring hos Disney. ”Modig”, ”Frost”, ”Prinsessan och grodan”. I Frost väljer hon systern framför mannen – det är ändå framåttänkande Det blir spännande att se vad som kommer hända med Star wars, säger Marcus Klasson.

När jag satte igång med arbetet inför den här texten så ville jag bevisa att trots brister, speciellt i representation och objektifierande scener, så finns det en feministisk glöd i Star wars universum. De kvinnor man möter är ledare, politiker och actionhjältinnor som hanterar sina vapen bättre alla stormtroopers, vilket i och för sig kanske inte är en större bedrift. Men filmerna har inte skapats med ett uns av genustänk i bakhuvudet. George Lucas har till och med sagt att Star wars riktar sig till 12-åriga pojkar, tack för den dissen, hälsningar miljoner av fans.

Men det finns guldkorn i den sexistiska rymdöknen. Hela prinsessan Leias karaktär, och små okommenterade glimtar av otraditionella könsroller, som att Leia hjälper till och meckar på Årtusendefalken eller att Padmé som politiker slipper vara någon slags järnlady. Men jag får nog ta lärdom av Sara Bergmark Elfgrens ord. Det är viktigt att kunna ifrågasätta de karaktärer och verk som man älskar. Och det är också viktigt att få älska det man ifrågasätter.

BÄSTA OCH SKÄMMIGASTE kvinnoögonblicken

Episod I

Bästa: Vi får se Amidala (egentligen Dormé) som en stark, lugn och smart ledare när hon argumenterar i senaten. Hon är i maktposition men framställs inte som en ledare med manliga karaktärsdrag.

Skämmigaste: Att Shmi Skywalker är någon slags jungfru Maria som föder Anakin i jungfrufödsel.

Episod II

Bästa: Padmé beslutar att rädda Obi-Wan när Anakin för en gångs skull bestämmer sig för att lyda rådet.

Skämmigaste: På arenan bli Padmé klöst över ryggen så att tröjan slits av och blottar magen så där sexigt som om hon vore med i Destiny's childs ”Survivor”-video.

Episod III

Bästa: En kan försöka argumentera för att Padmé får visa ett bredare kvinnoporträtt, inte bara politiker eller slagskämpe utan även en skör och förälskad ung kvinna. Men egentligen finns det bara feministiska facepalms från denna film.

Skämmigaste: Anakins stereotypiska mansroll. Han har uppenbara mamma- och hjältekomplex och är så besatt av att skydda sin kvinna att han tillslut stryper henne när hon inte längre gillar att han slaktar småbarn till höger och vänster.

Episod IV

Bästa: Det finns mycket bra kaxiga repliker från Leias sida men bäst är ändå när hon tar över sin egen räddning med orden ”Somebody has to save our skins”.

Skämmigaste: Allas älskling Han Solo vädrar ett lätt kvinnoförakt med orden ”If we could just avoid any more female advice...” efter att de lämnat sopnedkastet.

Episod V

Bästa: Att se Leia leda alla piloterna med en självklarhet som rebelledare.

Skämmigaste: Var e brudarna? Det finns nästan inga kvinnor i den här filmen.

Episod VI

Bästa: När Leia stryper Jabba med kedjan hon själv är fängslad med.

Skämmigaste: Leia i metallbikini med kedja runt halsen. Till och med i ett påhittat universum straffas kvinnor genom att sexualiseras och nedvärderas till en ägodel.

STAR WARS
EN UTSTÄLLNING
INTE SÅ LÅNGT LÅNGT BORT...

Följ Star Wars-sagan i över 50 uppbyggda scener med figurer från såväl spelfilmernas episod 1 till 6, bland annat Podrace-tävlingen, slaget på Geonosis Arena, duellen på Mustafar, Millennium Falcon, Dödsstjärnan, isplaneten Hoth, Jabbas Palats och slutstriden på Endor som från den datoranimerade Tv-serien Clone Wars. Utställningen innehåller bl.a. 600 figurer, 20 byggnader och 75 farkoster/skepp.

Toy World är ett upplevelsemuseum för både barn och vuxna. Vi har byggt upp en fantastisk värld med interaktiva leksaksutställningar, lekstationer, häftiga arkadspel och roliga aktiviteter!

Kliv in i en världsunik samling av utställningar med leksaker, tåg- och bilbanor, rörliga effekter (som du själv kan aktivera genom knapptryck), musik, ljud och ljus. Här finns mer än 10 000 leksaker, tittar du en sekund på varje leksak tar det över tre timmar! Ta därför god tid på dig, så du inte missar några finurliga detaljer.

Du hittar oss en trappa ner på Gallerian Magnus Stenbock, mitt i Helsingborg city.

Toy World
Museet du upplever

Kullagatan 12. • Telefon 042-453 97 00.
Öppettider ons-fre 12-17 lör-sön 12-16.
Entré 60:- • www.toyworldsweden.com

Qui-Gon och Obi-Wan i närkamp med Darth Maul.
Foto: ALL OVER PRESS

NYA KRAFTTAG

Star wars: Episod I – Det mörka hotet

- **Originaltitel:** ”Star wars episode I: The phantom menace”.
- **Svensk premiär:** 19 augusti 1999.
- **Längd:** 133 minuter.
- **Budget:** Ca 115 miljoner dollar.
- **Biointäkter:** Strax över en miljard dollar.
- **Regi & manus:** George Lucas.
- **Betyg IMDB:** 6,5/10. **Betyg Rotten tomato:** 57%.
- **Så många såg den i Sverige 1999:** 820 354.

Handling

Jediriddarna Obi-Wan och Qui-Gon skickas till Naboo för att utreda en handelsblockad, och när planeten invaderas hjälper de drottning Amidala att fly för att söka hjälp i senaten. På väg dit tvingas de nödlanda på Tatooine där de träffar övernaturligt begåvade Anakin Skywalker. Alla återvänder till Naboo och besegrar såväl sith-krigare som robotarmé.

Nya* viktiga rollfigurer

Anakin Skywalker

Qui-Gon Jinn

Drottning Amidala

Jar-Jar Binks

Obi-Wan Kenobi

Senator Palpatine

Shmi Skywalker

Darth Maul

* Ja, Obi-wan och Palpatine och vissa andra förekommer i originaltrilogin. Vi vet.

Visste du…
… att Benicio del Toro skulle spela Darth Maul men tackade nej eftersom rollen inte hade några repliker?

”Darth Maul är en av de bästa skurkarna”

Förväntningarna är skyhöga. Entusiasmen är uppiskad. Nostalgin över de gamla filmerna är tårfylld. Äntligen en ny Star wars-film och snart får vi veta om den är bra.

Och om alla datorer kraschar vid millennieskiftet.

Javisst är det 1999 jag beskriver, inte 2015. Men stämningen inför ”Star wars: Episod I – det mörka hotet” påminde väldigt mycket om den nuvarande hajpen inför ”The force awakens”.

Numera är det just det här kapitlet i filmserien som har lägst status. Så var det inte riktigt vid premiären. Vi jublade i publiken, minns ni det? Cinemascore.com visar att publikbetyget var A-.

Men det var då. Nu klappar inte våra hjärtan längre för ”Det mörka hotet”. Men jag tar gärna utmaningen att påminna om allt som bra med den.

På sätt och vis är Star wars-mytologin ett sänke för ”Det mörka hotet”. Hade den kommit som en självständig film hade negativa jämförelser kunnat undvikas och det är möjligt att den hade setts som en rätt kreativ äventyrsrulle för barn. Ur ett annat perspektiv är Star wars-mytologin positiv för filmen. Episod IV skapar drastiska kontraster i Anakin Skywalkers liv och ljuset i första kapitlet får nästan en tragisk ton när man tänker på helheten.

Godheten representeras på ett engagerande sätt av Ewan McGregors och Liam Neesons jediriddare. Men här finns också mörker i form av sith-lorden Darth Maul, en av de bästa Star wars-skurkarna, med ett sataniskt utseende och en gåtfull aura. Den avgörande duellen mellan honom och Neesons riddare ackompanjeras av ett körverk i närmast demonisk stil. Överhuvudtaget är John Williams musik till den här filmen bland hans bästa Star wars-insatser.

Lika klassisk, fast på ett negativt sätt, är Jar-Jar Binks, denna datoranimerade pajas som i värsta fall kan ses som en karikatyr av 1800-talets sydstatsslavar. Men trots allt. Är han SÅ mycket värre än alla andra muppar som fyller många av Star wars-filmernas bildrutor? Jag menar, har ni närstuderat filurerna som rör sig i baren i Mos Eisley…?

Stefan Hedmark
filmrecensent

Varelse vi minns

Sando aqua monster.

Inspelningsplatser

”Han skulle lika gärna kunna vara en hink”

En vann två pris för sämsta manliga biroll, en blev bannlyst från officiella mässor, och två robotar bråkar konstant.
Så här ser vardagen ut för Star wars-doldisarna – efter rymdsagans slut.

Av: **Anna Flytström & Joni Nykänen**

R2-D2/Kenny Baker (f. 1934)

Har fortsatt som komiker och skådespelare

Kenny Baker var en före detta cirkuspersonlighet som fortsatte jobba i underhållningsbranschen som komiker och skådespelare efter Star wars. Utöver George Lucas rymdberättelser har han synts i ”Labyrint”, ”Amadeus”, ”Willow”, ”Time bandits”, ”Elefantmannen” och ”24 hour party people”.

Kenny bor med sin fru, som också är kortväxt, och två söner. 2005 skrev brittisk press om hur Kenny Baker blivit haffad av polisen efter att ha kört bil alkoholpåverkad i engelska Lancashire.

Kenny Baker spelar den förmodligen mest kända roboten av dem alla.

Foto: ALLOVER PRESS

ROBOTKRIGET!

Foto: DISNEY

Kenny Baker och Anthony Daniels är de enda skådespelarna som står med i rollistan för samtliga sex Star wars-filmer och bägge två återvänder i den nya filmen. Men till skillnad från robotarna, som visserligen käbblas, men ändå håller av varandra, så råder iskyla mellan skådisarna. Enligt Kenny höll sig Anthony mest för sig själv under inspelningarna och är allmänt otrevlig både mot kollegor och fans.

– Jag trodde att det bara var mig Anthony Daniels inte kom överens med. Men numera har jag förstått att han inte klickar med någon. Han har varit så märklig under alla dessa år. Ifall han bara lugnade ner sig och kunde umgås med folk skulle vi kunna tjäna storkovan på att turnera och göra uppträdanden, säger han till Metro.

Anthony å sin sida säger om Kenny till The Mirror:

– Jag såg honom aldrig. Jag menar, R2-D2 pratar inte ens. Han skulle lika gärna kunna vara en hink.

> ”Numera har jag förstått att han inte klickar med någon”
>
> *Kenny Baker om Anthony Daniels*

C3PO/Anthony Daniels (f. 1946)

Drogs som en magnet till gulddräkten

Den brittiska skådespelaren Anthony Daniels var inte ens intresserad av sci-fi innan han fick rollen som robot. Men ända sedan den första Star wars-filmen har han dragits som en magnet till den guldfärgade metalldräkten, om och om igen. Anthony är den enda skådis som både medverkat i alla filmerna, samt den animerade ”The clone wars” plus efterföljande tv-serie.

Fast C-3PO är faktiskt inte Anthonys enda roll i filmserien. I episod II dyker han upp som löjtnant Dannl Faytonni – en ordlek med hans namn. Men utan guldfärgad metall över ansiktet så kan han vara lite svår att känna igen.

Anthony Daniels skådespelarkollegor ifrågasätter hans sociala förmågor en aning. Foto: AP

Chewbacca/Peter Mayhew (f. 1944)

”Allt jag behövde göra var att stå upp”

Från vaktmästare till världsberömd wookie. Peter Mayhews karriär har bara gått uppåt. Foto: AP

Peter Mayhew är en i raden av skådespelare från Star wars som inte fått någon fungerande skådespelarkarriär efter filmserien. Mayhew har själv beskrivit sin insats som: ”Det enda jag behövde göra var att stå upp”.

Innan Star wars jobbade britten Mayhew som vaktmästare på ett sjukhus i London. Sitt första skådisjobb fick han 1976 i ”Sinbad and the eye of the tiger” där han fick spela minotaur.

Sedan ”Jedins återkomst” har Peter Mayhew startat ett företag där han bygger möbler i Granbury, Texas. Dessutom extraknäcker han genom att delta i events för Star wars-fans två gånger i månaden. Numera är han utvandrad till USA och 1999 gifte han sig med leksaksförsäljaren Angie, och de bestämde sig för att stadga sig i Texas. Han lämnar dock möbelbyggandet för att vara med i den nya filmen.

Lando Calrissian/
Billy Dee Williams (f. 1937)

”Jag och Han Solo var älskare”

Billy Dee Williams får oftast frågor om… kläder. Foto: AP

Billy Dee Williams är mest känd för rollen som antihjälten Lando Calrissian i ”Rymdimperiet slår tillbaka” och ”Jedins återkomst”. Men han har även setts i filmer som ”Batman” och ”Nighthawks”.

Den 30 januari 1996 hamnade Williams i klammeri med rättvisan. Han greps misstänkt för att ha slagit sin sambo. Han släpptes dagen därpå efter att ha betalat en borgensumma på 50 000 dollar. Kvinnan tog på sig skulden för händelsen. Efter händelsen krävdes det att Williams skulle träffa en kurator 52 gånger.

I en intervju med Aftonbladet förklarade Billy Dee Williams vilken fråga han oftast får av fans.

– Många frågar varför jag har på mig Han Solos kläder i en scen i ”Jedins återkomst”. Jag brukar antingen svara att det är för att George Lucas skrev det så eller att det är Han Solo som har på sig mina kläder – ibland säger jag att det är för att vi var älskare, sa han då.

Boba Fett/Jeremy Bulloch (f. 1945)

Fyra repliker som gav kultstatus

Londonbon Jeremy Bulloch måste ha någon form av rekord när det gäller antal yppade repliker och uppnådd kultstatus. Foto: ALLOVER PRESS

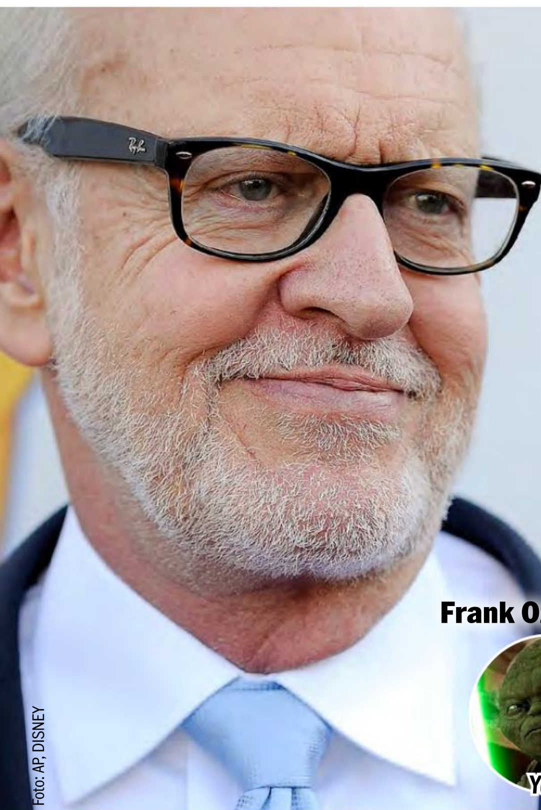
Prisjägaren Boba Fett dök upp för första gången i kalkonprogrammet ”Star wars holiday special” och medverkade sedan i episoderna V och VI. Trots att Boba bara har fyra repliker så har han uppnått kultstatus och inte ens George Lucas fattar riktigt varför:

– Det är ett mysterium för mig. Han verkar vara en supermäktig karaktär, men så dör han.

Skådisen bakom masken var britten Jeremy Bulloch. Förutom Star wars är han mest känd för tv-serierna ”Robin of Sherwood” och ”Doctor Who”, och som assistent Smithers i två James Bond-rullar.

Han bor i London tillsammans med hustrun Maureen och de har tre barn.

”Andra barn var jättetaskiga mot mig efter Star wars”

Foto: AP, DISNEY

Yoda/Frank Oz (f. 1944)

Yodas röst gick över till regi

Yoda, Miss Piggy, Kakmonstret, Animal och björnen Fozzie – de har alla spelats av samma person – Frank Oz. Men be honom inte göra några roliga röster privat.

– Det är som att prata med en rörmokare och säga ”Hey, när du ändå är här, kan du väl fixa min diskho”, säger han till sajten Aintitcool.

Frank heter egentligen Oznowicz i efternamn, hans föräldrar kommer från Nederländerna men flydde under naziockupationen. Frank slog igenom med tv-serierna ”Sesam” och ”Mupparna”. Efter rollen som Yoda i Star wars, där han både skötte dockan och var med och tog fram hans speciella sätt att prata, tog Frank steget över till regi. Han har bland annat ”Little shop of horrors”, ”Rivierans guldgossar”, ”The Score” och ”The Stepford wives” på sitt cv.

Numera har han dragit sig tillbaka både från regin och dockorna, men gör fortfarande en del röstjobb för animerade filmer.

Men han kommer inte att vara med i den nya rullen.

Frank Oz röstgalleri

Foto: ALLOVER PRESS

Anakin Skywalker/Hayden Christensen (f. 1981)

Det fanns inget ’ska jag eller ska jag inte’

Regissören George Lucas beskylls ofta för att vara dålig på att ge instruktioner och skriva kass dialog, och därmed fått även erkänt skickliga skådisar att framstå som stelbenta. För Hayden Christensen, som började sin karriär som 12-åring men fick sitt genombrott i episod II, var kritikernas sågningar förödande. Han vann bland annat två pris för Sämsta manliga biroll.

På frågan om han ångrar sin medverkan i Star wars säger han till Details:

– Det fanns inget ”Ska jag eller ska jag inte?”. Jag hade precis gått ut gymnasiet och var orolig över när nästa lön skulle komma. Och då dök den här otroliga möjligheten upp. Det var uppenbart att den kom med en massa bagage, jag var inte naiv. Men det fanns ingen del av mig som ville säga ”Näh, jag tror att jag väntar på nästa”.

Hayden är tillsammans med skådespelarkollegan Rachel Bilson och de har dottern Briar Rose, född 2014.

Prinsessan Leia/Carrie Fisher (f. 1956)

Kokainmissbruk och en intensiv relationskarusell

Carrie Fisher blev världskänd efter Star wars-filmerna, men att hon skulle få ett genombrott var inte otippat med tanke på att föräldrarna är Debbie Reynolds (”Singin’ in the rain”) och sångaren Eddie Fisher (med storhetstid på 1950-talet).

När Carrie Fisher var två år skilde sig hennes föräldrar när pappan lämnade mamman för Elizabeth Taylor.

Carrie inledde sin karriär tillsammans med sin mor på scen i Las Vegas i 12-årsåldern. 1975 filmdebuterade hon i regissören Hal Ashbys ”Shampoo” där Warren Beatty och Julie Christie gjorde huvudrollerna.

Fisher har aldrig hymlat om att hon har missbrukat både piller, droger och sprit. Hon har berättat att hon var beroende av kokain under inspelningen av ”Rymdimperiet slår tillbaka”, och att hon överlevde en drogöverdos. I den delvis självbiografiska boken ”Vykort från drömfabriken” (1987) gjorde hon upp med sitt förflutna.

Möjligen var det föräldrarnas relationskarusell som fick Carrie Fisher att agera ungefär på samma sätt när hon blev vuxen. Hon förlovade sig med Dan Aykroyd 1980. Men plötsligt gick hon tillbaka till sin tidigare partner Paul Simon. Hon hade dejtat Simon sedan 1977, och 1983 gifte de sig. Men äktenskapet varade endast i ett år. I Paul Simons låtar finns det ett flertal referenser till ex-frun Fisher.

Under 2000-talet hade Carrie Fisher en nära relation med artisten James Blunt. Fisher förnekade att relationen var av sexuell natur, men Blunt hade under flera månaders tid bott hos henne. I intervjuer har Fisher berättat att den före detta militären Blunt sett krigets fasor i Kosovo.

Från Paul Simon, till Dan Akroyd, till… James Blunt?
Foto: ALLOVER PRESS, AP, STEFAN MATTSSON

– Vi blev väldigt, väldigt goda vänner. Han är en godhjärtad person och han var ett stort stöd för mig när en vän gick bort. Han är en god själ. Och det här var någon jag blev en psykolog åt. Jag snackar fortfarande med honom hela tiden, säger Carrie Fisher i en intervju med brittiska The Independent.

Utöver sina tidigare drogproblem har Fisher talat öppet om sin kamp för att leva med bipolär sjukdom. Dessutom har hon berättat om hur hon behandlats med elchocker.

Jake Lloyds mugshot efter att han åkte dit för en fortkörning. Foto: AP

Anakin Skywalker/ Jake Lloyd (f. 1989)

● **Jake Lloyd** blev världskänd när han gjorde rollen som Anakin Skywalker i ”Det mörka hotet”, men hans karriär som skådespelare har totalhavererat sedan dess. Han gjorde en roll i tv-serien ”Kameolonten” mellan 1996 och 1999. 2005 hade han en roll mot James Caviezel i racingfilmen ”Madison”. Filmen floppade och sedan dess har Lloyd inte gjort några större avtryck i filmvärlden.

I en intervju som gjordes 2012 berättar Jake Lloyd hur hans liv blev ”ett levande helvete” efter Star wars.

– Andra barn var jättetaskiga mot mig. De brukade låta som lasersvärd varje gång jag passerade dem. Det var helt galet, säger Jake Lloyd i en intervju som australienska Telegraph refererar till.

Han utvecklade en bitterhet gentemot George Lucas filmserie. Lloyd kastade bort alla souvenirer som hade med filmerna att göra. Därefter har han endast medverkat med sin röst i några Star wars-spel.

– Jag har lärt mig att hata kameror som riktas mot mig, säger han i en intervju.

I dag bor han i Chicago.

David Prowse bitterhet har fått honom portad. George Lucas vill inte längre ha med honom att göra. Foto: AP

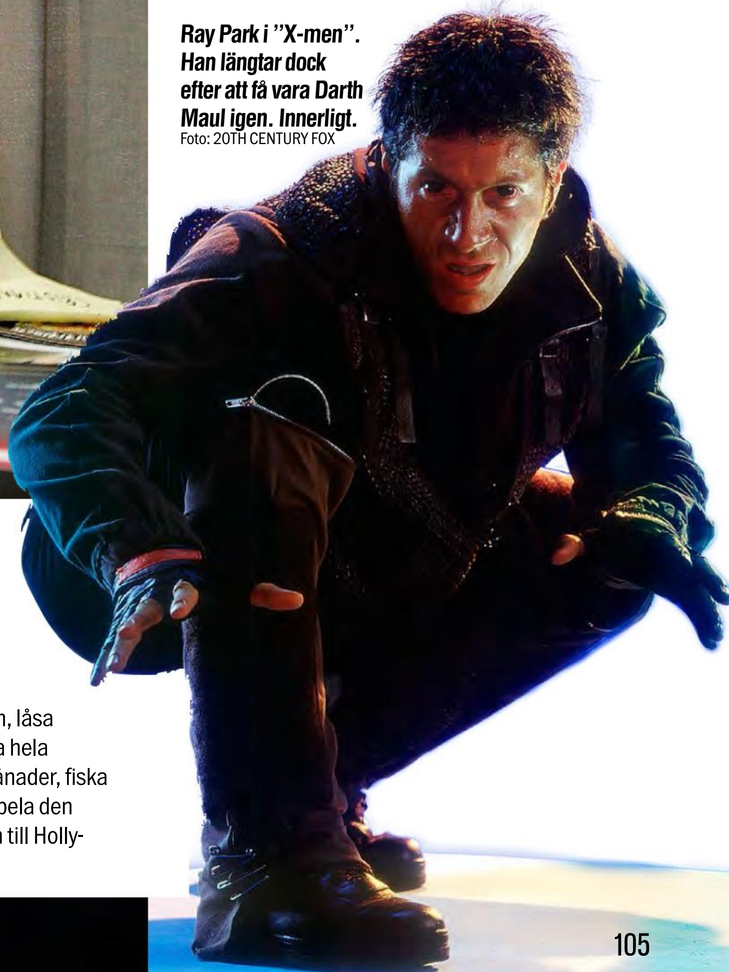
Darth Vaders kropp/David Prowse (f. 1935)

Bannlyst från alla Star wars-mässor

● **Den brittiske före detta** kroppsbyggaren David Prowse har länge haft hälsoproblem. Han har lidit av artrit, alltså ledinflammationer, under stora delar av sitt liv. När han var 13 år märkte han att symptomen försvann när han utövade bodybuilding. Men 1990 återvände symptomen och 2001 blev hans båda armar paralyserade. Han lägger skulden på receptbelagda läkemedel som han var allergisk mot, och som var nära att döda honom.

Enligt uppgifter ska David Prowse kontrakt för ”Jedins återkomst” ha innehållit procent på filmens vinst. Trots att den spelade in 475 miljoner dollar menar Prowse att han inte fått sina pengar på grund av ”kreativ Hollywood-bokföring”.

I juli 2010 blev Prowse bannlyst från officiella Star wars-mässor efter att ha retat upp regissören George Lucas. Lucas har inte gett Prowse någon orsak förutom att han ska ha bränt för många broar mellan sig själv och bolaget Lucasfilm.

Ray Park i ”X-men”. Han längtar dock efter att få vara Darth Maul igen. Innerligt. Foto: 20TH CENTURY FOX

Darth Maul/Ray Park (f. 1974)

Vill jättegärna bli Maul igen

● **Bakom Darth Mauls** röda ansikte döljer sig den framgångsrike kampsportaren Ray Park.

Ray föddes i Skottland och drömde tidigt om att bli filmstjärna, men det är som fajter och stuntman han blev känd. Hans första talande roll kom i ”X-men” (2000). Senare har han synts i ”G.I. Joe”, tv-serien ”Heroes” och diverse mindre actionfilmer.

Ray hade gärna tagit på sig Maul-sminket igen.

– Jag skulle bli helt galen, låsa in mig själv i en stuga. Göra hela ”metod-grejen” i två-tre månader, fiska med spjut, bara för att få spela den karaktären igen, säger han till Hollywood Reporter.

”Jag gillar att Palpatine är genuint ond”

Sheev Palpatine/Darth Sidious/The Emperor / Ian McDiarmid (f. 1944)

På teaterscenen har Ian McDiarmid gjort en lång rad klassiska roller, inte minst i Shakespeare-dramer, och har hyllats för att ha lockat Hollywood-stjärnor till den brittiska scenen.

Ian fick rollen som Kejsaren i ”Jedins återkomst” efter en teaterpjäs där han visade att han kunde spela en mycket äldre karaktär. Paradoxalt nog fick han som betydligt äldre, återvända till rollen för att spela en yngre version av Palpatine. Och det var först då som folk började känna igen honom på stan.

I dag har Ian gått i pension från sitt jobb som konstnärlig ledare men dyker fortfarande upp som skådis, senast i den brittiska tv-serien ”Utopia” och pjäsen ”Köpmannen i Venedig”.

Om Kejsar Palpatine har Ian sagt:

– Jag gillar att han inte har någon psykologisk subtilitet eller djup, att han bara var gediget ond.

Jango Fett/Temuera Morrison (f.1960)

Hollywoodkarriarären som aldrig tog fart

Efter genombrottet som den våldsamme Jake i den hyllade filmen ”Krigarens själ” drömde den nyzeeländske skådespelaren Temuera Morrison om att slå igenom i Hollywood. Det gick så där, med roller i kalkoner som ”Barb wire” och ”Speed 2”. Men så fick han uppdraget att spela prisjägaren Jango Fett i filmen ”Klonerna anfaller”.

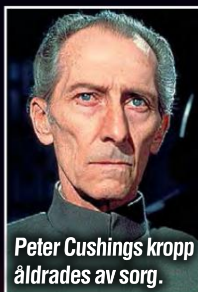

Temuera Morrison menar att han har utseendet emot sig när det gäller att få roller. Foto: CAROLINA BYRMO

Trots Star wars har Hollywood-karriären ändå gått trögt. I en intervju säger Temuera att den ekonomiska krisen gjort att filmbolagen bara satsar på säkra kort, vilket missgynnar honom som nyzeeländare med maoriskt utseende.

Grand Moff Tarkin/ Peter Cushing (f. 1913–1994)

Cushing förlorade livslusten när hustrun dog

Peter Cushings kropp åldrades av sorg. Foto: DISNEY

Peter Cushing är främst känd för sitt arbete med Hammer-skräckisar som ”Dracula” och ”Frankensteins blodiga förbannelse” där han ofta spelade mot Christopher Lee (som senare skulle bli Greve Dooku i ”Klonerna anfaller”). Till en början var Cushing påtänkt för rollen som Obi-Wan Kenobi, men fick i stället odödliggöra den rena ondskan i figuren Grand Moff Tarkin som gör sig skyldig till det största massmordet någonsin i Star wars-galaxen.

I Cushings liv skulle den svåraste tiden äga rum några år före Star wars. 1971 hoppade Cushing av filmen ”Blood from the mummy's tomb” eftersom hans fru Helen Beck hade dött. Han hade varit gift med samma kvinna sedan 1943 och saknaden var enorm.

– Jag har gått miste om den lycka i livet som jag alltid velat ha. Hon var hela mitt liv och utan henne finns det ingen mening. Jag dödar bara tid, sa han då.

Efter Helens död skulle Peter

Luke Skywalker/Mark Hamill (f. 1951)

Mark jobbar på Broadway

Foto: AP

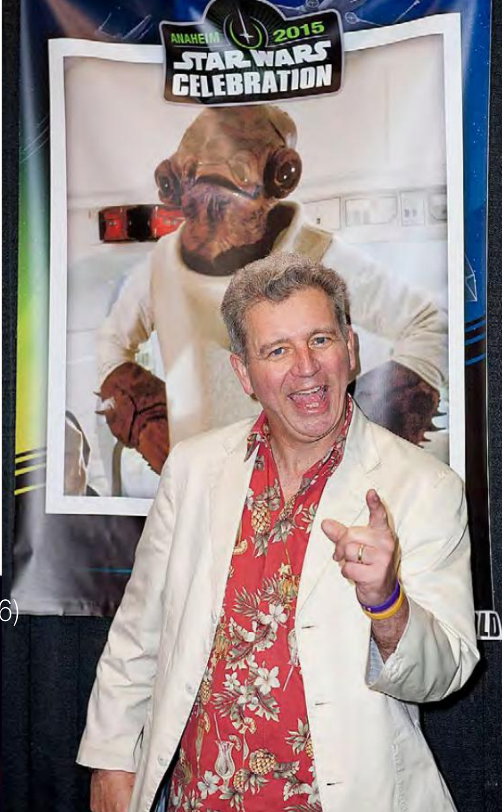
Mark Hamill hade också en roll i ”Hamilton”, 1998. Foto: TOMMY MARDELL

Mark Hamills karriär gick på högvarv efter rollen som Luke Skywalker i den första Star wars-trilogin. Men redan under inspelningarna skulle olyckan slå till. En dag innan de sista ”Stjärnornas krig”-scenerna spelades in var Hamill inblandad i en bilolycka där hans näsa och vänstra kindknota fick frakturer. Hamill opererades i hela sju timmar, och på grund av olyckan användes en dubbelgångare i några scener där Skywalker åker landspeeder.

Enligt uppgift gjordes inledningsscenen i ”Rymdimperiet slår tillbaka”, där Luke Skywalker attackeras av en wampa, enbart för att förklara hjältens förändrade utseende.

Efter Star wars skulle Mark Hamill bli starkt förknippad med rollen som Luke Skywalker. Han försökte bryta sig loss och gjorde roller som var helt annorlunda. Den inställningen tog honom till Broadway där han gjorde roller i ”Elefantmannen”, ”Amadeus” och andra pjäser.

1978 gifte sig Hamill med tandhygienisten Marilou York. De har tre gemensamma barn. Sonen Nathan har en cameo i ”Rymdimperiet slår tillbaka”.

Timothy Rose skämt höll på att få ödesdigra konsekvenser. Foto: AP

Jar Jar Binks/Ahmed Best (f.1973)

Michael Jackson ville spela Jar Jar Binks

Jar Jar Binks var tänkt som de nya filmernas stora skrattutlösare. Det funkade inte. I stället fick han symbolisera allt som folk tyckte var dåligt med den första nya filmen – kassa karaktärer, barnslig humor och datoranimering.

Det otacksamma uppdraget att spela Jar Jar hade gått till den okände jazzmusikern Ahmed Best. Han trodde att han fått sitt livs stora roll.

– Under inspelningen var det ingen av oss som hade kunnat ana vad som skulle hända, säger han till Vice.

Trots detta har Best stannat i branschen och jobbar i dag med komediserier som ”Bandwagon” och ”This can't be my life”.

Ahmed har även avslöjat att en helt annan person egentligen ville ha rollen – popikonen Michael Jackson. Men George Lucas sa nej. Ahmed tror att det berodde på att Jacksons stjärnglans hade överskuggat hela filmen.

George Lucas nobbade Michael Jackson och gav rollen till Ahmed Best i stället. Foto: AP

Amiral Ackbar/Timothy Rose (f. 1956)

Harrison krävde att Tim skulle sparkas

Den amerikanske dockspelaren Tim Rose var från början inte alls tänkt att spela amfibieamiralen Gial Ackbar, han var anställd för att jobba med specialeffekterna. Men Tim gillade Ackbars dräkt så mycket att han frågade om han kunde få spela honom också.

Förutom Star wars har Tim gjort karaktärer som ankan Howard i ”Ingen plockar Howard”, plåtmannen Tik-Tok i ”Oz – en fantastisk värld” och lejonet Aslan i tv-serien ”Prins Caspian och skeppet Gryningen ”.

I en intervju på bloggen Starwarsinterviews avslöjar Tim att det var nära att han fick sparken under inspelningen. Under en paus hade han skämtsamt sagt till regissören att han irriterade sig över att Harrison Ford pratade under en scen. En kommentar som råkade gå ut i högtalarsystemet. Alla tyckte det var roligt, förutom Harrison som krävde att han skulle få kicken. Tim fick stanna, men under resten av inspelningen tvingades han låtsas vara ”den nya killen” så fort någon undrade.

Nu gör Tim comeback som Amiral Ackbar i ”The force awakens”.

Nyfiken på Warwick Davis? Läs sid 128!

Owen Lars/Lars Phil Brown (1916-2006) och Beru Whitesun/Shelagh Fraser (1920-2000)

Kommuniststämpling och Londonteater

I ”Stjärnornas krig” spelas Owen och Beru av Phil Brown och Shelagh Fraser. Phil började sin karriär inom teatern i New York. På 50-talet stämplades Phil som kommunist och svartlistades från branschen. Han flyttade då till Storbritannien.

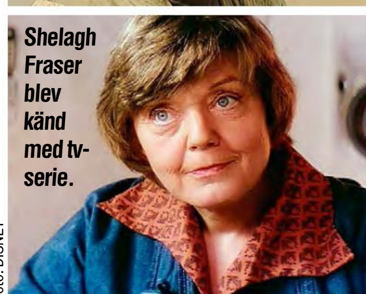
På äldre dagar återvände Phil till USA och deltog i fanevenemang så länge hans hälsa tillät. Phil dog av lunginflammation 89 år gammal.

Brittiskan Shelagh Owens började inom teatern på Londons West End och blev berömd som mamma i tv-serien ”Familjen Ashton”, som gick i Sverige från 1975.

Hennes sista tv-framträdande, samma år som hon dog, var i ett avsnitt av ”Morden i midsummer”.

Lars Phil Brown flyttade österut.

Shelagh Fraser blev känd med tv-serie.

Foto: DISNEY

Cushings kropp åldras så pass tydligt att han plötsligt passade perfekt för den typen av roller där man ska se utmärglad ut, som Tarkin.

Några år senare, 1982, skulle Cushing få diagnosen prostatacancer.

Peter Cushing dog 1994. Då var han 81 år gammal.

Foto: BBC

Hellre det här – än det här.

Foto: DISNEY

Wedge Antilles/Denis Lawson (f. 1947)

Tycker Star wars är tråkigt

Lawsons roll som piloten Wedge fick stora efterverkningar på det personliga planet. Lawsons systerson Ewan McGregor blev skådespelare och fick rollen som Obi-Wan Kenobi, och Ewans bror Colin McGregor blev stridspilot i den brittiska armén.

Efter Star wars har Denis Lawson varvat kvalitetsdramer och filmer med musikalroller på West End.

Han fick frågan om att upprepa sin roll som Wedge Antilles i ”The force awakens” men tackade nej eftersom han tyckte att det var tråkigt.

Richard Chew, Marcia Lucas och Paul Hirsch tar emot priset för Bästa klippning från Farrah Fawcett på Oscargalan 1978.
Foto: GETTY IMAGES

”Hon var hjärtat och värmen i filmerna”

Hon klippte om slutet i ”Stjärnornas krig”. Hon var **George Lucas** högra hand. Hon fick en Oscar för sina insatser.

Ändå är **Marcia Lucas** i dag så gott som bortglömd.

Av: **Martin Peterson**

Det är den 3 april 1978. Farah Fawcett och Marcello Mastroianni (70-talets motsvarigheter till Scarlett Johansson och Javier Bardem, typ) står på en scen i Los Angeles och läser upp namn på filmer som kanske kommer vinna en Oscar för Bästa klippning.

Steven Spielbergs “Närkontakt av tredje graden” är nominerad. Med honom i publiken sitter George Lucas, vars senaste film också är nominerad. Den vinner, och priset tas emot av tre personer: Paul Hirsch, Richard Chew – och Marcia Lucas.

Det är en av sex statyetter som “Stjärnornas krig” tar hem den kvällen, och Marcia är inte bara nybliven Oscar-vinnare – filmen som hon och hennes man slitit så hårt att göra är den största biosuccén genom tiderna.

De är så nära toppen som man kan komma.

Men succén skulle komma att bli början på slutet för paret Lucas, och i dag är Marcia i stort sett bortglömd, utskriven ur den officiella historieskrivningen om Star wars tillkomst.

George Lucas träffade Marcia Griffin 1968 när de båda anställdes av filmklipparen Verna Fields – en av få kvinnor inom yrket. De blev vänner och fattade tycke för varandra, men det tog tid. George Lucas pratade, då som nu, gärna om film men sällan om sig själv.

Det var från första början ett förhållande som kretsade kring den gemensamma drivkraften att göra film.

Marcia ville bli klippare, kanske jobba i Hollywood och gå med i facket och göra rätt för sig. George ville göra film på egna villkor, utanför Los Angeles.

1969 gifte de sig, och hon blev Marcia Lucas. De köpte ett litet hus i Marin County, samma område där de tio år senare skulle bygga en enorm gård döpt efter hjälten i Georges inte ännu påtänkta rymdsaga.

De umgicks mycket med den lovande filmskaparen Francis Ford Coppola, som George blivit vän med när han studerade film.

När George gjorde sin första film “THX 1138” fanns Marcia vid hans sida som vän, hustru, och – inte minst – som duktig klippare. Filmen blev en flopp, och det blev svårt för de båda att hitta arbete.

Coppola hjälpte till, och paret Lucas bidrog tidigt till produktionen av “Gudfadern”.

Så småningom fick Marcia jobb, och försörjde paret medan George filade på idéer till vad som skulle bli "Sista natten med gänget".

Många av Lucas vänner trodde inte på projektet, men Marcia stöttade honom. Bara filmen hade hjärta så skulle den bli bra, menade hon.

Filmbolaget Universal vågade inte satsa på Marcia som enda klippare, hon var ju trots allt bara regissörens fru, så de anställde Verna Fields också.

Trots det sken Marcias talang igenom. Det sista halvåret innan filmen var färdigställd jobbade hon i stort sett ensam, och formade den som hon ville se den. När “Sista natten med gänget” hade premiär blev den en omedelbar succé, både hos publik och kritiker, och paret Lucas blev miljonärer.

”Filmerna han gjorde när han var gift var helt annorlunda”

Framgångarna gjorde det lättare för både Marcia och George att söka jobb. Han började skriva på en science fiction-saga, och hon erbjöds av Martin Scorsese att klippa “Alice bor inte här längre”.

Paret levde vitt skilda liv. George stannade hemma och skrev, Marcia jobbade med en av de mest lovande unga filmskaparna i USA, med tunga filmprojekt som skulle betyda något. Till skillnad från “The star wars”, som även hon hade svårt att ta på allvar.

För hennes insatser med Scorceses “Taxi driver” fick Marcia en BAFTA-nominering, och hon blev allt högre ansedd i Hollywood.

Trots framgångarna med “Sista natten med gänget” hade George svårt att hitta ett filmbolag som ville finansiera “The star wars”. Hans envishet att jobba utanför systemet hade sitt pris.

George hade en ramhandling och tydliga uppfattningar om genren, men rymdsagan saknade hjärta. Han ogillade över huvud taget att skriva manus, men tidigare projekt hade lärt honom att lyssna på vänner och bekanta. Och mest av alla lyssnade han på sin fru.

Marcia vågade säga vad som var dåligt, otydligt eller onödigt. Ett av hennes bidrag var att låta Ben Kenobi dö, en detalj som kom att bli väldigt betydelsefull för hur huvudrollen Luke Skywalker utvecklas.

Filmens spektakulära klimax där Luke tar hjälp av Kraften (och Han Solo) för att spränga Dödsstjärnan, såg från början annorlunda ut. Marcia saknade spänning och dramatik, och kastade om scenerna. Publiken skulle hurra av lättnad när Han Solo i sista sekund dyker in och räddar Luke från Darth Vader, annars funkade inte scenen, menade Marcia.

– Hon var hjärtat och värmen i de filmerna, säger Mark Hamill i Dale Pollocks bok “Skywalking: The life and films of George Lucas” från 1983, en av få böcker där Lucas exfru omnämns i någon större utsträckning.

För tio år sedan talade Hamill vidare i en ▸

Marcia Lucas och maken George på en Oscars-efterfest på Beverly Hilton hotel i Los Angeles, den 3 april 1978. Foto: AP

På George Lucas debut ”THX 1138” var Marcia klippassistent. Filmtiteln refereras ofta, och gav namn till ljudsystemet THX.

Foto: WARNER BROTHERS

Harrison Ford och Linda Christensen i ”Sista natten med gänget” som Marcia och George klippte tillsammans.

Foto: UNIVERSAL

”Jedins återkomst” blev Marcias sista jobb. ”När vi gjorde färdigt ’Jedi’ sa George att han tyckte att jag var en ganska bra klippare. Under våra sexton år tillsammans var det nog den enda gången han gav mig en komplimang.”

Foto: LUCASFILM

Förutom makens filmer jobbade Marcia flera gånger med Martin Scorsese, bland annat med ”Taxi driver”…

… och ”New York New York”, som färdigställdes samtidigt som ”Stjärnornas krig”.

Marcia jobbar med Martin Scorseses ”Alice bor inte här längre”.

Foto: COLUMBIA PICTURES, UNITED ARTISTS

intervju med Filmfreakcentral om hur mycket Marcia betytt för filmerna.

– Man kan se en stor skillnad på filmerna George gör nu och filmerna han gjorde när han var gift.

I december 1976 fick Marcia erbjudandet att jobba med Scorsese igen, med “New York, New York”. “Stjärnornas krig” var nästan färdig och ytterliga två klippare, Paul Hirsch och Richard Chew, var inblandade, så hon tackade ja.

Arbetet med de två filmerna överlappade, och slutet av maj 1977 jobbade paret Lucas så mycket att de glömde bort att en av dem hade fått premiär. På väg hem från jobbet såg de en lång kö utanför Chinese Theatre i Los Angeles, och undrade vad som hände där. “Stjärnornas krig” hade landat.

Strax därefter åkte de till Hawaii, en planerad semesterflykt för att slippa hantera reaktionerna på “Stjärnornas krig” – på gott eller ont. Men det undgick ingen att George Lucas rymdsaga var en gigantisk succé.

Varje kväll ringde Alan Ladd Jr, chef på Fox, för att berätta om de fantastiska intäkterna. George och hans fru skulle bli mångmiljonärer.

För Marcia betydde det framför allt en sak: de kunde slå sig ner och bilda familj. För George, däremot, var framgången en öppen dörr. Nu kunde han äntligen göra det han verkligen ville.

Star wars skulle bli en franchise, och för att finansiera den andra filmen använde han mycket av pengarna han tjänat på “Stjärnornas krig”.

Att bilda familj, det fungerade inte riktigt som paret hade tänkt sig. Efter flera försök fick de beskedet att de inte kunde få biologiska barn. Adoption skulle inte bli aktuellt på flera år.

Under den för George Lucas svåra inspelningen av “Rymdimperiet slår tillbaka” och början av 80-talet jobbade Marcia nästan inte alls.

Hon såg sin man falla isär i takt med hans Star wars-serie, som han inte längre hade samma kontroll över. Samtidigt pågick arbetet med enorma Skywalker ranch i Marin county.

Att slå sig ner och bilda familj såg inte ut att bli av på ett tag.

Allteftersom George Lucas förvandlades till en filmindustri-magnat, blev hans hustru än mer en kollega. Hon såg över bygget av gården, och la karriären som klippare åt sidan för att bli inredare.

”Jag ville stanna och njuta lite, jag ville ha lycka i mitt liv. Och det ville inte George”

George jobbade oavbrutet, motsatsen till vad de hade pratat om efter “Stjärnornas krig”, och var själv missnöjd med situationen. Han skulle bara bli klar med den tredje Star wars-filmen som han lovat Fox, och sin ranch förstås. Sen kunde han äntligen sluta jobba.

1981 adopterade paret en dotter. För att få mer tid till familjen anställde George regissör, manusförfattare och producent till den tredje Star wars-filmen.

Delegeringen fungerade, ett tag. Så småningom föll George in i gamla vanor. Han var med på inspelningen av “Jedins återkomst” i England i stort sett varje dag, och regisserade bitar av den själv.

Marcia stannade hemma, ensam i en stor lyxvilla med dottern Amanda.

Arbetet med Skywalker ranch började bli färdigt, och ett enormt fönster i målat glas, av konstnären Tom Rodrigues, skulle bli pricken över i.

Medan de jobbade tillsammans blev Marcia och Tom förälskade, och äktenskapet med George var så gott som över.

Paret ansökte om skilsmässa sommaren 1983, och “Jedins återkomst” blev Marcias sista jobb som klippare.

När Paul Hirsch tackade för Oscar-statyetten 1978 stod Marcia i bakgrunden. Och där skulle hon stå kvar.

George Lucas äktenskap har med tiden blivit en fotnot, och skilsmässan något som han mer eller mindre skyller på sin exfrus kärlek till en annan man.

Marcia Lucas namn förekommer sällan när man talar om Star wars-filmerna, hur de blev till eller vem som gjorde vad.

Hon flyttade så småningom till San Francisco med Tom Rodrigues, och använde pengarna hon fick efter skilsmässan (någonstans mellan 35 och 50 miljoner dollar) för att slå sig ner, till slut. De fick en dotter.

George Lucas var plötsligt ensam. Hans ranch i Marin County stod färdigt, men han ville inte göra filmer. Det skulle dröja 15 år innan jobbade som regissör igen.

Långt senare talade han ut i “60 minutes”.

– Det var väldigt svårt. Skilsmässan liksom förstörde mig. Det tog ett par år att koppla av och komma ur det, sa han då.

Vännen Steven Spielberg kommenterade förhållandet i samma intervju.

– Skilsmässan pulveriserade honom. George och Marcia, enligt mig, var anledningen till att man gifte sig. Det var en försäkring om att äktenskap fungerar… så när det äktenskapet inte gjorde det, tappade jag länge min tro på giftermål, sa han.

Marcia Lucas har gjort få intervjuer, men i Peter Biskinds bok “Easy riders, raging bulls” från 1997 pratar hon om tiden med George.

– Jag tyckte att vi hade gjort tillräckligt, kämpat nog, jobbat åtta dagar i veckan, tjugofem timmar om dagen, säger hon i boken.

– Jag ville stanna och njuta lite, jag ville ha lycka i mitt liv. Och det ville inte George. Han var väldigt känslomässigt avstängd, oförmögen att dela sina känslor. Han ville fortsätta vara en arbetsnarkoman. Bygga sitt imperium. Och jag kunde inte tänka mig att leva så i resten av mitt liv.

Anakin och Padmé på en ödesdiger dejt i gröngräset på Naboo.
Foto: ALL OVER PRESS

KÄR OCH MAKTGALEN

Star wars: Episod II – Klonerna anfaller

- **Originaltitel:** ”Star wars Episode II: Attack of the clones”.
- **Svensk premiär:** 16 maj 2002.
- **Längd:** 142 minuter.
- **Budget:** Ca 120 miljoner dollar.
- **Biointäkter:** Ca 650 miljoner dollar.
- **Regi & manus:** George Lucas.
- **Betyg IMDB:** 6,7/10. **Betyg Rotten tomato:** 67%.
- **Så många såg den i Sverige 2002:** 726 160.

Handling

Tio år har gått. Anakin är vuxen, och blir efter ett mordförsök mot Amidala hennes nya livvakt. Obi-Wan undersöker en prisjägare och upptäcker att det byggs en klonarmé åt Republiken. Han följer prisjägaren till Geonosis och upptäcker en nybyggd robotarmé. Palpatine, nu överstekansler, ges tillstånd att använda klonarmén för att besegra robotarna.

Nya viktiga rollfigurer

Jango Fett

Greve Dooku

Owen Lars

Boba Fett

”One day, I will become the greatest Jedi ever.”

Anakin Skywalker.

”Början på det som formade originaltrilogin”

Vad har ”Klonerna anfaller” som ingen annan film?

Starten på kriget som formade ”Stjärnornas krig”. Och den ger en bakgrundshistoria som många var nyfikna på.

Nej, jag pratar inte om Anakin Skywalker och hans romans med Padmé. Förbjuden kärlek mellan livvakten och den berömda kvinna han ska skydda, ”The bodyguard” utan sångnummer.

Det intressanta är Boba Fetts ursprung. Prisjägaren har kort speltid i ”Rymdimperiet slår tillbaka” och ”Jedins återkomst”, men gjorde stort intryck på fansen. Han växte med åren till en populär Star wars-figur.

I ”Klonerna anfaller” möter vi Boba Fett som barn. Ännu mer får vi veta om hans pappa Jango Fett, den prisjägare som klonas till filmens armé. När unge Boba ser sin fars öde formas han till den vuxne man vi möter i ”Rymdimperiet slår tillbaka”.

Filmen har ett par andra centrala händelser. Jimmy Smits spelar senatorn Bail Organa, som får en viktig roll. Han och hans fru adopterar Leia och gömmer henne undan team Darth Vader.

Anakin Skywalker träffar sin styvbror Owen Lars på Tatooine. Anakins mamma Shmi har gift sig med Owen Lars pappa, men blivit bortrövad. Anakin hinner inte rädda hennes liv, något som påverkar honom mycket i jakten på ännu starkare krafter.

I Star wars-filmernas mytologi planteras många viktiga personer och händelser i episod II. Greve Dooku dyker upp.

George Lucas visar sådant som färgade honom som ung och fick honom att vilja göra den här sortens underhållande äventyrsfilmer. Inledningen har en biljakt i jättestaden Coruscant, där Anakin Skywalker och Obi-Wan Kenobi ska stoppa den som försökt döda Padmé.

Jakten på det gula fordonet är en hälsning till Lucas bilfilm ”Sista natten med gänget”.

Och som en blinkning åt kantinen i ”Stjärnornas krig” finns här en nattklubb i samma anda. Där uttalas en varning för ”death sticks”, dvs det är dumt att röka.

George Lucas är mån om att sprida den goda kraften till sina unga tittare.

Jens Peterson
filmredaktör

Visste du…
… att ordet padawan fanns med i Lucas första manus 1977, liksom rollfiguren Mace Windu?

Varelse vi minns

Acklay.

Inspelningsplatser

Att bygga ett rymdimperium AV PLAST

När Lego mötte Star wars var företaget nere för räkning.
I dag är Lego världens största leksakstillverkare.
Det här är en berättelse om danska klossar och galaktiska imperium.

Av: **Markus Larsson** & **Jens Peterson**

Noggrannheten i tillverkningen av en Legobit är så stor att den är svår att mäta.

Maskinerna som tillverkar klossarna har en precision på en mikrometer.

En mikrometer är lika med 0,000 001 meter. En cell i din kropp är ungefär 10 mikrometer.

Exaktheten gör att nya klossar från nya byggsatser kan kopplas ihop med bitar som tillverkades för 50 år sedan.

Men Lego verkar ha samma precision när det gäller storskaliga affärer.

När Lego kopplade ihop sina klossar med Star wars 1999 ökade omsättningen med samma hisnande hastighet som när Årtusendefalken växlar upp och flyger ut i hyperrymden.

Star wars-licensen är en bidragande orsak till att Lego i dag är världens största leksakstillverkare. Men Darth Vader höll också på att bli företagets fall.

Hur stort är Lego? Det räcker egentligen att se dig omkring i din omedelbara närhet och vardag. Legobitarna är så närvarande i hemmet och spelkonsolerna och biograferna att den nästan kan beskrivas som en alternativ verklighet.

I hushåll med småbarn är risken minst 99 procent att du råkar trampa på bitarna på vägen mellan köket och vardagsrummet. Risken är också stor att du hittar Chewbacca mellan dynorna i soffan. Och vad är det för gulansikte som står nedstucket därborta i blomkrukan? Är det prinsessan Leia?

Enligt statistiken äger varje människa på jorden i genomsnitt 102 bitar. Att bli förvånad över att en bostad innehåller Lego är därför ungefär lika rimligt som att bli häpen över att det kan finnas damm på golvet.

Det danska företaget grundas 1932 i den lilla staden Billung av snickaren Ole Kirk Christiansen. De första byggklossarna utvecklas i sin tur 1949 av Godtfred Kirk Christiansen. Sverige är ett av de första länderna dit Legobitarna går på export på 50-talet.

Det går bra för Lego. Det går bra väldigt länge. Tillväxten ser osårbar ut. Men så kommer 90-talet.

Legobitarnas charm och dragningskraft bygger på dess enkelhet. Tekniken är analog och primitiv. Tv-spel och datorer ingår däremot i den växande och digitala revolutionen. I början av 90-talet, när popkulturen snurrar runt gigantiska stjärnor som Nirvana och Metallica och Mariah Carey samt grungeslitna jeans, börjar Legoförsäljningen att dala.

Vad är det som händer? Är Lego ute? Kan bitarna någonsin konkurrera med dataspelbranschen och dess snabba utveckling? Kommer barn att välja pixlar i stället för Legobitar ▸

Dödsstjärnan från 2008 består av 3 803 bitar och innehåller detaljer från både den första och andra versionen av rymdstationen.

I november öppnade Lego sin första egna butik i Sverige.

Årtusendefalken från ”The force awakens” skapad av 1 329 legobitar.

Ward van Duffel och Helene Teichert från Lego.

Rey som legofigur med sin speeder.

i framtiden? När det gäller byggklossar – är inte Tetris roligare?

Samtidigt börjar en mycket rik och gråhårig farbror att smida planer på Skywalker ranch i Marin County, strax norr om San Francisco i Kalifornien. George Lucas vill tända lasersvärdet igen, göra tre nya Star wars-filmer och berätta om hur Anakin Skywalker gick över till den mörka sidan och blev Darth Vader.

Tänk om ett av världens största leksaksföretag skulle gå ihop med en av tidernas största filmsagor och bygga ett gemensamt imperium? Idén skulle få den samvetslöse kapitalisten Mr Burns i ”Simpsons” att fladdra med fingrarna och väsa ”Excellent”.

Lego Star wars lanseras samma år som ”Det mörka hotet” har biopremiär. Fansen kanske jämrar sig över Jar Jar Binks, men för Lego kan effekten bäst beskrivas genom ett uttryck från serietidningarnas värld: ”Ka-blam!”

– Star wars har varit mycket viktigt. Det är vår största licens och sålde enormt mycket från starten 1999, säger Ward van Duffel, högsta butikschef på Lego, till Star wars-bibeln.

Ward Van Duffel pratar om när det såldes Lego för två miljarder dollar mellan 1999 och 2000.

Genom Star wars-licensen, den första som Lego tecknade, gick företaget in i en ny era och blev en blockbuster. Symbiosen var från och med den första modellen, en X-vinge, enormt lyckad.

– De som gillade Star wars upptäckte Lego, och Legofansen sökte sig till Star wars, säger Ward van Duffel.

Episod VII-versionen av en X-vinge.

Lego hade fått en ny och tuffare image. Biofilmerna fungerade också som en svårslagen annons och skyltfönster för byggsatserna. Framgången blev inte mindre när Lego fick licensen till filmerna om Harry Potter. Efterfrågan får nästan Legofabrikerna att implodera av överansträngning. Men det visar sig att champagnekorkarna bara flyger i taket på kort sikt.

När Lego kopplas till en filmprodukt hämmas

SÅ BLEV LEGO STÖRST I VÄRLDEN

1932
Snickaren Ole Kirk Christiansen grundar företaget och tillverkar leksaker av trä i danska Billung.

LEGO

1934
Företaget får namnet Lego efter de två orden ”leg godt” (”lek bra”). Först senare inser man att ordet passande nog betyder ”jag sätter samman” eller ”jag samlar” på latin.

1939
Lego har tio anställda.

LEGOSTATISTIK

■ Om man lade alla legobitar som producerades 2014 på rad skulle den sträcka sig 24 gånger runt jorden. Det tillverkas tre miljoner klossar i timmen enbart i högkvarteret i Billing. Det är 52 000 stycken per minut.

■ 55 miljarder legobitar tillverkas per år. Ta 40 miljarder av dem och du når månen.

■ Lego tillverkar över 400 miljoner små däck varje år – fler än någon annan däcktillverkare i världen.

■ Två stycken 2x4-klossar kan kombineras på 24 olika sätt. Sex stycken kan kombineras på 915 103 765 olika sätt.

LEGO-LUKE GENOM ÅREN

”De som gillade Star wars upptäckte Lego, och Legofansen sökte sig till Star wars”

kreativiteten. Barn och vuxna bygger utifrån en färdig fantasi i stället för att använda sin egen. Svenska leksaksexperten Krister Svensson sammanfattade det kanske största problemet i en artikel i DN:

”När Lego kom så var det en produkt som verkligen gav utrymme för kreativitet, aktivitet, samarbete och samlek. Då var det en kloss med tusen möjligheter. I dag är det tusen klossar med en möjlighet.”

Krister Svensson pratar om företagets framtid. Det riskerar att bli en produkt som de flesta samlar på i färdigbyggd form, och inte använder för att skapa egna modeller enligt ritningar ur sin egen fantasi. Men Svenssons analys är också en bra förklaring till varför Lego upplevde en svår lågkonjunktur 2004.

Visst säljs de licenserade byggsatserna även mellan filmpremiärerna, men inte i samma omfattning som de tillverkas.

2004 förlorar Lego miljontals kronor per dag och gör en förlust på 2,4 miljarder kronor. Tusen anställda sägs upp, nöjesparker säljs.

– Det som räddade Lego var att gå tillbaka till rötterna. Byggupplevelsen måste vara kul, säger Ward van Duffel och fortsätter:

– Det hade kommit för många specialbitar som bara kunde användas till en sak. Vi skar ner antalet klossar till hälften. Alla bitar ska kunna kombineras. Begränsningen gjorde våra designers mer kreativa och påhittiga.

Lego slutade sjunka och började flyga. Anledningarna var flera.

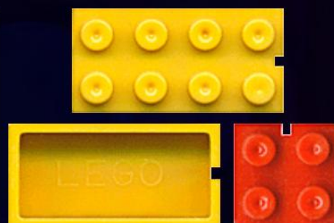
Lego säljer mer i takt med att medelklassen i världen växer. Precis som världsekonomin har Kina även varit en motor för den danska klossen. Lego är inte heller enbart en angelägenhet för barn, något man växer ifrån. Dessutom gör internet byggandet till en interaktiv global upplevelse.

Är det skillnad på legobyggare i olika länder?

– Ja, säger Ward van Duffel. Jag har rest nyligen i Asien och Dubai och där finns inte samma tradition. Barnen måste lära sig hur man bygger med Lego eftersom deras föräldrar inte gjort det. I norra Europa verkar föräldrarna uppskatta att Lego uppmuntrar problemlösning och kreativitet. I södra Europa är det mer leka med gubbar och rollspel. ▸

1940 Brittiske pedagogen Hilary Fisher Page och hans företag Kiddicraft skapar och tar patent på plastklossar som går att sätta ihop. Ingen köpare är intresserad. Lego börjar senare göra plastbitar inspirerade av plastbitar från Kiddicraft. Bitarna följde med när företaget köpte en maskin som kunde gjuta plast.

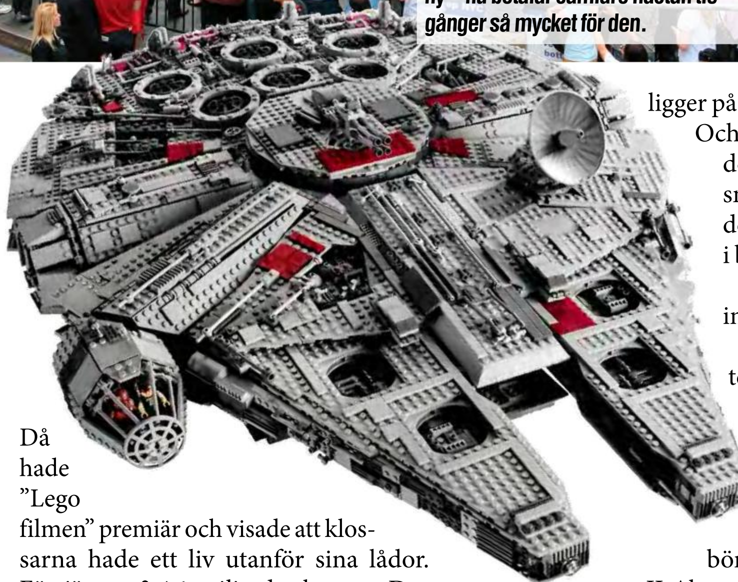

1949 Förlagan till dagens klossar, Automatic Binding Bricks, börjar säljas i Danmark.

1958 Lego tar patent på en design av klossen som den ser ut i dag.

Den här X-vingen är det största som någonsin byggts med legobitar. 5 335 200 legobitar för att vara exakt. Den väger 23 ton, har en vingbredd på över 13 meter och kan spela upp ljudeffekter från filmerna. Den avtäcktes i maj 2013 på Time square i New york och står nu i Frankfurt.

Ultimate collectors series Millenium Falcon från 2007. Kostade 5 889 kronor ny – nu betalar samlare nästan tio gånger så mycket för den.

Ni gör också fler modeller för vuxna byggare nu?

– Vi ser att den vuxna skaran fans växer för varje år. Internet har bidragit till det. Tidigare satt vuxna fans och byggde Lego ensamma, men via nätet har de upptäckt att de har många likasinnade. Lego arbetar nära dem. Det finns över 300 000 registrerade medlemmar i olika klubbar. Där måste man vara över 16 år.

För lite äldre och kräsna konsumenter kanske Legoserien ”Ultimate collectors series” passar bra? I den ingår den största byggsatsen i Lego Star wars – Millennium Falcon. Köparen får foga ihop 5195 bitar innan rymdskeppet är klart.

När den släpptes 2007 fick man hosta upp 5 889 kronor för att äga lådan – men sedan dess har Falken blivit ett samlarobjekt. Priset på Amazon.com just nu får Chewbacca att tappa håret: 52 136 kronor.

Lego har hittills bara släppt en ännu större byggsats på marknaden. David Beckhams favorit – det indiska mausoleet Taj Mahal.

2014 var en sorts milstolpe i företagets historia. Då hade ”Lego filmen” premiär och visade att klossarna hade ett liv utanför sina lådor. Förtjänsten? 4,1 miljarder kronor. Den var den fjärde största filmen 2014 efter bland andra ”Guardians of the galaxy” och ”The hunger games: mockingjay part 1”.

Samma år gjorde Lego en vinst på över 15 miljarder kronor, gick om Mattel och blev världens största leksaksföretag. I år har försäljningen ökat ytterligare 23 procent och vinsten ligger på stadiga 17,7 miljarder.

Och här kommer en touch down, en home run, en smash som får Roger Federer att kasta sig raklång i backen:

”The force awakens” har inte haft premiär ännu.

Frågan är antagligen inte om ”The force awakens” blir en osannolik framgång. Man kan däremot undra hur stor filmen kommer att bli.

Branschexperter började tidigt spekulera i om JJ Abrams fortsättning på sagan kan slå den mest inkomstbringande filmen någonsin, James Camerons ”Avatar”.

Frågan är också hur mycket ”The force awakens” lyfter omsättningen för Lego.

En ny armada av figurer, farkoster, robotar och varelser kommer att invadera butikernas hyllor i åratal framöver.

1968
Legoland invigs i Billung.

1978
Minifigurerna med gula huvuden introduceras. Figurerna hade från början inget kön eller härkomst. Inte armar eller ben heller. På 80-talet får figurerna olika ansiktsuttryck.

1996
Sajten www.lego.com har premiär.

1999
Lego Star wars lanseras.

Slaget på Naboo mellan gunganer och handelsfederationen från ”Det mörka hotet” på Legoland i Kalifornien.

En 1:1 Yoda-staty av Lego på en leksaksmässa i Tokyo 2012.

Lego och Star wars har i dag ett nära samarbete. Arbetet med de nya och aktuella ”The force awakens”-modellerna började planeras två år före biopremiären.

– Det är väldigt hemligt och hög säkerhet kring utvecklingen. Bara några få höga chefer på företaget får veta hur modellerna ser ut. Och filmmakarna har alltid sista ordet om vad vi kan och får göra, säger Ward van Duffel.

Jens Kronvold är chef över designavdelningen för Lego Star wars och har arbetat med produkterna sedan den första modellen lanserades för 16 år sedan. Inför ”The force awakens” åkte han och ett team in till Pinewood Studios utanför London. De fick studera fullskaliga versioner av rymdskepp och rekvisita och plåtade skådespelarna i full mundering mellan tagningarna.

– Det är viktigt att alla detaljer blir rätt. Men eftersom vi måste ha lång framförhållning händer det att vissa saker förändras under filminspelningarna, eller försvinner helt och hållet. Vi har fått vaska flera modeller genom åren, säger han till Star wars-bibeln.

Wow, så du har flera riktiga rariteter som ingen har fått se hemma?

– Nej, nej. Jag tar inte hem något. De är kvar på fabriken, haha.

Med tanke på er framförhållning måste du och dina medarbetare veta rätt mycket om de tre kommande Star wars-filmerna.

– Ja, vi har faktiskt koll på skepp och figurer och karaktärer från alla filmer. Men vi vet inte hur historien slutar.

Men det finns några som till och med har mer att säga till om än George Lucas och JJ Abrams – barnen. Lego testar sina modeller på barn i olika åldrar. Testgrupperna är de riktiga domarna.

De avgör vad som till slut säljs i butikerna.

– Vi låter dem leka med våra modeller. Dels brukar vi upptäcka brister i konstruktionerna och dels ser vi vilka leksaker som inte väcker något intresse alls. Vi säger till barnen att vara brutalt ärliga. De ska säga vad de tycker och inte vara rädda för att våra designers blir sårade.

Hemlighetsmakeriet och lanseringen verkar ha fungerat bättre än när Hobbitlegot släpptes.

Då kom några byggládor tidigare än filmerna och avslöjade detaljer om intrigen. Inför ”The force awakens” har inte samma misstag skett.

Efter filmtrailern är det däremot lätt att föreställa sig legendariska plastslag mellan miniversioner av kapten Phasma, hjältinnan Rey från planeten Jakku och den nazgûl-liknande värstingen Kylo Ren i otaliga julklappsbelamrade vardagsrum den 24 december. Föräldrarna kommer att få huka sig över julskinkan.

2004
Lego blöder och gör sin största förlut någonsin.

2012
Lego Friends lanseras, en gren av företaget som riktar sig till flickor mellan fem och åtta år. Ambitionen är att få fler tjejer att börja bygga.

2014
Lego går om Mattell och blir världens största leksaksföretag.

2015
”The force awakens” har biopremiär.

Foto: AP, OLA AXMAN, JENS PETERSON, LEGO, THINKSTOCK

SITH MEN INTE MINST

Star wars: Episod III – Mörkrets hämnd

- **Originaltitel:** ”Star wars episode III: Revenge of the Sith”.
- **Svensk premiär:** 19 maj 2005.
- **Längd:** 140 minuter.
- **Budget:** Ca 113 miljoner dollar.
- **Biointäkter:** Ca 849 miljoner dollar.
- **Regi:** George Lucas.
- **Manus:** George Lucas, Jonathan Hales.
- **Betyg IMDB:** 7,7/10. **Betyg Rotten tomato:** 80%.
- **Så många såg den i Sverige 2005:** 671 528.

Handling

Klonkriget pågår. Jediriddarna leder arméer av kloner för att sluta samman Republiken igen. Anakin får kritik för sin vänskap med Palpatine, och rädslan för att förlora Padmé driver honom mot Kraftens mörka sida. När Palpatine avslöjas som den mörke Darth Sidious står Anakin vid hans sida och förråder Jedi-orden. Obi-Wan och hans lärjunge möts i en duell.

Nya viktiga rollfigurer

General Grievous

Leia & Luke

Chewbacca

Darth Vader

”Become my apprentice. Learn to use the dark side of the Force.”

Darth Sidious till Anakin Skywalker

Blivande kejsaren Palpatine manipulerar Anakin att lasersvärda sönder Dooku.
Foto: LUCASFILM

”Den förklarar vad Star wars handlar om”

Jag vill hävda att ”Mörkrets hämnd” spelar den största rollen av alla Star wars-filmerna.

Innan de arga mejlen börjar hagla, låt mig säga det här: episod III är det enda kapitlet i sagan som verkligen förklarar vad Star wars handlar om.

Det är nämligen ”Mörkrets hämnd” som ger det känslomässiga köttet som är till grund för hela franchisen – och grånyanserna där de tidigare filmerna hållit sig till svart och vitt. För att inte nämna hur den lägger upp hela scenen för episod IV.

Här får vi faktiskt se hur Republiken förvandlades till det totalitära Imperiet, hur Luke och Leia föddes och separerades, samt vilka händelser som ledde till att den dittills gode Anakin vänder sig till ondskan och tar på sig en hjälm.

Episod III är en viktig film. Och det finns en skillnad mellan att vara bra och vara viktig, särskilt i en filmserie som Star wars.

Det är inte heller bara filmens roll i berättelsen som väger tungt. Mellan alla rader av politisk dialog, halvhjärtad romantik och vackert koreograferad laserfäktning som dominerar filmen lyckas George Lucas även förmedla en samhällskommentar.

Sheev Palpatines väg till makten är en kraftfull illustration av vår egen samtidshistoria. Hans nästintill Shakespeareanska sätt att manipulera Anakin till hans egen sida motsvarade hur han manipulerade folket i republiken att låta honom ta envåldig makt, tillika hur många politiska ledare i vår nutid luckrar upp demokratin under skenet av att skydda befolkningen. Palpatine tog deras rädslor och skapade ett hot, allt för att sedan vara den som räddar folket från faran. Även om berättelsen utspelar sig för länge, länge sedan i en galax långt bort blir det en tidlös parallell till vår omvärld i dag.

Jag tar tillbaka vad jag sa tidigare. ”Mörkrets hämnd” är inte bara viktig, den är nödvändig. För den belyser perfekt varför Star wars-sagan är viktig än i dag.

Melody Lovelin
journalist, Sveriges Radio PP3

Visste du…
… att George Lucas tre barn Jett, Amanda och Katie gör varsin cameo i filmen?

Varelse vi minns

Boga.

Inspelningsplatser

71 saker du inte visste om Star Wars*

* Ja, DU visste naturligtvis allt det här, men inte alla dina kompisar.

Av: **Jens Peterson**

1

George Lucas och Brian De Palma hade samtidigt auditioner för ”Stjärnornas krig” och skräckfilmen ”Carrie”. En del skådespelare, som John Travolta, var aktuella för båda.

2

Nick Nolte, Tommy Lee Jones och Kurt Russell var med bland de slutliga kandidaterna till huvudrollerna i ”Stjärnornas krig”.

3

Star wars räddade Marvel. Serietidningsförlaget var på väg att gå under, men när George Lucas lyckades få dem att ge ut Star wars som serietidning räddades Marvels ekonomi. De första tidningarna publicerades från 1977 till september 1986.

4

Alexander Skarsgård blev ombedd att provspela för rollen som Anakin Skywalker. Han blev glad eftersom han sett alla filmerna 20 gånger. Men svensken bedömdes för lång vid sidan av Natalie Portman.

5

Ordet Jedi kommer från termen för de samurajfilmer av Kurosawa som George Lucas gillade. Genren heter jidaigeki i Japan.

6

George Lucas skrev på ett manus till ”Apocalypse now” som han förberedde i fem år och skulle regissera efter ”Sista natten med gänget”. Han valde till sist i stället ”Stjärnornas krig”.

7

I ett tidigt manus var Han Solo en grön utomjording. Konceptdesignen användes senare som inspiration till Zeb från tv-serien ”Rebels”

8

Kapten Phasma fick sitt namn från skräckfilmen ”Phantasm” från 1979.

9

George Lucas ogillade George W Bush. Han bearbetade ett av presidentens tal till Darth Vaders replik i episod III: ”If you’re not with me, then you’re my enemy”.

10

Star wars har hittills omsatt 27 miljarder dollar, motsvarande 200 miljarder kronor. Av det står leksaker för 12 miljarder dollar, ungefär lika mycket i biobiljetter plus dvd. Spel har sålts för 2,9 miljarder dollar, böcker 1,8 miljarder dollar och övrigt 1,3 miljarder dollar, nästan 10 miljarder kronor.

11

Prinsessan Grace av Monaco satt i styrelsen för filmbolaget Fox när ”Stjärnornas krig” fick grönt ljus. Hennes barn fick de första leksakerna.

12

Keira Knightley var okänd när hon fick rollen som dubbelgångare till drottningen i ”Det mörka hotet”, och valdes just för sin likhet till Natalie Portman. Med smink och kostym kunde inte ens Portmans mamma se skillnad på dem.

13

Denis Lawson, som spelar rebellpiloten Wedge Antilles i de tre originalfilmerna, är morbror till Ewan McGregor.

14

■ Kiran Shah spelar en ewok i ”Jedins återkomst”. Han var med i Harry Potter och Indiana Jones. Han har också varit dubbelgångare åt Bilbo i Hobbit-filmerna samt Frodo i ”Sagan om ringen”. Han spelar Teedo i ”The force awakens”.

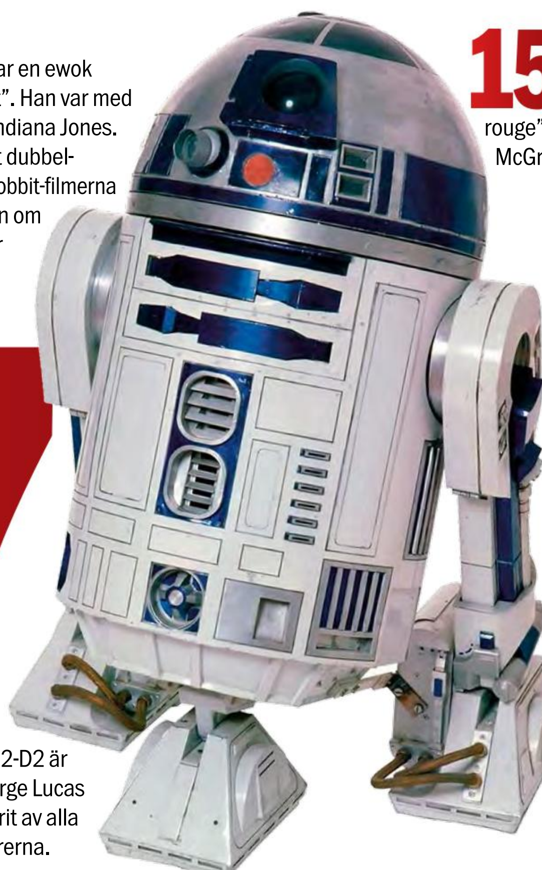
15

■ Episod II spelades in i samma filmstudio i Sydney som ”Moulin rouge”, även den med Ewan McGregor i en stor roll.

16

■ På nyårsafton 1976 visade George Lucas en provisorisk version av ”Stjärnornas krig” för en grupp vänner. Bara Steven Spielberg tyckte den var okej, de andra beklagade honom.

17

■ R2-D2 är George Lucas favorit av alla figurerna.

18

■ 2011 upptäckte Nasa en planet med två solar. De kallar den Tatooine.

19

■ Harrison Ford hade skrivit kontrakt på två filmer, och därför lämnades slutet på ”Rymdimperiet slår tillbaka” öppet i fall han inte skulle komma tillbaka i tredje filmen.

20

■ Joel Edgerton som spelar Owen Lars i episod II och III var okänd då, men har sedan dess blivit filmstjärna, med stora roller i bland annat ”The great Gatsby”, ”Zero dark thirty” och ”Black mass”.

21

■ George Lucas ville ha Toshire Mifune i rollen som Obi-Wan Kenobi, men den japanska stjärnan tackade nej.

22

■ ”Stjärnornas krig” hade premiär på 32 biografer i USA. ”En bro för mycket” gick samtidigt på 400 dukar. ”Det mörka hotet” hade premiär på 7 700 dukar.

23

■ Utseendet på Kylo Rens lasersvärd i ”The force awakens” är påverkat av Apples designer-geni Jony Ive, som gav råd till JJ Abrams. Ive formgav bland annat Iphone.

24

■ Scenen med Jabba the Hutt i ”Stjärnornas krig” filmades med en skådespelare (Declan Mulholland) men kom inte med 1977 för att effekterna var för dåliga. Istället gjordes den klar med digital teknik, och analog Harrison Ford, i nyversionen 1997.

25

■ I sin roliga självbiografi ”Wishful drinking” skriver Carrie Fisher att George Lucas enda regi var att säga ”snabbare” och ”mer intensivt”.

26

■ Syskonen Donny och Marie Osmond gjorde 1977 ett tv-program där de spelade Luke och Leia med Kris Kristofferson som Han Solo. De framförde sex sångnummer, däribland en gräslig ”Get ready” sjungen av stormtroopers.

27

■ Luke Skywalker växer upp hos familjen Lars. Owen Lars är halvbror till Anakin Skywalker. Det svensklingande namnet passar bra eftersom både Mark Hamill och Hayden Christensen har svenska släktrötter.

28

■ Bruce Spence, som spelar ledare på planeten Utapau, har också varit med i den andra ”Mad Max”-filmen, ”The matrix revolutions” och ”Sagan om konungens återkomst”.

29

■ Peter Mayhew, som ger kropp åt Chewbacca, fick rollen för att han är så lång. 2,19 meter. Han arbetade på sjukhus tidigare.

30

■ David Prowse som bär Darth Vaders dräkt var tidigare bodybuilder. Rösten görs av James Earl Jones. Prowse blev ovän med Lucas-imperiet och är nu bannlyst från alla officiella evenemang.

31

Texten som rullar fram före filmerna är nästan identisk med de som hörde till tv-serien "Blixt Gordon", en av de största inspirationskällorna för George Lucas....

32

■ På Rancho Obi-Wan driver Steve Sansweet ett museum med världens största Star wars-samling av prylar kring filmerna. 300 000 föremål.

33

■ Under klippningen av ”Sista natten med gänget” bad George Lucas om en burk med film. Han fick R2 D2. Reel (rulle) 2 med Dialogue 2. Uttrycket lät kul och minnesvärt så han skrev ner det.

34

■ Dominic West, känd från ”The wire”, har en liten roll som vakt i episod I.

35

■ Max von Sydow som är med i ”The force awakens” spelade onde Ming i ”Blixt Gordon” 1980.

36

■ Mark Hamill var med i ”Mupparna” 1980 och skojade med Star wars.

37

■ Palpatine heter Sheev i förnamn.

38

■ Repliken ”I have a bad feeling about this”, sägs i alla filmerna, ibland två gånger. Sägs även i det senaste Indiana Jones-äventyret.

39

■ Den kanske mest originella parodifilmen är ”Hardware wars” från 1978. Brödrost, visp och kassettbandspelare i stället för rymdskepp. Ernie Fosselius som gjorde den bidrog senare med röster och musik till flera Star wars-filmer.

40

■ Malmen som behövs för att bygga en Dödstjärna skulle ta 833 000 år att bryta och tillverka.

41

■ Keisha Castle-Hughes som spelar Naboos drottning i episod III blev Oscarnominerad för sin debutroll i ”Whale rider”.

42

■ ”Stjärnornas krig” hade USA-premär i maj 1977, men ingen hade räknat med succén. Därför var inte leksakerna klara förrän i januari 1978. Till julen såldes tomma kartonger med värdekuponger.

43

■ Phantom Menace hette en skurk i ”Blixt Gordon”.

44

■ Ian McDiarmid var 39 år när han spelade den 120-årige kejsaren i ”Jedins återkomst”. 20 år senare spelade han den yngre versionen av samma figur i episoderna I-III.

45

■ Filmtiteln ”The Star wars” registrerades den 3 augusti 1971 av filmbolaget United Artists som George Lucas sålt in idén till. De tackade senare nej till hans utkast för filmen.

46

■ Jedi fylldes i som religion vid en folkräkning i Nya Zeeland. I Storbritannien angav 400 000 det som religion för några år sedan, mest i studentstäder.

47

■ När ”Stjärnornas krig” kom 1977 var det mycket ovanligt att inte ha förtexter till filmer. När George Lucas gjorde samma sak igen på ”Rymdimperiet slår tillbaka” fick han böta. Han gick då ur både regissörernas och manusförfattarnas fack.

48

■ Sofia Coppola, nu mest känd som regissör, spelar Saché i ”Det mörka hotet”.

49

■ Celia Imre är pilot i inledningen av ”Det mörka hotet”. Hon har sedan dess gjort mycket tv, som ”Morden i Midsomer”, samt ”Bridget Jones dagbok”.

50

■ Mark Hamills kompis Robert Englund fick honom att gå på audition för ”Stjärnornas krig”. Englund blev senare seriemördaren Freddy Krueger på Elm street.

51

■ Nästan ingen fick veta att Darth Vader var Lukes pappa under inspelningen av ”Rymdimperiet slår tillbaka”. När David Prowse spelade in scenen mot Mark Hamill hade han andra repliker. Mark Hamill blev tillsagd av George Lucas att strunta i vad Prowse sa.

52

■ När Star wars julspecial gjordes fick de som skrev den veta av Lucas att Han Solo i hemlighet var gift med en wookie, fast det skulle inte sägas i showen.

53

■ Temuera Morrison från Nya Zeeland spelar Jango Fett, modellen för alla klonsoldater. Han slog igenom i brutala ”Krigarens själ”.

54

■ ”Stjärnornas krig” inspirerade minst tre regissörer. Ridley Scott la sina andra planer åt sidan och gjorde ”Alien”. James Cameron slutade köra lastbil och gav sig in i filmvärlden. Och i Wellington hoppade en 16-årig Peter Jackson av lycka när han såg filmmediets nya möjligheter.

55

■ ”Jedins återkomst” hette nära premiären ”Revenge of The Jedi”, alltså ”Jedins hämnd” istället. Actionfigurer värda 250 000 dollar fick slängas eftersom det stod fel på kartongerna när Lucas ändrat sig.

Foto: ANDERS CARLSSON, LUCASFILM, DISNEY, LEGO, ALL OVER PRESS, SANDREWS, AP

56 En del fans bildar egna stormtrupper och gör uniformer. The Imperial 501 är en bataljon som nu finns i 47 länder. George Lucas gillar dem så mycket att han la till styrka 501 i episod III. Många av medlemmarna är poliser och militärer, drygt 20 procent är kvinnor.

57 Kandidater till rollen som Qui-Gon Jin: Denzel Washington, Tom Hanks och Kurt Russell.

58 John Ratzenberger som blev känd för tv-komedin "Skål" och som röst i många Pixar-filmer spelar major Derlin i "Rymdimperiet slår tillbaka".

59 De tre originalfilmerna fick sammanlagt 19 Oscar-nomineringar och vann åtta av dem.

60 Mark Hamill spelar skurk i svenska "Hamilton" mot Peter Stormare 1997.

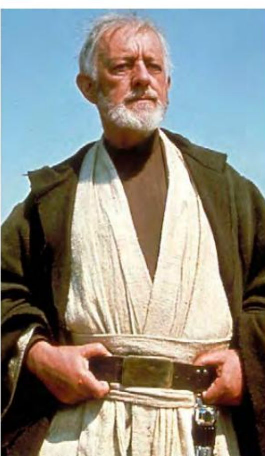
61 Musiken i Jabbas palats byttes ut till nya versioner 1997.

62 Harrison Ford ville att Han Solo skulle dö och försökte få med det i manus. Men Lucas ville göra en optimistisk filmsaga.

63 Shelagh Fraser som spelar Lukes faster Beru i "Stjärnornas krig" var berömd för svenska tittare som mamma Jean Ashton i den populära tv-serien "Familjen Ashton".

64 När Alec Guinness hade filmat de första scenerna till "Stjärnornas krig "i Tunisien och fick reda på att hans rollfigur skulle dö ville han hoppa av filmen. Lucas lyckades övertala honom att fortsätta.

65 Anthony Daniels som gör C-3PO är den av skådespelarna som varit med i flest filmer och annat med anknytning till Star wars.

66 George Lucas är demokrat och ogillar reaktionära amerikanska politiker som Newt Gingrich. En onding i filmerna heter Nute Gunray.

67 Disneyland började med Star wars-attraktionen Star tours 1986.

68

Christopher Lee har varit skurk både i James Bond-serien, "Sagan om Ringen" och Star wars.

69 Ljuden som Chewbacca gör är en blandning av björn, hund, lejon och valross.

70

"Stjärnornas krig" var Oscar-nominerad till bästa film men förlorade mot Woody Allens "Annie Hall".

71 George Lucas såg till att den klassiska 20th Century Fox-vinjetten av Alfred Newman kom tillbaka på biograferna till "Stjärnornas krig". John Williams komponerade filmens klassiska tema i samma tonart, Bb.

Davis tillsammans med ett ewokansikte. Rollen som Wicket sjösatte hans karriär för sådär 30 år sedan.

Foto: ALL OVER PRESS

FAKTA

NAMN: Warwick Ashley Davis. **FÖDD:** 3 februari 1970. **BOR:** London. **FAMILJ:** Gift med Samantha Davis, barnen Annabelle, 18, och Harrison, 12. **ROLLER:** ”Jedins återkomst”, ”Willow”, Harry Potter-serien, ”Extras”, ”Liftarens guide till galaxen”, ”Life's too short”, ”Dr Who”. **AKTUELL:** Har en roll i ”Star wars: Episode VII - The force awakens”.

”Star wars gav mig en karriär”

Han har spelat en ewok. Och Yoda. Och har en helt okänd roll i ”The force awakens”. – Det är viktigt med hemligheterna, säger Warwick Davis till Aftonbladet Star wars.

Som 11-åring spelade Warwick Davis i ”Jedins återkomst”. Han fick rollen som Wicket, en ewok som Leia möter i skogen. Davis gjorde senare några roller i ”Det mörka hotet”, bland annat scener som Yoda. Nu är han med i ”The force awakens”.

Vad har Star wars betytt för dig?

– Herregud... Först och främst en karriär som skådespelare vilket jag älskar. Men jag är ett fan också. Jag såg ”Stjärnornas krig” när jag var 7 år. Jag njuter lika mycket av att se filmerna som åskådare, precis som du och alla andra.

Hur var det att komma tillbaka i den världen nu?

– Jag kan inte säga något alls om ”The force awakens”. Det är viktigt med hemligheterna kring handlingen. Som ett fan vill jag sitta i bion och följa hur historien utvecklas och inte veta något i förväg.

Spelar du en ny rollfigur eller någon från de tidigare filmerna?

– Jag kan inte säga någonting alls. Det är trevligt att vara en del av Star wars igen. Jag är evigt tacksam att de frågade mig. Nu har jag haft en fot med i alla tre trilogierna.

Vilka är dina starkaste minnen från inspelningen av ”Jedins återkomst”?

– Mest att träffa Harrison Ford, Mark Hamill och Carrie Fisher. Inte som skådespelare utan deras rollfigurer. Mark var alltid Luke Skywalker för mig. Jag fick möta en stormtrooper och slåss mot honom bland de stora träden. Det är sådant folk gör i datorspel nu, men jag gjorde det på riktigt.

Men du måste ha några jobbiga minnen också?

– Det värsta var att jag måste sluta filma efter några timmar och ha lektioner. Varje dag hade jag sex timmar skola och fyra timmar filmning. Vi kunde vara mitt i en spännande scen , men jag måste sluta för att plugga matte eller engelska.

Du har haft en framgångsrik karriär vid sidan av Star wars, bland annat i Harry Potter-filmerna. Ser du några likheter?

– Storleken på produktionen, effekterna och alla fans. Det är i grunden samma sorts kamp mellan gott och ont. Många runt världen känner till Harry Potter.

Vad gillar dina barn mest, Star wars eller Harry Potter?

– Star wars. Min dotter Annabelle är med i nya filmen. Min son Harrison är 12 år, en perfekt ålder för Star wars. Hans intresse har hållts vid liv av Star wars-Lego genom åren. Han ser fram emot de nya filmerna.

Jens Peterson

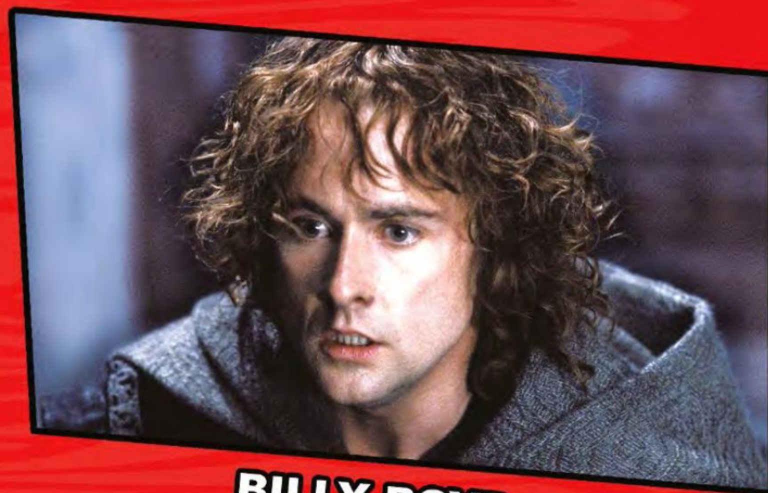
SCIFIWORLD

COSPLAY, GRATIS TIDNINGAR, DELOREAN BIL!
FRÅGESTUNDER, FILMREKVISITA, STÖRRE YTA!

FÖRSÄLJNING AV FILMPRYLAR, TV-SPEL, SAMLARLEKSAKER, AUTOGRAFER, FILMPOSTERS, KORTSPEL, FIGURSPEL, DVD, COMICS, STAR WARS PRYLAR M.M.

ANTHONY DANIELS
STAR WARS

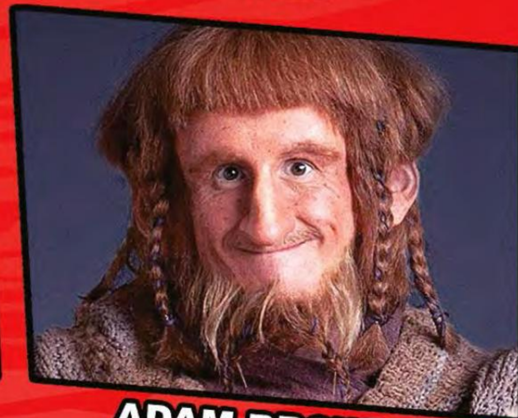
BILLY BOYD
SAGAN OM RINGEN

OSRIC CHAU
SUPERNATURAL

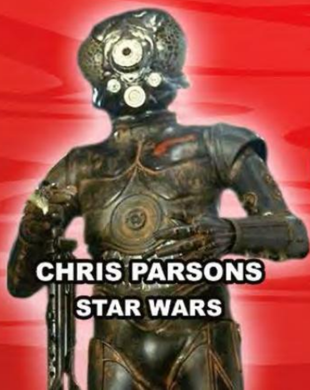

VERNON WELLS
MAD MAX 2 / COMMANDO

ADAM BROWN
THE HOBBIT

5 - 6 DECEMBER

CHRIS PARSONS
STAR WARS

Stockholmsmässan

www.SciFiWorld.se

Mässvägen. 1, ÄLVSJÖ

Jar-Jar Drinks

Is finns lyckligtvis inte bara på Hoth, och nu kan du pynta din blå mjölk med isbitar formade som R2-D2, X-vingar, Vader-hjälmar och annat. Kostar 189 kronor.

Anakin Skywaffle

Våffeldagen kan inte komma snart nog. Kom ihåg att göra ljudet av Tie fighters och X-vingar när du äter våfflorna. OBS! Kan antagligen göra även den andra Dödsstjärnan, om man är snitsig med smeten. Cirka 349 kronor.

Vakna upp på den Mörka sidan

Det blir säkerligen en godare morgon om du häller upp flingorna (eller gröten) i den här. 139 kronor.

Astromät-droid

Att C-3PO:s bästis var bra på nästan allt visste vi förstås, men det här var en oanad talang. Särskilt bra om du behöver mäta upp en cup (2, 365 dl). Kostar ungefär 175 kronor.

R2-tea-2

Om du någonsin undrat vad R2-D2 har i sitt innanmäte kan du sluta undra – te! Den här snygga kannan blir din för cirka 349 kronor.

Admiral Snackbar

Släng alla andra skålar. Nästa gång du sträckkollar alla sex (snart sju) Star wars-filmerna kan du och en vän dela snacks solidariskt med den här tudelade Dödsstjärnan. Cirka 105 kronor.

Vaderspade

Om du inte har några planeter att spränga i småbitar kan du alltid använda Dödsstjärnan för att, säg, vända ett ägg. Eller en bit fisk. Eller en pannkaka. Ändlösa möjligheter, för cirka 157 kronor.

THE FORK AWAKENS

Äta måste ju alla göra, även Sith-krigare. Så varför inte släppa in Star wars i köket, och laga med Kraften som krydda.

Av: **Darth Vader**

Foto och köpställen: Thinkgeek.com, Science fiction-bokhandeln

dinTårta.se

Beställ Din Tårta Online!

MAY THE CAKE
BE WITH YOU!

från
529 kr

från
1159 kr

från
989 kr

Figurerna har en LED-lampa som gör att svärden lyser upp. Rekommenderad ålder 3+ år.

© 2015 Lucasfilm Ltd.

STAR WARS-QUIZ

Testa dina kunskaper ÄR DU PADAWAN ELLER MÄSTARE?

Hur mycket kan du egentligen om Star wars? Allt? Jo tack, upp till bevis.

För rimlighetens skull finns tre nivåer – Padawan, jediriddare och jedimästare. May the Force be with you.

Av: **Martin Peterson**

PADAWAN

Ny medlem av jediorden som valts ut av en jediriddare eller en jedimästare för att vara dennes lärling.

1

Vem är Luke Skywalkers mamma?
A Shmi Skywalker
B Prinsessan Leia
C Padmé Amidala

2

På vilken planet hittar man varelserna som kallas gunganer?
A Tatooine
B Naboo
C Endor

3

Vad är Chewbacca för slags varelse?
A Wookie
B Ewok
C Rodian

4

Vilken färg är Yodas lasersvärd?
A Blått
B Grönt
C Lila

5

Vad heter Sith-Lorden som Obi-Wan och Qui-Gon slåss mot i slutet av "Det mörka hotet"?
A Darth Vader
B Darth Tyranus
C Darth Maul

6

Hur kom Han Solo att äga sitt rymdskepp Årtusendefalken?
A Han vann det av Lando Calrissian.
B Han byggde det med Chewbacca.
C Han stal det från Boba Fett.

7

Vem har skrivit musiken till de sex hittills släppta Star wars-filmerna, samt till "The force awakens"?
A Hans Zimmer
B Jerry Goldsmith
C John Williams

8

På vilken planet framställs klonerna i "Klonerna anfaller"?
A Mustafar
B Coruscant
C Kamino

9

I "Det mörka hotet" avgörs Anakins öde av en tävling. Vad är det för sport som Anakin tävlar i?
A Lasersvärd-duell
B Podrace
C Eopie-kapplöpning

En ung och relativt oförstörd Anakin.

10

Vem spelar Han Solo i originaltrilogin?
A Mark Hamill
B Harrison Ford
C Kevin Costner

11

Vem byggde C-3PO?
A Anakin Skywalker
B Luke Skywalker
C Raymus Antilles

BILDFRÅGAN

Vilken planet är det här?
A Yavin 4
B Teth
C Endor

Förutom X-vinge, vilken annan sorts flyg använde rebellerna vid attacken mot den första Dödsstjärnan ?
A B-vinge
B A-vinge
C Y-vinge

JEDIRIDDARE

En fullvärdig medlem av Jediorden, fri att delta i fredsbevarande och diplomatiska uppdrag.

1

Har har suttit i huvudet på en AT-AT, kämpat mot både Indiana Jones och James Bond, och varit rådgivare åt kung Joffrey. Vad heter han?
A Julian Glover
B Michael Sheard
C Anthony Daniels

2

Vilket datum ses som den internationella Star wars-dagen?
A 22 april
B 4 maj
C 16 december

3

Vem regisserade "Rymdimperiet slår tillbaka"?
A Richard Marquand
B George Lucas
C Irvin Kerschner

4

Vem jobbar Greedo för?
A Jabba the Hutt
B Imperiet
C Boba Fett

5

Vem dödar Jango Fett?
A Obi-Wan Kenobi
B Mace Windu
C Han Solo

6

I "Rymdimperiet slår tillbaka" anlitar Darth Vader sex prisjägare för att fånga hjältarna: Boba Fett, Bossk, IG-88, 4-LOM, Zuckuss och…?
A Aurra Sing
B Dengar
C Boushh

7

Jimmy Smits från "Lagens änglar" är med i två Star wars-filmer. Vem spelar han?
A Plo Koon
B Jango Fett
C Bail Organa

8

I scenen på Coruscants operahus i "Mörkrets hämnd" kan man skymta den blåhudade baronen Notluwiski Papanoida. Vem spelar honom?
A Mark Hamill
B George Lucas
C Harrison Ford

9

Sheev Palpatine går även under namnet Darth Sidious. Vad hette Palpatines Sith-mästare?
A Darth Malak
B Darth Bane
C Darth Plagueis

Palpatine – innan han blev kejsare.

10

Vilken skådespelerska spelade drottning Amidalas hemliga dubbelgångare Sabé i "Det mörka hotet"?
A Sofia Coppola
B Kiera Knightley
C Rose Byrne

11

Vad har stormtroopern som Luke lånar en rustning av för identifikationsnummer?
A XV-88
B LV-426
C TK-421

JEDIMÄSTARE

En erfaren jedi som visat prov på gott omdöme och stor färdighet med Kraften.

1

John Williams filmmusik bygger till stor del på ledmotiv, där olika rollfigurer har en egen melodi. Vilket av dessa par rollfigurer har inte ett ledmotiv?
A Luke och Leia
B Han Solo och Chewbacca
C C-3PO och R2-D2

2

Vem säger den sista repliken i "Jedins återkomst"?
A Prinsessan Leia
B Han Solo
C Darth Vader

3

I attacken mot den första dödsstjärnan, vem var Red Two?
A Luke Skywalker
B Wedge Antilles
C Biggs Darklighter

4

Mordförsöket på senator Amidala i början av "Klonerna anfaller" misslyckas. Vem dör istället?
A Cordé
B Sabé
C Dormé

5

Hur många AT-AT syns när Rymdimperiet anfaller Hoth i "Rymdimperiet slår tillbaka"?
A 4
B 5
C 6

6

Vem av följande dog inte i striden vid Great pit of Carkoon?
A Barada
B Weequay
C Muftak

7

Ungefär vad är oddsen för att överleva en resa genom ett asteroidbälte, enligt C-3PO?
A 4 370 mot 1
B 640 mot 1
C 3 720 mot 1

8

I gladiatorarenan på Geonosis möter hjältarna tre farliga varelser. Vilken av dem ger sig huvudsakligen på Obi-Wan?
A Acklay
B Reek
C Nexu

9

I öppningstexten till "Stjärnornas krig" nämns bara en av rollfigurerna vid namn. Vem?
A Darth Vader
B Luke Skywalker
C Prinsessan Leia

10

När Order 66 utfärdas av Palpatine i "Mörkrets hämnd", vem är det som skjuts ner i sitt attackflyg ovanför Cato Neimoidia?
A Ki-Adi-Mundi
B Shaak Ti
C Plo Koon

11

Var i Mos Eisley är Årtusendefalken parkerad?
A Hangar 51
B Dockningsplats 94
C Lastzon 86

Foto: LUCASFILM/DISNEY, MARTIN PETERSON

BILDFRÅGAN

Vad heter ewoken som lånar en speeder bike?
A Paploo
B Chirpa
C Teebo

Vem spelar honom?
A Warwick Davis
B Kenny Baker
C Kiran Shah

LÄTT JU? HÄR ÄR SVAREN

Padawan
1 - A, 2 - B, 3 - A, 4 - B, 5 - C, 6 - A, 7 - C, 8 - C, 9 - B, 10 - B, 11 - A

Jediriddare
1 - A, 2 - B, 3 - C, 4 - A, 5 - B, 6 - B, 7 - C, 8 - B, 9 - C, 10 - B, 11 - C, Bildfrågan - A, C

Jedimästare
1 - B, 2 - A, 3 - B, 4 - A, 5 - B, 6 - C, 7 - C, 8 - A, 9 - C, 10 - C, 11 - B, Bildfrågan - A, B

TEMPUR®

3 ÅRS GARANTI KUDDAR

Köp en sömngåva i julklapp till någon du verkligen bryr dig om

God sömn, förnyad energi och välbefinnande står överst på de flesta människors önskelista. TEMPUR-materialet svarar på din kroppsvärme och ger dig optimal komfort och stöd. Alla TEMPUR-kuddar formar sig efter huvudets och nackens naturliga kurvor vilket gör att du kan slappna av och njuta av en mer rofylld sömn.

Så skäm bort dem du älskar med årets bästa julklapp – en god nattsömn med TEMPUR.

TEMPUR® Original

Hjälper till att ge korrekt positionering för ryggraden när du sover på rygg eller sidan. Den formar sig efter din naturliga kurvatur för att hjälpa nacken och axelmusklerna att slappna av helt och mildrar eventuella obehag.

PRIS: 910:- *Small

TEMPUR® Millennium

Designad för sovande som snarkar eller önskar mildra obehag. Denna kudde lutar lätt framåt för att krama om din nacke och axlar när du sover på sidan eller rygg, den ger tryckavlastande stöd.

PRIS: 1 040:- *Small

TEMPUR® Ombracio

Denna kudde har en unik patenterad design med urtag i sidorna och utvecklades speciellt för dig som sover på magen. En kramvänlig kudde med maximal komfort så du kan hitta din mest bekväma ställning.

PRIS: 1 370:-

TEMPUR® Traditional

Denna kudde har en kramgo känsla och kan lätt formas för bekvämt stöd i alla sovställningar. Den innehåller TEMPUR® Extra Soft™-material som försiktigt formar sig efter ditt huvud, nacke och axlar. Finns i mjuk, medium eller fast.

PRIS: 1 495:-

TEMPUR® EasyClean™

Denna kudde har en klassisk form och med högsta hygienstandard. EasyClean™-teknologi säkerställer att hela kudden kan tvättas i maskin och sedan torktumlas. Finns i mjuk, medium eller fast.

TEMPUR® EasyClean™

PRIS: 1 695:-

TEMPUR® Breeze™

Med innovativ sömnteknologi, hjälper den här kudden dig att känna dig svalare när du sover. Designad med TEMPUR® Climate- material™ och ett ventilerat fodral som transporterar bort fukt.

TEMPUR® Breeze™

PRIS: 1 595:-

TEMPUR® Cloud

Cloud är tillverkad med TEMPUR® ExtraSoft™-material på insidan för en mjukare första känsla, ditt huvud och nacke stöds av materialet som formar sig efter din kontur. Känslan är mjuk till medel.

PRIS: 1 795:-

Gäller ordinarie sortiment.

*Finns i fler storlekar.

STAR WARS™

LEGO.SE/STARWARS

LEGO, the LEGO logo and the Minifigure are trademarks of the LEGO Group. ©2015 The LEGO Group. 4650337/15_SV
© & ™ Lucasfilm Ltd.